НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

ОБЩА ЧАСТ
Глава първа
ЗАДАЧА И ПРЕДЕЛИ НА ДЕЙСТВИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС
Р а з д е л I
Задача на Наказателния кодекс

Чл. 1. (1) (Изм., ДВ, бр. 1 от 1991 г.) Наказателният кодекс има за задача да защищава от престъпни посегателства личността и правата на гражданите и цялостния установен в страната правов ред.
(2) За осъществяване на тази задача Наказателният кодекс определя кои общественоопасни деяния са престъпления и какви наказания се налагат за тях и установява случаите, когато вместо наказание могат да бъдат наложени мерки за обществено въздействие и възпитание.

Р а з д е л II
Предели на действие на Наказателния кодекс

Чл. 2. (1) За всяко престъпление се прилага онзи закон, който е бил в сила по време на извършването му.
(2) Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се законът, който е най-благоприятен за дееца.
Чл. 3. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Наказателният кодекс се прилага за всички престъпления, извършени на територията на Република България.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Въпросът за отговорността на чужденци, които се ползуват с имунитет по отношение на наказателната юрисдикция на Република България, се решава съобразно приетите от нея норми на международното право.
Чл. 4. (1) Наказателният кодекс се прилага към българските граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина.
(2) Български гражданин не се предава на чужда държава за съдене или за изтърпяване на наказание.
Чл. 5. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Наказателният кодекс се прилага и към чужденци, извършили в чужбина престъпления от общ характер, с които се засягат интересите на Република България или на български гражданин.
Чл. 6. (1) Наказателният кодекс се прилага и по отношение на чужденци, извършили в чужбина престъпление против мира и човечеството, с което се засягат интересите на друга държава или чужди граждани.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Наказателният кодекс се прилага и за други престъпления, извършени от чужденци в чужбина, когато това е предвидено в международно съглашение, в което участвува Република България.
Чл. 7. В случаите на чл. 4 и 5 предварителното задържане и изтърпяното наказание в чужбина се приспадат. Когато двете наказания са разнородни, изтърпяното в чужбина наказание се взема пред вид при определяне наказанието от съда.
Чл. 8. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Присъдата на чужд съд за престъпление, за което се прилага българският Наказателен кодекс, се взема пред вид в случаите, установени с международно съглашение, в което участвува Република България.

Глава втора
ПРЕСТЪПЛЕНИЕ
Р а з д е л I
Раздел I
Общи положения

Чл. 9. (1) **Престъпление** е това общественоопасно деяние (действие или бездействие), което е извършено виновно и е обявено от закона за наказуемо.
(2) Не е престъпно деянието, което макар формално и да осъществява признаците на предвидено в закона престъпление, поради своята малозначителност не е общественоопасно или неговата обществена опасност е явно незначителна.
Чл. 10. (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г.) **Общественоопасно** е деянието, което застрашава или уврежда личността, правата на гражданите, собствеността, установения с Конституцията правов ред в Република България или други интереси, защитени от правото.
Чл. 11. (1) Общественоопасното деяние е извършено виновно, когато е умишлено или непредпазливо.

(2) **Деянието е умишлено**, когато деецът е съзнавал обществеоопасния му характер, предвиждал е неговите обществеоопасни последици и е искал или допускал настъпването на тези последици.
(3) **Деянието е непредпазливо**, когато деецът не е предвиждал настъпването на обществеоопасните последици, но е бил длъжен и е могъл да ги предвиди, или когато е предвиждал настъпването на тези последици, но е мислил да ги предотврати.
(4) Непредпазливите деяния са наказуеми само в предвидените от закона случаи.
(5) Когато законът квалифицира деянието като по-тежко престъпление поради настъпването на допълнителни обществеоопасни последици, ако не се изисква умисъл за тези последици, деецът отговаря за по-тежкото престъпление, когато по отношение на тях е действувал непредпазливо.
Чл. 12. (1) Не е обществеоопасно деянието, което е извършено при **неизбежна отбрана** - за да се защитят от непосредствено противоправно нападение държавни или обществени интереси, личността или правата на отбраняващия се или на другиго чрез причиняване вреди на нападателя в рамките на необходимите предели.
(2) **Превишаване пределите на неизбежната отбрана** има, когато защитата явно не съответствува на характера и опасността на нападението.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Независимо от характера и опасността на защитата няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако:
1. (обявена за противоконституционна с Решение № 19 от 1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г., ДВ, бр. 120 от 1997 г.) ~~**нападението е от две или повече лица;**~~
2. (обявена за противоконституционна с Решение № 19 от 1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г., ДВ, бр. 120 от 1997 г.) ~~**нападателят е въоръжен;**~~
3. (частично обявена за противоконституционна с Решение № 19 от 1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г., ДВ, бр. 120 от 1997 г.) нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилище, ~~**вилен имот или стопански обект**~~;
4. (обявена за противоконституционна с Решение № 19 от 1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г., ДВ, бр. 120 от 1997 г.) ~~**нападението е в моторно, въздухоплавателно, водно превозно средство или подвижен железопътен състав;**~~
5. (обявена за противоконституционна с Решение № 19 от 1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г., ДВ, бр. 120 от 1997 г.) ~~**нападението е извършено нощем;**~~
6. нападението не може да бъде отблъснато по друг начин.
(4) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 3, бр. 62 от 1997 г.) Деецът не се наказва, когато извърши деянието при превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако това се дължи на уплаха или смущение.
Чл. 12а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Не е обществеоопасно причиняването на вреди на лице, извършило престъпление при неговото задържане за предаване на органите на властта и предотвратяване на възможността за извършване на друго престъпление, ако няма друг начин за неговото задържане и ако при това задържане не е допуснато превишаване на необходимите и законосъобразни мерки.
(2) Необходимите мерки за задържане на лице, извършило престъпление, се превишават тогава, когато има явно несъответствие между характера и степента на обществената опасност на извършеното от задържаното лице престъпление и обстоятелствата по задържането, както и когато на лицето без необходимост се причинява явно прекомерна вреда. В тези случаи наказателна отговорност се носи само в случаите на умишлено причиняване на вредата.
Чл. 13. (1) Не е обществеоопасно деянието, което е извършено от някого при крайна необходимост - за да спаси държавни или обществени интереси, както и свои или на другиго лични или имотни блага от непосредствена опасност, която деецът не е могъл да избегне по друг начин, ако причинените от деянието вреди са по-малко значителни от предотвратените.
(2) Няма крайна необходимост, когато самото отбягване от опасността съставлява престъпление.
Чл. 13а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Не е обществеоопасно деянието, което е извършено при **оправдан стопански риск** - за да се постигне съществен общественополезен резултат или да се избягнат значителни вреди, ако то не противоречи на изрична забрана, установена с нормативен акт, отговаря на съвременните научно-технически постижения и опит, не поставя в опасност живота и здравето на другиго и деецът е направил всичко, зависещо от него, за предотвратяване на настъпилите вредни последици.
(2) При решаване на въпроса, дали рискът е оправдан, се взема предвид и съотношението между очаквания положителен резултат и възможните отрицателни последици, както и вероятността за тяхното настъпване.
Чл. 14. (1) Незнанието на фактическите обстоятелства, които принадлежат към състава на престъплението, изключва умисъла относно това престъпление.

(2) Тази разпоредба се отнася и за непредпазливите деяния, когато самото незнание на фактическите обстоятелства не се дължи на непредпазливост.
Чл. 15. Не е виновно извършено деянието, когато деецът не е бил длъжен или не е могъл да предвиди настъпването на обществено опасните последици **(случайно деяние)**.
Чл. 16. Не е виновно извършено деянието, което е осъществено в изпълнение на неправомерна служебна заповед, дадена по установения ред, ако тя не налага очевидно за дееца престъпление.

Р а з д е л II
Приготовление и опит

Чл. 17. (1) **Приготовление** е подготвянето на средства, намирането на съучастници и изобщо създаването на условия за извършване на намисленото престъпление, преди да е почнало неговото изпълнение.
(2) Приготовлението е наказуемо само в предвидените от закона случаи.
(3) Деецът не се наказва, когато по собствена подбуда се е отказал да извърши престъплението.
Чл. 18. (1) **Опитът** е започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено или макар и да е довършено, не са настъпили предвидените в закона и искани от дееца обществено опасни последици на това престъпление.
(2) При опит деецът се наказва с наказанието, предвидено за довършеното престъпление, като се взема пред вид степента на осъществяване на намерението и причините, поради които престъплението е останало недовършено.
(3) При опит деецът не се наказва, когато по собствена подбуда:
а) се е отказал да довърши изпълнението на престъплението или
б) е предотвратил настъпването на престъпните последици.
Чл. 19. В случаите на чл. 17, ал. 3, и чл. 18, ал. 3, ако деянието, в което са се изразили приготовлението или опитът, съдържа признаците на друго престъпление, деецът отговаря за това престъпление.

Р а з д е л III
Съучастие

Чл. 20. (1) **Съучастници** в извършването на умишлено престъпление са извършителите, подбудителите и помагачите.
(2) **Извършител** е този, който участвува в самото изпълнение на престъплението.
(3) **Подбудител** е този, който умишлено е склонил другиго да извърши престъплението.
(4) **Помагач** е този, който умишлено е улеснил извършването на престъплението чрез съвети, разяснения, обещание да се даде помощ след деянието, отстраняване на спънки, набавяне на средства или по друг начин.
Чл. 21. (1) Всички съучастници се наказват с наказанието, предвидено за извършеното престъпление, като се вземат пред вид характерът и степента на тяхното участие.
(2) Подбудителят и помагачът отговарят само за онова, за което умишлено са подбудили или подпомогнали извършителя.
(3) Когато поради определено лично свойство или отношение на дееца законът възвежда извършеното деяние в престъпление, за това престъпление отговарят и подбудителят, и помагачът, за които тези обстоятелства не са налице.
(4) Особените обстоятелства, поради които законът изключва, намалява или увеличава наказанието за някого от съучастниците, не се вземат предвид за останалите съучастници, по отношение на които тези обстоятелства не са налице.
Чл. 22. (1) Подбудителят и помагачът не се наказват, ако по собствена подбуда се откажат от по-нататъшно участие и попречат да се извърши деянието или предотвратят настъпването на престъпните последици.
(2) В тези случаи се прилага съответно разпоредбата на чл. 19.

Р а з д е л IV
Множество престъпления

Чл. 23. (1) Ако с едно деяние са извършени няколко престъпления или ако едно лице е извършило няколко отделни престъпления, преди да е имало влязла в сила присъда за което и да е от тях, съдът, след като определи наказание за всяко престъпление отделно, налага най-тежкото от тях.

(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Наложените наказания обществено порицание и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6, 7 и 9 се присъединяват към определеното най-тежко наказание. Ако е постановено лишаване от еднакви права, налага се онова от тях, което е за най-дълъг срок.
(3) Когато наказанията са различни по вид и някое от тях е глоба или конфискация, съдът може да го присъедини изцяло или отчасти към най-тежкото наказание.
Чл. 24. Когато наложените наказания са от един и същ вид, съдът може да увеличи определеното общо най-тежко наказание най-много с една втора, но така увеличеното наказание не може да надминава сбора от отделните наказания, нито максималния размер, предвиден за съответния вид наказание.
Чл. 25. (1) Разпоредбите на чл. 23 и 24 се прилагат и когато лицето е осъдено с отделни присъди.
(2) В тези случаи, ако наказанието по някоя от присъдите е изтърпяно изцяло или отчасти, то се приспада, ако е от вида на определеното за изтърпяване общо наказание.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Изтърпяното наказание пробация се приспада изцяло от лишаването от свобода и обратно, като два дни пробация се зачитат за един ден лишаване от свобода.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Когато по една или повече от присъдите лицето е било освободено от изтърпяване на наложеното наказание по реда на чл. 64, ал. 1 или на чл. 66, въпросът за изпълнението на общото наказание се решава при неговото определяне.
Чл. 26. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Разпоредбите на чл. 23 - 25 не се прилагат в случаите на продължавано престъпление - когато две или повече деяния, които осъществяват поотделно един или различни състави на едно и също престъпление, са извършени през непродължителни периоди от време, при една и съща обстановка и при еднородност на вината, при което последващите се явяват от обективна и субективна страна продължение на предшестващите.
(2) При продължаваното престъпление деецът се наказва съобразно включените в него деяния, взети в тяхната съвкупност, и с причинения от тях общ престъпен резултат.
(3) Когато отделните деяния осъществяват различни състави, продължаваното престъпление се наказва по по-тежкия от тях, като се вземат предвид значението на деянията, извършени при квалифициращи обстоятелства, и на самите квалифициращи обстоятелства за цялостната престъпна дейност.
(4) Когато квалифициращите обстоятелства не се отразяват значително върху тежестта на цялостната престъпна дейност, последната се подвежда по по-лекия състав, като квалифициращите обстоятелства се вземат предвид при определяне на наказанието.
(5) Когато някои от деянията са довършени, а други представляват опит и довършените деяния не се отразяват значително върху характера на цялостната престъпна дейност, на дееца се налага наказание като за опит.
(6) Разпоредбите на този член не се прилагат по отношение на престъпление против личността на различни граждани и за престъпления, извършени след внасянето на обвинителния акт за тях в съда, както и за престъпления, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но невключени в него.
Чл. 27. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Когато едно лице извърши престъпление, след като е осъдено с влязла в сила присъда на лишаване от свобода, но преди да е изтърпяло това наказание, съдът присъединява към неизтърпяната част изцяло или отчасти наказанието по втората присъда, ако то е лишаване от свобода. Определеното общо наказание не може да бъде по-малко от наказанието по втората присъда.
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Наказанието по втората присъда се присъединява изцяло, ако е лишаване от свобода повече от пет години или ако е наложено за престъпление, извършено повторно или представляващо опасен рецидив.
(3) Когато лицето е извършило престъпление след изтърпяване наказанието по предишната присъда, наложеното наказание за това престъпление се изтърпява изцяло.
Чл. 28. (1) Предвиденото в особената част на този кодекс наказание за престъпление, извършено повторно, се налага, ако деецът е извършил престъпление, след като е бил осъден с влязла в сила присъда за друго такова престъпление.
(2) Тази разпоредба се прилага и когато се касае за еднакви по вид престъпления против обществената и личната собственост.
Чл. 29. (1) Предвидените в особената част на този кодекс по-тежки наказания за престъпления, представляващи опасен рецидив, се налагат, когато деецът:
а) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) извърши престъплението, след като е бил осъждан за тежко умишлено престъпление на лишаване от свобода не по-малко от една година, изпълнението на което не е отложено по чл. 66;

б) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) извърши престъплението, след като е бил осъждан два или повече пъти на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер, ако поне за едно от тях изпълнението на наказанието не е отложено по чл. 66;
в) (зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.).
(2) При прилагане разпоредбите на предходната алинея не се вземат предвид престъпленията, извършени от дееца като непълнолетен.
(3) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Когато за даденото престъпление са предвидени едновременно състави за повторно извършване и за опасен рецидив и деянието осъществява признаците на двата състава, прилага се разпоредбата за опасния рецидив.
Чл. 30. (1) (Предишен текст на чл. 30, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Правилата на чл. 28 и 29 не се прилагат, ако са изтекли пет години от изтърпяване на наказанието по предишните присъди. Реабилитацията в този срок не изключва тяхното прилагане.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) При условно осъждане и при условно предсрочно освобождаване срокът по ал. 1 започва да тече от деня, в който е изтекъл изпитателният срок.

Глава трета
НАКАЗАТЕЛНООТГОВОРНИ ЛИЦА

Чл. 31. (1) **Наказателноотговорно** е пълнолетното лице - навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление.
(2) Непълнолетно лице - навършило 14 години, но ненавършило 18 години - е **наказателноотговорно**, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.
(3) (Изм., ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Непълнолетните, на които деянието не може да се вмени във вина, се настаняват по решение на съда във възпитателно училище-интернат или в друго подходящо заведение, ако това се налага от обстоятелствата на случая.
(4) По отношение на наказателната отговорност на непълнолетните се прилагат особените правила, предвидени в този кодекс.
Чл. 32. (1) Не е наказателноотговорно **малолетното лице** - ненавършило 14-годишна възраст.
(2) По отношение на малолетните лица, извършили общественоопасни деяния, могат да бъдат приложени съответни възпитателни мерки.
Чл. 33. (1) Не е наказателноотговорно лицето, което действува в **състояние на невменяемост** - когато поради умствена недоразвитост или продължително или краткотрайно разстройство на съзнанието не е могло да разбира свойството или значението на извършеното или да ръководи постъпките си.
(2) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Не се налага наказание на лице, което е извършило престъпление, когато до произнасяне на присъдата изпадне в разстройство на съзнанието, вследствие на което не може да разбира свойството или значението на своите постъпки или да ги ръководи. Такова лице подлежи на наказание, ако оздравее.
Чл. 34. По отношение на лицата, указани в предходния член, в предвидените в този кодекс случаи могат да бъдат приложени съответни принудителни медицински мерки.

Глава четвърта
НАКАЗАНИЕ
Р а з д е л I
Раздел I
Общи положения

Чл. 35. (1) Наказателната отговорност е лична.
(2) Наказание може да се наложи само на лице, извършило предвидено в закона престъпление.
(3) Наказанието е съответно на престъплението.
(4) Наказание за престъпление се налага само от установените съдилища.
Чл. 36. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Наказанието се налага с цел: 1) да се поправи и превъзпита осъденият към спазване законите и добрите нрави, 2) да се въздействува предупредително върху него и да му се отнеме възможността да върши други престъпления и 3) да се въздействува възпитателно и предупредително върху другите членове на обществото.
(2) Наказанието не може да има за цел причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство.
(3) (Нова, ДВ, бр. 153 от 1998 г.) В Република България няма смъртно наказание.
Чл. 37. (1) Наказанията са:
1. (нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) доживотен затвор;
1а. (предишна т. 1, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) лишаване от свобода;
2. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) пробация;
2а. (предишна т. 2, ДВ, бр. 92 от 2002 г.; отм., бр. 103 от 2004 г.);

3. конфискация на налично имущество;
4. глоба;
5. (отм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.);
6. лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност;
7. лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност;
8. (отм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.);
9. лишаване от право на получени ордени, почетни звания и отличия;
10. лишаване от военно звание;
11. обществено порицание.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 153 от 1998 г.) За най-тежките престъпления, които заплашват основите на републиката, както и за други особено опасни умишлени престъпления като временна и изключителна мярка се предвижда доживотен затвор без замяна.

Р а з д е л II
Видове наказания

Чл. 38. (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.)
(1) Наказанието доживотен затвор без замяна, предвидено в особената част за даден вид престъпление, се налага само ако конкретно извършеното престъпление е изключително тежко и посочените в чл. 36 цели не могат да бъдат постигнати чрез по-леко наказание.
(2) Наказанието доживотен затвор без замяна не може да се наложи на лице, което по време на извършване на престъплението не е навършило двадесет години, а по отношение на военнослужещите, както и във военно време - осемнадесет години. Наказанието доживотен затвор без замяна не може да се наложи и на жена, която се е намирала в състояние на бременност по време на извършване на престъплението или на постановяване на присъдата.
Чл. 38а. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) **Доживотен затвор** е принудително изолиране на осъдения до края на живота му в места за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.
(2) Доживотен затвор се налага, когато извършеното престъпление е изключително тежко.
(3) Доживотният затвор може да бъде заменен с наказание лишаване от свобода за срок от тридесет години, ако осъденият е изтърпял не по-малко от двадесет години.
(4) По време на изтърпяване на наказанието доживотен затвор не се зачитат работни дни.
(5) Изтърпяното наказание доживотен затвор се зачита за лишаване от свобода.
Чл. 39. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г.) Лишаването от свобода може да бъде от три месеца до двадесет години.
(2) (Доп., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; отм., бр. 89 от 1986 г.).
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 2, изм., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 50 от 1995 г., бр. 153 от 1998 г.) По изключение наказанието лишаване от свобода може да бъде за срок до тридесет години при замяна на доживотен затвор, при множество престъпления по чл. 24 и 27, ал. 1, както и за някои особено тежки умишлени престъпления в случаите, специално указани в особената част на този кодекс.
Чл. 40. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Наказанието лишаване от свобода се изтърпява в затворите и поправителните домове, както и в трудово-поправителните общежития към тях.
(2) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 92 от 2002 г.).
(3) По отношение на младите пълнолетни се полагат особени грижи.
(4) По отношение на осъдени с тежка психопатия или страдащи от разстройство на съзнанието, което не изключва вменяемостта, се полагат съответни медицински грижи.
Чл. 41. (1) Изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се съпровожда с подходящ, съответно заплатен общественополезен труд, чрез който се цели превъзпитанието на осъдените, както и създаването и повишаването на тяхната професионална квалификация.
(2) Наред с това се прилагат и други мерки за възпитание и образование.
(3) Положеният труд се зачита за намаляване срока на наказанието, като два работни дни се считат за три дни лишаване от свобода.
(4) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.) Когато осъденото лице при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода системно се отклонява от общественополезен труд, извърши умишлено престъпление или тежки нарушения на установения ред и с това покаже, че не се поправя, съдът може да отмени изцяло или отчасти зачитането на работните дни от последните две години преди извършване на последното нарушение.
(5) (Отм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.).
(5) (Предишна ал. 6, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Редът и начинът за изпълнение на наказанието лишаване от свобода, включително и особените грижи по ал. III на чл. 40, заплащането на труда на осъдените, както и настаняването им на работа след тяхното освобождаване се уреждат със закон.

(6) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1974 г.; предишна ал. 7, бр. 89 от 1986 г.) Първоначалният режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се определя от съда съобразно с разпоредбите на този кодекс и специалния закон.
Чл. 42. (1) Във военно време военният съд може да отложи до края на военните действия изпълнението на наложеното наказание лишаване от свобода, като изпрати осъдения в действуващата армия. Отлагането на изпълнението може да се отмени, ако осъденият извърши ново престъпление.
(2) По предложение на началника съдът може напълно или отчасти да освободи осъдения, изпратен в действуващата армия по реда на ал. I, от изтърпяване на наложеното наказание, ако се прояви като добър защитник на родината.
(3) Съдът може и без предложение на началника да освободи напълно или отчасти от изтърпяване на наложеното наказание уволнения от действуващата армия поради инвалидност.
Чл. 42а. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) **Пробацията** е съвкупност от мерки за контрол и въздействие без лишаване от свобода, които се налагат заедно или поотделно.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Пробационните мерки са:
1. задължителна регистрация по настоящ адрес;
2. задължителни периодични срещи с пробационен служител;
3. ограничения в свободното придвижване;
4. включване в курсове за професионална квалификация и/или програми за обществено въздействие;
5. поправителен труд;
6. безвъзмезден труд в полза на обществото.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Пробационните мерки са с продължителност:
1. от 6 месеца до три години - за мерките по ал. 2, т. 1 - 4;
2. от три месеца до две години - за поправителния труд;
3. от 100 до 320 часа годишно за не повече от три поредни години - за безвъзмездния труд в полза на обществото.
(4) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Мерките по ал. 2, т. 1 и 2 се налагат задължително на всички осъдени на пробация, а мерките по ал. 2, т. 5 и 6 не се налагат на непълнолетни лица, ненавършили 16-годишна възраст.
(5) Пробацията се изпълнява по ред, определен със закон.
Чл. 42б. (Нов, ДВ, бр. 103 от 2004 г.)
(1) Пробационната мярка задължителна регистрация по настоящ адрес е явяване и подписване на осъдения пред пробационния служител или определено от него длъжностно лице.
(2) Пробационната мярка задължителни периодични срещи с пробационен служител се провежда в пробационната служба, на чиято територия е настоящият адрес на осъдения. По изключение те може да се проведат на друго подходящо място, определено от пробационния служител, ако важни причини налагат това. Срещите са планирани или извънредни по искане на пробационния служител или осъдения.
(3) Пробационната мярка ограничения в свободното придвижване е налагане на една или няколко от следните забрани за:
1. посещаване на точно определени в присъдата места, райони и заведения;
2. напускане на населеното място за повече от 24 часа без разрешение от пробационния служител или прокурора;
3. напускане на жилището, което обитава, за определен период от денонощието.
(4) Пробационната мярка включване в курсове за професионална квалификация и/или програми за обществено въздействие е насочена към трудова интеграция и/или изграждане на социални навици и умения за законосъобразно поведение на осъдения.
(5) Пробационната мярка безвъзмезден труд е труд, който се полага в полза на обществото без ограничаване на свободата на осъдения.
Чл. 43. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.)
(1) Пробационната мярка поправителен труд се изпълнява по месторабoтата на осъдения и включва удръжки върху възнаграждението му от 10 до 25 на сто в полза на държавата. Времето, през което се изтърпява мярката, не се зачита за трудов стаж.
(2) Когато осъденият остане без работа, съдът заменя остатъка от поправителния труд с безвъзмезден труд в полза на обществото, като за един ден от остатъка се определя един час безвъзмезден труд. В този случай срокът на безвъзмездния труд може да бъде и под минимума по чл. 42а, ал. 3, т. 3.
(3) Разпоредбата на ал. 2 се прилага и когато осъденият напусне месторабoтата, където изтърпява наказанието, и в едномесечен срок не уведоми пробационния служител за новата си месторабoта.

(4) Времето, през което не се внасят удръжките по ал. 1, не се зачита за изпълнение на пробационната мярка поправителен труд.
Чл. 43а. (Нов, ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако осъденият без основателна причина не изпълнява наложената пробационна мярка, по предложение на съответния пробационен съвет съдът може да:
1. наложи друга пробационна мярка;
2. замени изцяло или отчасти пробацията с лишаване от свобода; в тези случаи срокът на лишаването от свобода може да бъде и под минимума по чл. 39, ал. 1.
Чл. 44. (1) **Конфискацията** е принудително и безвъзмездно отчуждаване в полза на държавата на принадлежащото на виновния имущество или на част от него, на определени имущества на виновния или на части от такива имущества.
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.; отм., бр. 62 от 1997 г.).
Чл. 45. (1) Конфискация не се постановява, ако виновният не притежава налично имущество, което може да бъде предмет на това наказание.
(2) Не подлежат на конфискация необходимите на осъдения и на неговото семейство вещи за лично и домашно употребление, предметите, необходими за упражняване на занятието му, посочени в списък, приет от Министерския съвет, както и средствата за издръжка на семейството му за една година.
Чл. 46. При конфискация държавата отговаря до размера на стойността на конфискуваното имущество за възстановяване на вредите, причинени с престъплението, и след това и за задълженията на осъдения, възникнали до възбуждането на наказателното преследване, когато останалото негово налично имущество не е достатъчно за възстановяване на вредите и за изплащане на задълженията.
Чл. 47. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Глобата се съобразява с имотното състояние, с доходите и семейните задължения на дееца, като при определяне на нейния размер се прилагат и разпоредбите на глава пета. Тя не може да бъде по-малка от сто лева.
(2) Глобата се събира от имуществото, останало от осъдения, и след неговата смърт, ако присъдата е влязла в сила преди това.
(3) Вещите, които не подлежат на конфискация, не могат да се продават за принудително събиране на глобата.
Чл. 48. (Отм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.).
Чл. 49. (1) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Наказанията лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7, когато се налагат самостоятелно или с друго наказание, несвързано с лишаване от свобода, се постановяват за определен срок до три години в пределите, установени в особената част на този кодекс.
(2) (Доп., ДВ, бр. 54 от 1978 г.) Когато лишаването от такова право се налага заедно с лишаване от свобода, неговият срок може да надминава срока на последното най-много с три години, освен ако в особената част на този кодекс е предвидено друго.
(3) Срокът започва да тече от влизането на присъдата в сила, но осъденият не може да се ползува от правата, от които е лишен, преди да е изтърпял наказанието лишаване от свобода.
(4) Срокът на лишаването от права се намалява с толкова време, с колкото е намален срокът на лишаването от свобода поради помилване, работа или приспадане на предварителното задържане.
(5) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Осъденият на доживотен затвор без замяна се лишава от указаните в присъдата права завинаги.
Чл. 50. (1) Наказанията лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност и лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност се налагат в предвидените от закона случаи, ако заемането на съответната длъжност или упражняването на съответната професия или дейност е несъвместимо с характера на извършеното престъпление.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 92 от 2002 г.).
(3) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Наказанията лишаване от право на получени ордени, почетни звания и отличия и лишаване от военно звание могат да бъдат наложени само при осъждане за тежки престъпления.
Чл. 51. След изтичане на срока осъденият може отново да упражнява правата, от които е бил лишен с присъдата. Това не се отнася до правата по чл. 37, точки 9 и 10, които могат да бъдат придобити отново само по установения за това ред.
Чл. 52. Наказанието **обществено порицание** се състои в публично порицаване на виновния, което се обявява пред съответния колектив, чрез печата или по друг подходящ начин съобразно с указаното в присъдата.
Чл. 53. (1) Независимо от наказателната отговорност отнемат се в полза на държавата:
а) вещите, които принадлежат на виновния и са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление;

б) вещите, които принадлежат на виновния и са били предмет на умишлено престъпление - в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс.

Глава пета
ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕТО

Чл. 54. (1) Съдът определя наказанието в пределите, предвидени от закона за извършеното престъпление, като се ръководи от разпоредбите на общата част на този кодекс и като взема предвид:
степента на обществената опасност на деянието и дееца,
подбудите за извършване на деянието и другите смекчаващи и отегчаващи вината обстоятелства.
(2) Смекчаващите обстоятелства обуславят налагането на по-леко наказание, а отегчаващите - на по-тежко наказание.
Чл. 55. (1) При изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства, когато и най-лекото, предвидено в закона наказание се окаже несъразмерно тежко, съдът:
1) определя наказанието под най-ниския предел;
2) заменява:
а) (изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) доживотния затвор - с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години;
б) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2003 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) лишаването от свобода, когато не е предвиден най-ниският предел - с пробация, а за непълнолетните - с пробация или обществено порицание;
в) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) пробацията - с глоба от сто до петстотин лева.
(2) В случаите на точка 1 на предходната алинея, когато наказанието е глоба, съдът може да слезе под най-ниския предел най-много с една втора.
(3) В тези случаи съдът може да не наложи по-лекото наказание, което законът предвижда наред с наказанието лишаване от свобода.
(4) (Зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.).
Чл. 56. Не са смекчаващи и отегчаващи обстоятелства тези, които са взети предвид от закона при определяне на съответното престъпление.
Чл. 57. (1) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за извършеното престъпление да бъде наложено едно измежду две или повече наказания, съдът определя най-подходящото по вид и размер наказание, като се ръководи от правилата на предходните членове.
(2) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за дадено престъпление да бъдат наложени едновременно две или повече наказания, съдът, като се ръководи от правилата на предходните членове, определя размера на всяко едно от тях така, че те в своята съвкупност да отговарят на целите, посочени в чл. 36.
Чл. 58. Съдът може да приложи разпоредбите на чл. 55 и в следните случаи:
а) при опит - поради недовършеността на престъплението, като съобрази и обстоятелствата по чл. 18, ал. 2;
б) при помагачество - когато степента на участие на дееца в престъплението е малка.
Чл. 59. (1) (Предишен текст на чл. 59, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Времето, през което спрямо осъдения е била взета мярка за неотклонение задържане под стража или домашен арест, се приспада при изпълнение на наказанието лишаване от свобода или пробация. Когато наложеното наказание е пробация, един ден задържане под стража или домашен арест се зачитат за два дни.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Разпоредбата на предходната алинея се прилага и когато осъденият е бил задържан по обвинение за друго престъпление, по което производството е било прекратено или е завършило с оправдателна присъда, ако по отношение на деянията би могла да се приложи разпоредбата на чл. 23, ал. 1.
(3) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) При изпълнение на наказанието лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7 се приспада времето, през което за същото деяние осъденият е бил лишен по административен ред от възможността да упражнява тези права.

Глава шеста
ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ

Чл. 60. Наказанието на непълнолетните се налага с цел преди всичко да бъдат те превъзпитани и подготвени за общественополезен труд.

Чл. 61. (1) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) По отношение на непълнолетен, извършил поради увлечение или лекомислие престъпление, което не представлява голяма обществена опасност, прокурорът може да реши да не се образува или да прекрати образуваното предварително производство, а съдът да реши да не бъде предаван за съдене или да не бъде осъден, ако спрямо него могат да се приложат успешно възпитателни мерки по Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.
(2) В тези случаи съдът може сам да наложи възпитателна мярка, като уведоми за това местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните или й изпрати преписката за налагане на такава мярка.
(3) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г., бр. 26 от 2004 г.) Когато прокурорът реши да не се образува предварително производство или да прекрати образуваното производство, той изпраща преписката на комисията за налагане на възпитателна мярка.
Чл. 62. На непълнолетните могат да бъдат наложени само следните наказания:
1) лишаване от свобода;
1а) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) пробация;
2) обществено порицание;
3) (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност по чл. 37, ал. 1, т. 7.
Чл. 63. (1) За непълнолетните предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят:
1) (доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) доживотният затвор без замяна и доживотният затвор - с лишаване от свобода от три до десет години;
2) лишаването от свобода за повече от десет години - с лишаване от свобода до пет години;
3) лишаването от свобода за повече от пет години - с лишаване от свобода до три години;
4) лишаването от свобода до пет години включително - с лишаване от свобода до две години, но не повече от предвиденото от закона;
5) (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) пробацията и глобата - с обществено порицание.
6) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) пробацията за ненавършилите 16-годишна възраст непълнолетни - с обществено порицание.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) На непълнолетните, навършили шестнадесетгодишна възраст, предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят:
1. (доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) доживотният затвор без замяна, доживотният затвор и лишаването от свобода за повече от петнадесет години - с лишаване от свобода от пет до дванадесет години;
2. лишаването от свобода за повече от десет години - с лишаване от свобода от две до осем години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В пределите по предходните алинеи съдът определя наказанието съобразно с правилата на глава пета.
Чл. 64. (1) Когато определеното наказание е лишаване от свобода по-малко от една година и неговото изпълнение не е отложено по чл. 66, непълнолетният се освобождава от изтърпяването му и съдът го настанява в трудововъзпитателно училище или му налага друга възпитателна мярка, предвидена в Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.
(2) По предложение на прокурора или на съответната местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните съдът може и след постановяване на присъдата да замени настаняването в трудововъзпитателно училище с друга възпитателна мярка.
(3) Правилото на ал. 1 не се прилага: а) когато непълнолетният е извършил престъпление по време на изтърпяване наказанието лишаване от свобода и б) когато е осъден, след като е навършил пълнолетие.
(4) Правилото на ал. 1 не се прилага и в случаите на повторно осъждане, ако съдът намери, че за поправянето и превъзпитанието на дееца се налага той да изтърпи наказанието лишаване от свобода и когато: а) неговият срок не е по-малък от шест месеца или б) ако деецът вече е изтърпял наказание лишаване от свобода.
Чл. 65. (1) Непълнолетните до навършване на пълнолетие изтърпяват наказанието лишаване от свобода в поправителен дом.
(2) След навършване на пълнолетие те се преместват в затвор или в трудово-поправително общежитие. За довършване на тяхното образование или квалификация по предложение на педагогическия съвет с разрешение на прокурора те могат да бъдат оставени в поправителния дом до навършване на двадесет години.

Глава седма
ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАЛОЖЕНО НАКАЗАНИЕ

Р а з д е л I
ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАЛОЖЕНО НАКАЗАНИЕ
Раздел I
Условно осъждане

Чл. 66. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Когато съдът налага наказание лишаване от свобода до три години, с изключение на обществено порицание, с изключение на обществено порицание, той може да отложи изпълнението на наложеното наказание за срок от три до пет години, ако лицето не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер и ако съдът намери, че за постигане целите на наказанието и преди всичко за поправянето на осъдения не е наложително да изтърпи наказанието.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Изпитателният срок не може да надминава срока на наложеното наказание лишаване от свобода с повече от три години.
(3) Когато са наложени две или повече наказания, съдът при предпоставките на ал. 1 и съобразно с особеностите на случая може да отложи изпълнението на всички или само на някои от тях.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) През изпитателния срок осъденият е длъжен да работи или да учи.
Чл. 67. (1) Когато отложи изпълнението на наказанието, съдът може да възложи на съответната обществена организация или трудов колектив с тяхно съгласие полагането на възпитателни грижи спрямо осъдения през изпитателния срок.
(2) Когато липсва такова съгласие или когато съдът намери това за необходимо, той възлага на определено лице възпитателните грижи за условно осъдения. Ако условно осъденият има местоживеенето си в друго населено място, това лице се определя от съответния народен съд.
(3) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Когато отложеното наказание лишаване от свобода е не по-малко от шест месеца, съдът може да постанови пробация през изпитателния срок.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 92 от 2002 г.).
(4) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Когато отложи изпълнението на наказанието по отношение на непълнолетен, съдът уведомява съответната местна комисия, която организира полагането на възпитателните грижи.
(5) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; предишна ал. 4, бр. 28 от 1982 г.) Общият контрол относно възпитателните грижи и поведението на условно осъдените се осъществява от народния съд по местоживеенето им.
(6) (Предишна ал. 5, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Редът и начинът за прилагане разпоредбите на предходните алинеи се уреждат със закон.
Чл. 68. (1) Ако до изтичане на определения от съда изпитателен срок осъденият извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което, макар и след този срок, му бъде наложено наказание лишаване от свобода, той изтърпява и отложеното наказание.
(2) Ако при условията на ал. 1 осъденият извърши непредпазливо престъпление, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако условно осъденият не изпълнява без основателна причина някоя от определените му по реда на чл. 67, ал. 3 пробационни мерки, съдът може по предложение на пробационния съвет да я замени с друга или да постанови да изтърпи изцяло или отчасти отложеното наказание лишаване от свобода.
(4) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Извън случаите по предходните алинеи отложеното наказание не се изтърпява.
Чл. 69. (1) По отношение на лице, осъдено условно за престъпление, което то е извършило като непълнолетно, изпитателният срок е от една до три години.
(2) По отношение на такова лице в случаите на ал. 1 на предходния член съдът може да постанови то да бъде освободено отчасти или изцяло от изтърпяване на наказанието, чието изпълнение е било отложено.
Чл. 69а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) В случаите по чл. 68, ал. 2, 3 и 4 и чл. 69, ал. 2, ако осъденият в изпитателния срок извърши ново престъпление от общ характер, за което му е наложено наказание лишаване от свобода, или продължава да не изпълнява без основателна причина някоя от определените му по реда на чл. 67, ал. 3 пробационни мерки, той изтърпява останалата част от наказанието.

Р а з д е л II
Предсрочно освобождаване

Чл. 70. (1) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.; доп., бр. 103 от 2004 г.) Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част от наказанието

лишаване от свобода или пробация по отношение на осъден, който с примерно поведение и честно отношение към труда е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически не по-малко от половината от наложеното наказание.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Разпоредбата на ал. 1 се прилага и по отношение на лица, осъдени за престъпление, представляващо опасен рецидив, ако е изтърпяно фактически не по-малко от две трети от наложеното наказание и неизтърпяната част от наказанието не е повече от три години.
(3) Условно предсрочно освобождаване не се допуска повторно, освен ако деецът е бил реабилитиран за престъплението, по отношение на което е било приложено условно предсрочно освобождаване.
(4) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Условното предсрочно освобождаване засяга и срока на наказанията лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
(5) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) При условно предсрочно освобождаване съдът може да освободи осъдения от изтърпяване на наложеното му наказание лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точка 6 или 7.
(6) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) При условното предсрочно освобождаване за осъдения се установява изпитателен срок в размер на неизтърпяната част от наказанието, но не по-малко от шест месеца, за което време съдът може да постанови пробация като взема предвид доклад от пробационния служител.
(7) (Доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Освободеният предсрочно изтърпява отделно и неизтърпяната част от наказанието, ако в изпитателния срок извърши ново умишлено престъпление, за което се предвижда наказание лишаване от свобода или не изпълнява постановената пробация. Ако в този срок предсрочно освободеният извърши непредпазливо престъпление, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти.
(8) (Попр., ДВ, бр. 29 от 1968 г.) В случаите на предходната алинея осъденият изтърпява изцяло наказанието, от което е бил освободен по ал. 5 на този член.
(9) Срокът за реабилитация по чл. 86 при условното предсрочно освобождаване започва да тече от момента на изтичане на изпитателния срок.
Чл. 71. (1) Съдът може предсрочно да освободи осъдения на лишаване от свобода непълнолетен, ако се е поправил, след като е изтърпял фактически не по-малко от една трета от наложеното му наказание.
(2) По отношение на лице, осъдено за престъпление, което то е извършило като непълнолетно, след навършване на пълнолетието относно действието на предсрочното освобождаване се прилагат разпоредбите на чл. 70.
Чл. 72. (Отм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.).
Чл. 73. (1) По отношение на предсрочно освободените съдът възлага организирането на надзора и възпитателните грижи за тях през изпитателния срок на съответната наблюдателна комисия, а за непълнолетните - на съответната местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.
(2) Когато това е необходимо, съдът възлага надзора и възпитателните грижи на определена обществена организация с нейно съгласие или на определено лице, като уведомява за това наблюдателната или местната комисия.
(3) Общият контрол и ръководството относно възпитателните грижи и поведението на предсрочно освободените се осъществява от народния съд по местоживеенето им.
(4) Редът и начинът за прилагане разпоредбите на предходните алинеи се уреждат със закон.

Р а з д е л III
Помилване

Чл. 74. Президиумът на Народното събрание може чрез помилване да опрости изцяло или отчасти наложеното наказание, а смъртното наказание - да опрости или замени.

Глава осма
ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ
Р а з д е л I

Условно освобождаване от наказателна отговорност с предаване на обществено поръчителство

Чл. 75. (Отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г).
Чл. 76. (Отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г).

Р а з д е л II
Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на мерки за обществено въздействие от другарския съд
(Отм., ДВ, бр. 105 от 1991 г.)
Р а з д е л III
Освобождаване от наказателна отговорност на непълнолетни с прилагане на възпитателни мерки

Чл. 78. В случаите, посочени в чл. 61, непълнолетният може да бъде освободен от наказателна отговорност, като се приложи съответна възпитателна мярка.

Р а з д е л IV
(Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание

Чл. 78а. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г.) Пълнолетно лице се освобождава от наказателна отговорност от съда и му се налага наказание от петстотин до хиляда лева, когато са налице едновременно следните условия:
а) за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до две години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо;
а) (изм., ДВ, бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо;
б) деецът не е осъждан за престъпление от общ характер и не е освобождаван от наказателна отговорност по реда на този раздел;
в) причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени.
(2) (Отм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.).
(3) (Отм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.).
(4) Съдът, който налага глобата по ал. 1, може да наложи и административно наказание лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност за срок до три години, ако лишаване от такова право е предвидено за съответното престъпление.
(5) Когато за извършеното престъпление е предвидено само глоба или глоба и друго по-леко наказание, административното наказание не може да надвишава размера на тази глоба.
(6) (Нова, ДВ, бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) Когато са налице основанията по ал. 1 и деянието е извършено от непълнолетно лице, съдът го освобождава от наказателна отговорност. В този случай съдът налага на дееца административно наказание обществено порицание, ако е навършил 16 години, или възпитателна мярка, ако не е навършил 16 години.

Р а з д е л V
(Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
Определяне вида на освобождаване от наказателна отговорност
Чл. 78б. (Отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г).

Глава девета
ПОГАСЯВАНЕ НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРЕСЛЕДВАНЕ И НА НАЛОЖЕНОТО НАКАЗАНИЕ

Чл. 79. (1) Наказателното преследване и изпълнението на наказанието се изключват:
1. когато деецът умре;
2. когато е изтекла предвидената от закона давност;
3. когато е последвала амнистия.
(2) Не се изключват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието по отношение на престъпление против мира и човечеството.
Чл. 80. (1) Наказателното преследване се изключва по давност, когато то не е възбудено в продължение на:
1) (изм., ДВ, бр. 31 от 1990 г., бр. 153 от 1998 г.) двадесет години за деяния, наказуеми с доживотен затвор без замяна, доживотен затвор и 35 години за убийство на две или повече лица;
2) петнадесет години за деяния, наказуеми с лишаване от свобода повече от десет години;
3) десет години за деяния, наказуеми с лишаване от свобода повече от три години;
4) (изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) пет години за деяние, наказуемо с лишаване от свобода повече от една година, и
5) две години за всички останали случаи.

(2) Давностните срокове по предходната алинея за престъпления, извършени от непълнолетни, се определят, след като се съобрази заменяването на наказанията по чл. 63.
(3) Давността за преследване започва от довършването на престъплението, при опит и приготовление - от деня, когато е извършено последното действие, а за престъпленията, които траят непрекъснато, както и за продължаваните престъпления - от прекратяването им.
Чл. 81. (1) Давността спира, когато започването или продължаването на наказателното преследване зависи от разрешаването на някой предварителен въпрос с влязъл в сила съдебен акт.
(2) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето за преследване, и то само спрямо лицето, срещу което е насочено преследването. След свършване на действието, с което е прекъсната давността, започва да тече нова давност.
(3) Независимо от спирането или прекъсването на давността наказателното преследване се изключва, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в предходния член.
Чл. 82. (1) Наложеното наказание не се изпълнява, когато са изтекли:
1. (изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) двадесет години, ако наказанието е доживотен затвор без замяна или доживотен затвор;
2. петнадесет години, ако наказанието е лишаване от свобода повече от десет години;
3. десет години, ако наказанието е лишаване от свобода от три до десет години;
4. пет години, ако наказанието е лишаване от свобода по-малко от три години, и
5. две години за всички останали случаи.
(2) Давността за изпълнение на наказанието започва да тече от деня, когато присъдата е влязла в сила, а по отношение на наказанието, чието изпълнение е било отложено съгласно чл. 66 - от влизане в сила на присъдата или определението по чл. 68.
(3) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето спрямо осъдения за изпълнение на присъдата. След свършване на действието, с което се прекъсва давността, започва да тече нова давност.
(4) Независимо от спирането или прекъсването на давността наказанието не се изпълнява, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в алинея 1.
(5) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага по отношение на глобата, когато за събирането ѝ е образувано изпълнително производство.
Чл. 83. Амнистията заличава престъпния характер на определен вид извършени деяния или освобождава от наказателна отговорност и от последиците на осъждането за определени престъпления.
Чл. 84. (1) За престъпления, които се преследват по тъжба на пострадалия, наказателното преследване не се възбужда, макар давността да не е изтекла, ако не се подаде тъжба в шестмесечен срок от деня, когато пострадалият узнае, че престъплението е извършено.
(2) Ако пострадалият умре, преди да е изтекъл тоя срок, тъжбата може да се подаде от неговите наследници до изтичането му.
(3) За тези престъпления наказанието не се изпълнява, ако тъжителят е поискал това, преди да започне неговото изпълнение.

Глава десета
РЕАБИЛИТАЦИЯ

Чл. 85. (1) (Предишен текст на чл. 85, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Реабилитацията заличава осъждането и отменя за в бъдеще последиците, които законите свързват със самото осъждане, освен ако в някое отношение със закон или указ е установено противното.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага по отношение на осъдените за престъпления против мира и човечеството.
Чл. 86. (1) Реабилитацията настъпва по право в следните случаи:
1. когато лицето е осъдено условно, ако в изпитателния срок не е извършило друго престъпление, поради което следва да изтърпи отложеното наказание;
2. (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г ., бр. 103 от 2004 г.) когато е осъдено на лишаване от свобода до три години или на пробация, ако в течение на три години от изтичане на срока на наложеното с присъдата или намаленото с работа или помилване наказание не е извършено друго престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание;
3. когато е осъдено заедно или поотделно на глоба, обществено порицание или лишаване от права, ако в течение на една година от изпълнение на наказанието не е извършило друго престъпление от общ характер, и
4. когато е осъдено като непълнолетно, ако в течение на две години от изтърпяване на наказанието не е извършило друго престъпление от общ характер, за което му е наложено наказание лишаване от свобода.

(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Реабилитацията по право не настъпва за престъпление, извършено от пълнолетно лице, което е било веднъж реабилитирано.
Чл. 87. (1) Вън от случаите по предходния член всеки осъден може да бъде реабилитиран от съда, който е издал присъдата като първа инстанция, ако в течение на три години от изтичане на срока на наложеното с присъдата или намалено с работа или помилване наказание не е извършил друго престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание:
1. ако е имал добро поведение и
2. ако при умишлено престъпление е възстановил причинените вреди.
(2) Съдът може да реабилитира осъдения и без да е възстановил причинените вреди, ако има за това уважителни причини.
(3) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г ., бр. 103 от 2004 г.) Когато наред с наказанието лишаване от свобода е наложено и наказание лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7, или пробация, за да се постанови реабилитация, трябва да е изтекъл срокът на това наказание. Когато е наложена глоба, тя трябва да е изплатена.
Чл. 88. Реабилитация може да се иска и от наследниците на осъдения след неговата смърт, ако той е имал право на това.
Чл. 88а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) (Доп., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато от изтърпяването на наказанието е изтекъл срок, равен на този по чл. 82, ал. 1 и осъденият не е извършил ново умишлено престъпление от общ характер, за което се предвижда наказание лишаване от свобода, осъждането и последиците му се заличават независимо от предвиденото в друг закон или указ.
(2) Когато наложеното наказание лишаване от свобода е повече от една година и лицето не е освободено от изтърпяването му на основание чл. 66, срокът по ал. 1 не може да бъде по-малък от десет години.
(3) При условно осъждане и условно предсрочно освобождаване срокът по ал. 1 започва да тече от деня, в който е изтекъл изпитателният срок.
(4) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато лицето е извършило две или повече престъпления, за които не е реабилитирано, осъждането и последиците му се заличават след изтичане на предвидените в предходните алинеи срокове за всички осъждания.
(5) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Разпоредбите на предходните алинеи не се прилагат по отношение на осъдените за тежки престъпления против републиката и за престъпления против мира и човечеството.

Глава единадесета
ПРИНУДИТЕЛНИ МЕДИЦИНСКИ МЕРКИ

Чл. 89. По отношение на лице, извършило общественоопасно деяние в състояние на невменяемост или изпаднало в такова състояние преди постановяване на присъдата или през време на изтърпяване на наказанието, съдът може да постанови:
а) предаване на близките, ако поемат задължение за лекуването му под наблюдение на психо-неврологически диспансер;
б) принудително лекуване в обикновено психо-неврологическо заведение;
в) принудително лекуване в специална психиатрическа болница или в специално отделение в обикновено психо-неврологическо заведение.
Чл. 90. (1) Принудителното лекуване в обикновено психо-неврологическо заведение може да бъде постановено от съда по отношение на душевно болен, който с оглед на неговото психическо състояние и на характера на извършеното общественоопасно деяние се нуждае от болнични грижи и лекуване по принудителен ред.
(2) Принудителното лекуване в специална психиатрическа болница или в специално отделение може да бъде постановено от съда по отношение на душевно болен, който с оглед на своето психическо състояние и на характера на извършеното общественоопасно деяние се явява особено опасен за обществото или за своите близки. В тези случаи лицето се държи под усилен надзор, изключващ възможността то да извърши ново общественоопасно деяние.
Чл. 91. (1) Прекратяването и изменяването на постановената принудителна медицинска мярка става от съда, когато това се налага от настъпила промяна в състоянието на болния или от нуждите на неговото лекуване.
(2) Във всички случаи след изтичане на шестмесечен срок от настаняването в лечебното заведение съдът се произнася за прекратяване, продължаване или заменяване на принудителното лечение.
Чл. 92. (1) Когато престъплението е извършено от лице, което страда от алкохолизъм или от друга наркомания, съдът може наред с наказанието да постанови и принудително лекуване.
(2) Когато е наложено наказание без лишаване от свобода, принудителното лекуване се извършва в медицински заведения със специален лечебен и трудов режим.

(3) Принудителното лекуване на осъдените на лишаване от свобода се провежда през време на изпълнение на наказанието. Срокът за принудителното лекуване се приспада от срока на лишаването от свобода.
(4) Когато това е необходимо, съдът може да постанови лекуването да продължи и след освобождаването на осъдения от мястото за лишаване от свобода - в медицинските заведения, указани в алинея втора.
(5) Принудителното лекуване се прекратява от съда, когато неговото продължаване не е повече необходимо.

Допълнителна разпоредба
Обяснение на някои думи

Чл. 93. Указаните по-долу думи и изрази са употребени в този кодекс в следния смисъл:
1) **"Длъжностно лице"** е това, на което е възложено да изпълнява със заплата или безплатно, временно или постоянно:
а) служба в държавно учреждение, с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение;
б) (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 62 от 1997 г., бр. 43 от 2005 г.) ръководна работа или работа, свързана с пазене или управление на чуждо имущество в държавно предприятие, кооперация, обществена организация, друго юридическо лице или при едноличен търговец, както и на частен нотариус и помощник-нотариус, частен съдебен изпълнител и помощник-изпълнител;
2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **"Орган на власт"** са органите на държавна власт, органите на държавно управление, органите на съдебната власт, както и служителите при тях, които са натоварени с упражняването на властнически функции;
3) **"Представител на обществеността"** е лице, посочено от обществена организация да упражнява въз основа на закона или на друг нормативен акт определена функция;
4) (Доп., ДВ, бр. 51 от 2000 г.) **"Обществени имущества"** са имуществата на държавата, на общините, на кооперациите, на обществените организации и на другите юридически лица, в които те участвуват;
5) **"Официален документ"** е този, който е издаден по установения ред и форма от длъжностно лице в кръга на службата му или от представител на обществеността в кръга на възложената му функция;
6) **"Неистински документ"** е този, на който е придаден вид, че представлява конкретно писмено изявление на друго лице, а не на това, което действително го е съставило;
7) (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) **"Тежко престъпление"** е това, за което по закона е предвидено наказание лишаване от свобода повече от пет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна;
8) **"Особено тежък случай"** е този, при който извършеното престъпление с оглед на настъпилите вредни последици и на други отегчаващи обстоятелства разкрива изключително висока степен на обществена опасност на деянието и дееца;
9) **"Маловажен случай"** е този, при който извършеното престъпление с оглед на липсата или незначителността на вредните последици или с оглед на други смекчаващи обстоятелства представлява по-ниска степен на обществена опасност в сравнение с обикновените случаи на престъпление от съответния вид;
10) **"Ближни"** са съпрузите, възходящите, низходящите (включително осиновени, доведени и заварени), братята, сестрите и техните съпрузи, родините по съребрена линия до IV степен;
11) **"Военно време"** е времето от обявяването на война или от фактическото започване на военни действия до обявяване на тяхното прекратяване;
12) (нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) **престъплението е извършено "от две или повече лица"**, когато в самото изпълнение са участвували най-малко две лица;
13) (нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) с международна защита се ползуват лицата, за които е предвидена такава защита в международен договор, по който Република България е страна.
14) (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 21 от 2000 г.) **"данъци в големи размери"** са тези, които надхвърлят три хиляди лева, а **"данъци в особено големи размери"** са тези, които надхвърлят дванадесет хиляди лева.
15) (нова, ДВ, бр. 7 от 1999 г.) **"Чуждо длъжностно лице"** е това, което изпълнява:
а) служба в учреждение на чужда държава;
б) функции, възложени от чужда държава, включително от чуждо държавно предприятие или организация;
в) (доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) служба или поръчение, възложени от международна организация, както и служба в международно парламентарно събрание или международен съд.

16) (нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) **"Наркотични вещества"** са всички упойващи и психотропни вещества - високорискови и рискови - по смисъла на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите.
17) (нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) **"Прекурсор"** е всяко вещество по смисъла на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и всяко химическо вещество по смисъла на Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори.
18) (нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) **"Незаконен трафик"** е всяка незаконна дейност или действия, свързани с растения, съдържащи наркотични вещества, с наркотични вещества и прекурсори, с биологични, химически и радиационни оръжия, с взривни вещества, радиоактивни материали, токсични и химически вещества и техните прекурсори, с биологични агенти и токсини.
19) (нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) **"Аналог"** е всяко вещество, което не е включено в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, но има сходен химически строеж с някое наркотично вещество и предизвиква аналогично действие в човешкия организъм.
20) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **"Организирана престъпна група** е структурирано трайно сдружение на три или повече лица с цел да вършат съгласувано в страната или чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години и чрез които се цели да се набави имотна облага. Сдружението е структурирано и без наличие на формално разпределение на функциите между участниците, продължителност на участието или развита структура.
21) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **“Компютърна информационна система”** е всяко отделно устройство или съвкупност от взаимосвързани или сходни устройства, което в изпълнение на определена програма осигурява или един от елементите на което осигурява автоматична обработка на данни.
22) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **“Компютърни информационни данни”** е всяко представяне на факти, информации или понятия във форма, поддаваща се на автоматична обработка, включително такава програма, която е в състояние да направи така, че дадена компютърна система да изпълни определена функция.
23) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **“Доставчик на компютърно-информационни услуги”** е всяко юридическо или физическо лице, което предлага възможността за комуникация чрез компютърна система или което обработва или съхранява компютърни данни за тази комуникационна услуга или за нейните ползватели.
24) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **“Платежен инструмент”** е веществено средство, различно от законно платежно средство (банкнота или монета), позволяващо, поради специфичната си природа самостоятелно или във връзка с друго средство, на титуляря да прехвърля пари или парична стойност, като например дебитна карта, кредитна карта, електронно портмоне или друга карта, издадена от финансова институция, чек или пътнически чек.

Особена разпоредба

Чл. 94. Разпоредбите на общата част на този кодекс се прилагат и за престъпления, предвидени в други закони.

ОСОБЕНА ЧАСТ
Глава първа
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕПУБЛИКАТА
(Изм. на загл., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
Р а з д е л I
Измяна

Чл. 95. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който, с цел да бъде съборена, подровена или отслабена властта в републиката, участвува в извършването на опит за преврат за насилствено завземане на властта в центъра или по места, или в бунт, или във въоръжено въстание, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 96. (1) (Изм., ДВ, бр. 41 от 1985 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който с цел да подрови или отслаби властта в републиката или да ѝ създаде затруднения лиши от живот държавен или обществен деятел, се наказва с лишаване от свобода двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
(2) Който със същата цел причини тежка телесна повреда на такова лице, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 41 от 1985 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който с целта по ал. 1 чрез палеж, взрив, наводнение или друго общоопасно деяние причини смърт на едно или

повече лица, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години, с доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
Чл. 97. (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който с посочената в предходния член цел извърши общоопасно престъпление по чл. 349 или 350, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 97а. (Нов, ДВ, бр. 41 от 1985 г.)
(1) Който с целта по чл. 96 задържи някого като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на държавата, на държавна или обществена организация или на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) Когато в случаите по предходната алинея деецът заплашва, че ако поставеното от него условие не бъде изпълнено, ще причини смърт или тежка или средна телесна повреда на задържания, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Р а з д е л II
Предателство и шпионство

Чл. 98. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който подбужда чужда държава или обществена група в чужбина към война или друго враждебно действие против републиката, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Същото наказание се налага и на онзи, който извърши действие с цел да предизвика война или друго враждебно действие против републиката.
Чл. 99. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който лиши от живот представител на чужда държава с цел да предизвика война или международни усложнения срещу републиката, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
(2) За тежка телесна повреда на такова лице със същата цел наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
Чл. 100. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Български гражданин, който във време на обявена или започната война, постъпи доброволно в редовете на неприятелска войска или въоръжена група или участвува във враждебно действие против републиката, или под каквато и да е форма премине на страната на неприятеля, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Същото наказание се налага и на български гражданин, който по какъвто и да е начин подпомага чужда държава или обществена група в чужбина при провеждане на военни или други враждебни действия против републиката.
Чл. 101. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Български гражданин, който напусне страната или откаже да се върне в страната с цел да се постави в услуга на чужда държава или на чужда организация, за да й служи във вреда на републиката, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) Ако деянието е извършено от военнослужещ, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
Чл. 102. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който с цел да намали отбранителната способност на републиката предизвика бунт или неподчинение в българската войска или бягство от нея, или със същата цел разстрои подготовката или снабдяването й, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Ако от деянието са настъпили тежки последици или ако то е извършено във военно време, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
Чл. 103. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който, изпълнявайки държавна служба или поръчение пред чуждо правителство или международна организация, умишлено ги води във вреда на републиката, се наказва с лишаване от свобода от десет до петнадесет години.
Чл. 104. (1) (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г., бр. 26 от 2004 г.) Който издаде или събира с цел да издаде на чужда държава или на чужда организация информация, представляваща държавна тайна, се наказва за шпионство с лишаване от свобода от десет до двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
(2) Ако деецът доброволно разкрие пред органите на властта извършеното престъпление, наказва се при смекчаващи обстоятелства.
(3) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 99 от 1989 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г.) Информацията, представляваща държавна тайна, се определя със закон.

Чл. 105. (1) Който се постави в услуга на чужда държава или на чужда организация, за да й служи като шпионин, ако не е извършил деяние по предходния член, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) Деецът не се наказва, ако доброволно се разкрие пред органите на властта.

Р а з д е л III
Диверсия и вредителство

Чл. 106. (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Който с цел да отслаби властта или да й създаде затруднения, унищожи или повреди обществени сгради, строежи, инсталации, съоръжения, транспортни или съобщителни средства или друго значително обществено имущество, се наказва за диверсия с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода двадесет години, с доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 107. Който с цел да отслаби властта или да й създаде затруднения, разстройва или подравя промишлеността, транспорта, селското стопанство, паричната и кредитната система, други стопански отрасли или отделни стопански предприятия, като използува държавни учреждения, стопански предприятия или обществени организации, като възпрепятствува тяхната дейност, или като не изпълнява възложените му важни стопански задачи, се наказва за вредителство с лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Р а з д е л IV
Други престъпления
(Изм. на загл., ДВ, бр. 99 от 1989 г.)

Чл. 108. (Изм., ДВ, бр. 99 от 1989 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който проповядва фашистка или друга антидемократична идеология или насилствено изменяне на установения от Конституцията на Република България обществен и държавен строй, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до тридесет лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който по какъвто и да е начин опетни герба, знамето или химна на Република България, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до десет лева.
Чл. 108а. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който с цел да създаде смут и страх в населението или да заплаши, или да принуди орган на властта, представител на обществеността или представител на чужда държава или на международна организация да извърши или пропусне нещо в кръга на неговите функции, извърши престъпление по чл. 115, 128, чл. 142, ал. 1, чл. 216, ал. 1, чл. 326, чл. 330, ал. 1, чл. 333, чл. 334, ал. 1, чл. 337, ал. 1, чл. 339, ал. 1, чл. 340, ал. 1 и 2, чл. 341а, ал. 1 - 3, чл. 341б, ал. 1, чл. 344, чл. 347, ал. 1, чл. 348, чл. 349, ал. 1 и 3, чл. 350, ал. 1, чл. 352, ал. 1, чл. 354, ал. 1, чл. 356е, ал. 1, чл. 356з, се наказва за тероризъм с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а когато е причинена смърт - с лишаване от свобода от петнадесет до тридесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
(2) Който по какъвто и да е начин, пряко или косвено, събира или предоставя средства за осъществяване на деянието по ал. 1, като знае или предполага, че те ще бъдат използвани с такава цел, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години и глоба до тридесет хиляди лева.
(3) Предметът на престъплението по ал. 2 се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност.
Чл. 109. (1) (Изм., ДВ, бр. 99 от 1989 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Който образува или ръководи организирана престъпна група, която си поставя за цел да извършва престъпления по тази глава, се наказва с лишаване от свобода до дванадесет години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който членува в такава организация или група, се наказва с лишаване от свобода до десет години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.
(3) (Доп., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Участник в групата, който доброволно се предаде на органите на властта, разкрие всичко, което му е известно за групата и по този начин съществено улесни разкриването и доказването на извършени от нея престъпления, се наказва при условията на чл. 55.

(4) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Не се наказва участник в групата, който доброволно се предаде на властта и разкрие организацията или групата, преди да е извършено от нея или от него друго престъпление.
Чл. 110. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За приготовление към престъпление по чл. 95, 96, 99, 106, 107 и чл. 108а, ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до шест години.
Чл. 111. (Отм., ДВ, бр. 99 от 1989 г.).
Чл. 112. (Отм., ДВ, бр. 99 от 1989 г.).
Чл. 112а. (Нов, ДВ, бр. 41 от 1985 г.; отм., бр. 99 от 1989 г.).
Чл. 113. (Отм., ДВ, бр. 99 от 1989 г.).

Допълнителни разпоредби

Чл. 114. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) За престъпления по тази глава съдът може да постанови лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 - 10.
(2) (Доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпления по чл. 95 – 107, чл. 108а и 109 съдът може да постанови конфискация на част или на цялото имущество на виновния.

Глава втора
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА
Р а з д е л I
Убийство

Чл. 115. Който умишлено умъртви другиго, се наказва за убийство с лишаване от свобода от десет до двадесет години.
Чл. 116. (1) (Предишен текст на чл. 116, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) За убийство:
1) (доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) на длъжностно лице, на представител на обществеността, както и на военно лице, включително от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или функцията му или на лице, ползващо се с международна защита;
2) (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) от длъжностно лице, както и от представител на обществеността, от лице от състава на полицията при или по повод изпълнение на службата или функцията му;
3) на баща или на майка, както и на рожден син или на рождена дъщеря;
4) (доп., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) на бременна жена, на малолетно лице или на повече от едно лице;
5) на лице, което се намира в безпомощно състояние;
6) по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено мъчителен начин за убития или с особена жестокост;
7) с користна цел;
8) с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;
9) извършено предумишлено;
10) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
11) (предишна т. 10, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) извършено по хулигански подбуди и
12) (предишна т. 11, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) представляващо опасен рецидив или осъществено от лице, извършило друго умишлено убийство по предходния или настоящия член, за което не е постановена присъда.
(2) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 103 от 2004 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) За убийство на съдия, прокурор, следовател лице от състава на Министерството на вътрешните работи, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-изпълнител, както и на митнически служител, на служител от данъчната администрация, на служител от Националното управление по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност при или по повод изпълнение на службата или функцията му наказанието е лишаване от свобода от двадесет до тридесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
Чл. 117. (1) Приготовление за убийство по чл. 115 и 116 се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който подбужда другиго към убийство.
Чл. 118. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За убийство, извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови ближни, наказанието е: в случаите на чл. 115 - лишаване от свобода от една до осем години, а в случаите на чл. 116, точки 1 - 6 - лишаване от свобода от три до десет години.

Чл. 119. За убийство, извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 120. За убийство, извършено от майка върху рожба във време на раждане или веднага след него, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 121. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) За убийство на току-що родена рожба с чудовищен вид виновният родител се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 122. (1) Който причини другиму смърт по непредпазливост, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Ако смъртта е причинена с огнестрелно оръжие или със силно действуващо отровно вещество или ако е причинена смърт на две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 123. (1) Който причини другиму смърт поради незнание или немарливо изпълнение на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) Който по непредпазливост причини другиму смърт чрез действия, които спадат към занятие или дейност по предходната алинея, които той няма право да упражнява, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.
(3) Ако в случаите по предходните алинеи деецът е бил в пияно състояние или ако е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(4) Ако деецът след деянието е направил всичко, зависещо от него за спасяване на пострадалия, наказанието е: по ал. 1 и 2 - лишаване от свобода до три години; по ал. 3 - лишаване от свобода до пет години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 124. (1) (Предишен текст на чл. 124, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който причини другиму смърт по непредпазливост вследствие на умишлено нанесена телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години при тежка телесна повреда, от две до осем години при средна телесна повреда и до пет години при лека телесна повреда.
(2) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено в състояние на силно раздразнение, което е предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови ближни, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода до пет години; при средна телесна повреда - лишаване от свобода до три години; при лека телесна повреда - лишаване от свобода до две години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако телесната повреда, от която е последвала смъртта, е опасен рецидив, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а при средна телесна повреда - лишаване от свобода от три до десет години.
(4) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Когато деянието по ал. 1 или 3 е извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана, наказанието е: при тежка телесна повреда - лишаване от свобода до пет години, при средна телесна повреда - лишаване от свобода до четири години, а при лека телесна повреда - лишаване от свобода до две години.
Чл. 125. Не се наказва майка, която по непредпазливост причини смърт на своята недородена или току-що родена рожба.
Чл. 126. (1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който със съгласието на бременна жена умъртви плода й извън здравните заведения, определени от Министерството на народното здраве и социалните грижи или в нарушение на установените от това министерство правила, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако виновният няма висше медицинско образование или е умъртвил плода на две или повече жени, наказанието е лишаване от свобода до осем години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.
(4) Бременната жена не носи наказателна отговорност по предходните алинеи, включително и за подбудителство и помагачество.
(5) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако умъртвяването на плода е извършено без съгласието на бременната, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години.
(6) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако в последния случай е последвала смъртта на бременната, наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години.
Чл. 127. (1) Който по какъвто и да е начин подпомогне или склони другиго към самоубийство и последва такова или само опит, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) За същото престъпление, извършено спрямо непълнолетно лице, или спрямо лице, за което виновният знае, че е неспособно да ръководи постъпките си или че не разбира свойството или значението на извършеното, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Който чрез жестоко отнасяне или системно унизяване на достойнството на лице, намиращо се в материална или друга зависимост от него, го доведе до самоубийство или до опит за самоубийство, като е допущал това, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.
(4) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Р а з д е л II
Телесна повреда

Чл. 128. (1) Който причини другиму тежка телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) Телесната повреда е тежка, ако е причинено: продължително разстройство на съзнанието; постоянна слепота с едното или с двете очи; постоянна глухота; загуба на речта; детеродна неспособност; обезобразяване, което причинява завинаги разстройство на речта или на сетивен орган; загуба на единия бъбрек, слезката или на крило на белия дроб; загуба или осакатяване на крак или ръка; постоянно общо разстройство на здравето, опасно за живота.
Чл. 129. (1) Който причини другиму средна телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) **Телесната повреда е средна**, ако е причинено: трайно отслабване на зрението или слуха; трайно затрудняване на речта, на движението на крайниците, снагата или врата, на функциите на половите органи без причиняване на детеродна неспособност; счупване на челюст или избиване на зъби, без които се затруднява дъвченето или говоренето; обезобразяване на лицето или на други части от тялото; постоянно разстройство на здравето, неопасно за живота, или разстройство на здравето, временно опасно за живота; наранявания, които проникват в черепната, гръдната и коремната кухина.
Чл. 130. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който причини другиму разстройство на здравето, извън случаите на чл. 128 и 129, се наказва за **лека телесна повреда** с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Попр., ДВ, бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) За лека телесна повреда, изразяваща се в причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето, наказанието е лишаване от свобода до шест месеца или пробация, или глоба до три лева.
(3) Ако в случаите на предходните алинеи пострадалият е отвърнал веднага на дееца със също такава телесна повреда, съдът може да освободи и двамата от наказание.
Чл. 131. (1) (Доп., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; предишен текст на ал. 1 на чл. 131, бр. 28 от 1982 г.; предишен текст на чл. 131, бр. 62 от 1997 г.) За причиняване телесна повреда:
1. (доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) на длъжностно лице, на представител на обществеността, както и на военно лице, включително и от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или функцията му, или на лице, ползуващо се с международна защита;
2. (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) от длъжностно лице, от представител на обществеността, от лице от състава на полицията при или по повод изпълнение на службата или функцията му;
3. на майка или на баща;
4. (доп., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 62 от 1997 г.) на бременна жена, на малолетно лице или на повече от едно лице;
5. (изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) по начин, особено мъчителен за пострадалия;
6. (нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) от лице, извършило умишлено друга тежка или средна телесна повреда по чл. 128 и 129 или по този член, за която не е постановена присъда;
7. (нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) повторно, ако телесната повреда е тежка или средна;
8. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
9. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) по начин или със средства, опасни за живота на мнозина или с особена жестокост;
10. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) с користна цел;
11. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;
12. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) по хулигански подбуди.
наказанието е лишаване от свобода: от три до дванадесет години при тежка телесна повреда; от една до пет години при средна повреда; до три години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1 и до една година или поправителен труд по чл. 130, ал. 2;
(изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) наказанието е лишаване от свобода: от три до дванадесет години при тежка телесна повреда; от една до пет години при средна повреда; до три години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1 и до една година или пробация по чл. 130, ал. 2;
(2) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 103 от 2004 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) За причиняване на телесна повреда на съдия, прокурор, следовател лице от състава на

Министерството на вътрешните работи, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-изпълнител, както и на митнически служител, на служител от данъчната администрация, на служител от Националното управление по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност при или по повод изпълнение на службата или функцията му наказанието е лишаване от свобода:
1. от пет до петнадесет години при тежка телесна повреда;
2. от три до десет години при средна телесна повреда;
3. от една до пет години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1;
4. до три години при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 2.
Чл. 131а. (Предишна ал. 2 на чл. 131, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако телесната повреда представлява опасен рецидив, наказанието е: при тежка телесна повреда лишаване от свобода от пет до дванадесет години, а при средна телесна повреда лишаване от свобода от три до осем години.
Чл. 132. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.) За телесна повреда освен в случаите на чл. 131а, причинена другиму в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида, с клевета или с друго противозаконно действие, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за виновния или негови ближни, наказанието е:
1) лишаване от свобода до три години при тежка телесна повреда;
2) лишаване от свобода до една година при средна телесна повреда;
3) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) лишаване от свобода три месеца или пробация до шест месеца при лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1;
4) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) пробация до шест месеца или глоба до три лева по чл. 130, ал. 2.
(2) Наказанията по предходната алинея се налагат и в случаите на причиняване телесна повреда при превишаване пределите на неизбежната отбрана.
Чл. 133. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който причини другиму по непредпазливост тежка или средна телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 134. (1) Който причини другиму тежка или средна телесна повреда поради незнание или поради немарливо изпълнение на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва:
1. с лишаване от свобода до три години при тежка телесна повреда и
2. (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) с лишаване от свобода до две години или с пробация при средна телесна повреда.
(2) Със същото наказание се наказва и онзи, който по непредпазливост причини другиму тежка или средна телесна повреда чрез действия, които спадат към занятие или дейност по предходната алинея, които той няма право да упражнява.
(3) Ако в случаите на предходните алинеи деецът е бил в пияно състояние или ако е причинена повреда на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода до пет години при тежка телесна повреда и лишаване от свобода до три години при средна телесна повреда.
(4) Ако деецът след деянието е направил всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадалия, това се взема предвид като смекчаващо обстоятелство при определяне на наказанието.
Чл. 135. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който, като знае, че страда от венерическа болест, зарази другиго със същата болест, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба до двеста лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Ако в случая на предходната алинея заразените са непълнолетни лица до 16-годишна възраст или са заразени повече от две лица, наказанието е лишаване от свобода до пет години или глоба до петстотин лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който, като знае, че страда от венерическа болест, зарази по непредпазливост другиго със същата болест, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до двеста лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който чрез полово сношение или по друг начин постави друго лице в опасност да бъде заразено от венерическа болест, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с глоба до двеста лева.
(5) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Лице, болно от венерическа болест, което откаже да се лекува или се отклонява от редовно задължително лекуване, се наказва с глоба до триста лева, налагана по административен ред.
(6) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до шест месеца.

Р а з д е л III
Злепоставяне

Чл. 136. (1) (Предишен текст на чл. 136, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който наруши правила, установени за охрана на безопасността на труда, и с това изложи на опасност живота или здравето на трудещите се, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с обществено порицание.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Когато с деяние по предходната алинея по непредпазливост се изложи на опасност животът или здравето на трудещите се, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
Чл. 137. Който изложи лице, лишено от възможността да се самозапазва поради малолетство, престарялост, болест или изобщо поради своята безпомощност, по такъв начин, че животът му може да бъде в опасност, и като съзнава това, не му се притече на помощ, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 138. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който съзнателно не окаже помощ на лице, за което е длъжен да се грижи и което се намира в опасност за живота си и няма възможност да се самозапази поради малолетство, престарялост, болест или изобщо поради своята безпомощност, в случаите, когато е могъл да окаже помощ, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 139. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който при непосредствена опасност за живота на другиго не се притече на помощ, която е могъл да му даде без опасност за себе си или за другиго, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба до два лева.
Чл. 140. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Водач на превозно средство, който след превозна злополука, в която има участие, не окаже необходимата помощ на пострадалото лице, която е могъл да му даде без опасност за себе си или за другиго, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 141. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Лице, което упражнява медицинско занятие, ако след като бъде поканено, не се притече на помощ на болен или на родилка без уважителна причина, се наказва с пробация или с глоба до три лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако на виновния е било известно, че болният или родилката са в опасно положение, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който, като е длъжен да окаже помощ на болен, не му окаже такава помощ без уважителни причини, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба до три лева.

Р а з д е л IV
Отвличане и противозаконно лишаване от свобода
(Изм. на загл., ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

Чл. 142. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) (Изм. и доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който отвлече лице с цел противозаконно да го лиши от свобода, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.
(2) Наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, когато:
1. деецът е бил въоръжен;
2. деянието е извършено от две или повече лица;
3. (изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) отвлеченото лице е бременна жена или не е навършило 18 години;
4. отвлеченото лице се ползва с международна защита;
5. деянието е извършено по отношение на две или повече лица;
6. (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) деянието е извършено от лице, което се занимава с охранителна дейност, от служител в организация, която извършва охранителна или застрахователна дейност, от лице, което действа по поръчка на такава организация или се представя, че действа по такава поръчка, от лице от състава на Министерството на вътрешните работи или лице, което се представя за такова;
7. (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) отвличането е с користна цел или с цел лицето да бъде изведено извън границите на страната;
8. (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организация или група по чл. 321а или организирана престъпна група.
(3) Ако от деянието по ал. 1 и 2 са настъпили значителни вредни последици, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.
(4) Ако деянието е извършено повторно или към отвлеченото лице е проявена особена жестокост, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
Чл. 142а. (Предишен чл. 142, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

(1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който противозаконно лиши някого от свобода, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието е извършено от длъжностно лице или от представител на обществеността в нарушение на службата или функцията му или от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по отношение на бременна жена, малолетно или непълнолетно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по начин, мъчителен или опасен за здравето на пострадалия, или ако лишаването от свобода е продължило повече от две денонощия, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(5) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 50 от 1995 г.).
(5) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Наказанието по предходната алинея се налага и на онзи, който съзнателно настани или задържи здраво лице в здравно заведение за душевно болни.
(6) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 50 от 1995 г.).

Р а з д е л V
Принуда

Чл. 143. (1) (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; предишен текст на чл. 143, бр. 62 от 1997 г.) Който принуди другиго да извърши, да пропусне или да претърпи нещо, противно на волята му, като употреби за това сила, заплашване или злоупотреби с властта си, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 103 от 2004 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) Когато в случаите на предходната алинея принудата се упражнява по отношение на съдия, прокурор, следовател лице от състава на Министерството на вътрешните работи, държавен съдебен изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-изпълнител, както и на митнически служител, на служител от данъчната администрация, на служител от Националното управление по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.
Чл. 143а. (Нов, ДВ, бр. 41 от 1985 г.)
(1) Който задържи някого като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на държавата, на държавна или обществена организация или на трето лице, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
(2) Когато в случаите по предходната алинея деецът заплашва, че ако поставеното от него условие не бъде изпълнено, ще причини смърт или тежка или средна телесна повреда на задържания, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е:
1. по ал. 1 - лишаване от свобода от две до десет години;
2. по ал. 2 - лишаване от свобода от пет до дванадесет години.
Чл. 144. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г.) Който се закани на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите ближни и това заканване би могло да възбуди основателен страх за осъществяването му, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с глоба от сто до триста лева.
(2) (Изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) За закана спрямо длъжностно лице или представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му или спрямо лице, ползуващо се с международна защита, наказанието е лишаване от свобода до една година или глоба до двеста лева.
(3) (Доп., ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Ако деецът се е заканил с убийство или деянието е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация.

Р а з д е л VI
Издаване на чужда тайна

Чл. 145. (1) (Предишен текст на чл. 145, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който противозаконно открие чужда тайна, опасна за доброто име на някого, която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до пет лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който разгласи тайната на осиновяването с намерение да причини вредни последици на осиновения, на осиновителя или на семейството им, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с пробация, а когато от деянието са настъпили тежки последици - с лишаване от свобода до една година.
Чл. 145а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който използва информация, събрана чрез използване на специални разузнавателни средства, извън нейното предназначение за опазване на националната сигурност или за целите на наказателното производство, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.
(2) Когато деянието е извършено от длъжностно лице, което е придобило информацията или тя му е станала известна в кръга на неговата служба, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба до пет хиляди лева.
(3) В случаите по предходната алинея съдът може да постанови лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.

Р а з д е л VII
Обида и клевета

Чл. 146. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 21 от 2000 г.) Който каже или извърши нещо унизително за честта или достойнството на другиго в негово присъствие, се наказва за обида с глоба от хиляда до три хиляди лева. В този случай съдът може да наложи и наказание обществено порицание.
(2) Ако обиденият е отвърнал веднага с обида, съдът може да освободи и двамата от наказание.
Чл. 147. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 21 от 2000 г.) Който разгласи позорно обстоятелство за другиго или му припише престъпление, се наказва за клевета с глоба от три хиляди до седем хиляди лева и с обществено порицание.
(2) Деецът не се наказва, ако се докаже истинността на разгласените обстоятелства или на приписаните престъпления.
Чл. 148. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За обида:
1) нанесена публично;
2) разпространена чрез печатно произведение или по друг начин;
3) на длъжностно лице или на представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му и
4) от длъжностно лице или от представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му,
(изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 21 от 2000 г.) наказанието е глоба от три хиляди до десет хиляди лева и с обществено порицание.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 21 от 2000 г.) За клевета, извършена при условията на предходната алинея, както и за клевета, от която са настъпили тежки последици, наказанието е глоба от пет хиляди лева до петнадесет хиляди лева и обществено порицание.
(3) В случаите на ал. 1, т. 1 може да намери приложение ал. 2 на чл. 146.
Чл. 148а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 21 от 2000 г.) Който разгласи устно, чрез печатни произведения или по друг начин данни, обстоятелства или твърдения за другиго, основаващи се на неправомерно придобита информация от архива на Министерството на вътрешните работи, се наказва с глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева.

Р а з д е л VIII
Разврат

Чл. 149. (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Който извърши действие с цел да възбуди или удовлетвори полово желание без съвкупление по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст, се наказва за блудство с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Когато блудството е извършено чрез употреба на сила или заплашване, чрез използуване на безпомощното състояние на пострадалия или чрез привеждането му в такова състояние, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 107 от 1996 г.) Когато деянието по предходните алинеи е извършено повторно или представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(4) (Нова, ДВ, бр. 107 от 1996 г.) За блудство наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години:
1. ако е извършено от две или повече лица;
2. (отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.);
3. (отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.);
4. (отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.).
(5) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) За блудство наказанието е лишаване от свобода от пет до двадесет години:
1. ако е блудствано с две или повече малолетни лица;
2. ако е причинена тежка телесна повреда или е последвал опит за самоубийство;
3. ако представлява опасен рецидив.
Чл. 150. (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г., бр. 107 от 1996 г.) Който извърши действие с цел да възбуди или удовлетвори полово желание без съвкупление по отношение на лице, навършило 14-годишна възраст, чрез употреба на сила или заплашване, чрез използуване на безпомощното му състояние или чрез привеждането му в такова състояние, се наказва с лишаване от свобода до пет години, а в особено тежък случай - с лишаване от свобода от две до осем години.
Чл. 151. (1) Който се съвъкупи с лице, ненавършило 14-годишна възраст, доколкото извършеното не съставлява престъпление по чл. 152, се наказва с лишаване от свобода от две до пет години.
(2) Който се съвъкупи с лице, навършило 14-годишна възраст, което не разбира свойството или значението на извършеното, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 152. (1) Който се съвъкупи с лице от женски пол:
1. лишено от възможност за самоотбрана, и то без негово съгласие;
2. като го принуди към това със сила или заплашване;
3. като го приведе в безпомощно състояние,
се наказва за **изнасилване** с лишаване от свобода от две до осем години.
(2) За изнасилване наказанието е лишаване от свобода от три до десет години:
1. (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако изнасилената не е навършила осемнадесет години;
2. ако тя е низходяща сродница;
3. (нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако е извършено повторно.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За изнасилване наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години:
1. ако е извършено от две или повече лица;
2. ако е причинена средна телесна повреда;
3. ако е последвал опит за самоубийство;
4. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако е извършено с цел въвличане в последващи развратни действия или проституция;
5. (предишна т. 4, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако представлява опасен рецидив.
(4) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г.) За изнасилване наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години:
1. ако изнасилената не е навършила четиринадесет години;
2. ако е причинена тежка телесна повреда;
3. ако е последвало самоубийство;
4. ако представлява особено тежък случай.
Чл. 153. Който се съвъкупи с лице от женски пол, като го принуди към това чрез използуване материалната му или служебна зависимост от него, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 154. Съвъкупление между възходящи и низходящи, между братя и сестри и между осиновители и осиновени се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 155. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 26 от 2004 г.) Който склонява друго лице към проституция или свожда към блудствени действия или съвкупление, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от триста до шестстотин лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който предоставя систематически помещение на различни лица за полови сношения или за блудствени действия, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба от петдесет до петстотин лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Когато деянията по ал. 1 и 2 са извършени с користна цел, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба от петстотин до хиляда лева.
(4) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който е склонил или принудил друго лице към употреба на наркотични вещества и/или техни аналози с цел проституиране, свожда към съвокупление, хомосексуални действия или блудствени действия, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от двадесет хиляди до петдесет хиляди лева.
(5) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Когато деянието е извършено:

1. (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
2. по отношение на малолетен, непълнолетен или невменяем;
3. по отношение на повече от две лица;
4. повторно,
наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева.
(6) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 4, бр. 21 от 2000 г.) Който въвлече малолетни лица в развратни действия, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.
(7) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 5, бр. 21 от 2000 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.; отм., бр. 103 от 2004 г.).
Чл. 156. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; предишен текст на чл. 156, изм., бр. 62 от 1997 г.) Който отвлече лице от женски пол с цел да бъде предоставено за развратни действия, се наказва с лишаване от свобода до десет години и с глоба до хиляда лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, когато:
1. отвлеченото лице не е навършило 18 години;
2. отвлеченото лице е предоставено за развратни действия, или
3. отвличането е с цел лицето да бъде предоставено за развратни действия извън границите на страната.
Чл. 157. (1) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Който извърши полово сношение или действия на полово удовлетворение с лице от същия пол, като употреби за това сила или заплашване или използува положение на зависимост или надзор, както и с лице, лишено от възможност за самоотбрана, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години, както и с обществено порицание.
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 26 от 2004 г.) Който извърши хомосексуални действия по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст, доколкото извършеното не представлява престъпление по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от две до пет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Който извърши хомосексуални действия по отношение на лице, навършило 14-годишна възраст, което не разбира свойството или значението на извършеното, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(4) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 92 от 2002 г.).
(5) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 4, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който с цел да си набави имотна облага свожда другиго към хомосексуални действия, както и този, който чрез даване или обещаване на облага склони другиго към такива действия, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба до хиляда лева.
Чл. 158. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите на чл. 149 - 151 и 153 деецът не се наказва или наложеното наказание не се изпълнява, ако до привеждане на присъдата в изпълнение последва брак между мъжа и жената.
Чл. 159. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който създава, излага, представя, излъчва, предлага, продава, дава под наем или по друг начин разпространява произведения с порнографско съдържание, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба от хиляда до три хиляди лева.
(2) Който излага, представя, предлага, продава или дава под наем произведения с порнографско съдържание на лице, ненавършило 16-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.
(3) За деяния по ал. 1 и 2 наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба до осем хиляди лева, ако за създаването на произведението е използван малолетен, непълнолетен или лице, което изглежда като такова.
(4) Когато деянието по ал. 1 - 3 е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба до десет хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.
(5) Който държи порнографско произведение, за създаването на което е използван малолетен, непълнолетен или лице, което изглежда като малолетен или непълнолетен, се наказва с лишаване от свобода до една година или глоба до две хиляди лева.
(6) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Р а з д е л IX
Трафик на хора
(Нов раздел, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)

Чл. 159а. (1) Който набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора с цел да бъдат използвани за развратни действия, за принудителен труд, за отнемане на телесни органи или за да бъдат държани в принудително подчинение независимо от съгласието им, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години и глоба до осем хиляди лева.
(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:
1. спрямо лице, ненавършило осемнадесет години;
2. чрез използване на принуда или чрез въвеждане на лицето в заблуждение;
3. чрез отвличане или противозаконно лишаване от свобода;
4. чрез използване състояние на зависимост;
5. чрез злоупотреба с власт;
6. чрез обещаване, даване или получаване на облаги,
наказанието е лишаване от свобода от две до десет години и глоба до десет хиляди лева.
Чл. 159б. (1) Който набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора и ги преведе през границата на страната с целта по чл. 159а, ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от три до осем години и глоба до десет хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено при условията на чл. 159а, ал. 2, наказанието е лишаване от свобода от пет до десет години и глоба до петнадесет хиляди лева.
Чл. 159в. Когато деянието по чл. 159а и 159б представлява опасен рецидив или е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба до двадесет хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Допълнителна разпоредба

Чл. 160. (1) (Предишен текст на чл. 160, ДВ, бр. 54 от 1978 г.) За престъпленията по чл. 116, точка 2, 123, 126, 131, точка 2, 134, 142, ал. 2 - 4, съдът може да постанови лишаване от право по чл. 37, точка 6 или 7.
(2) (Нова, ДВ, бр. 54 от 1978 г.; зал., бр. 28 от 1982 г.).

Особена разпоредба

Чл. 161. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 50 от 1995 г., бр. 21 от 2000 г.; предишен текст на чл. 161, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) За лека телесна повреда по чл. 130 и 131, ал. 1, точки 3 - 5, за лека и средна телесна повреда по чл. 132, за престъпленията по чл. 144, ал. 1, 145, 146 – 148а, както и за телесна повреда по чл. 129, 132, 133 и 134, причинена на възходящ, низходящ, съпруг, брат или сестра, наказателното преследване се възбужда по тъжба на пострадалия.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпления по чл. 133, чл. 135, ал. 1, 3 и 4 и чл. 139 - 141 наказателното преследване от общ характер се възбужда по тъжба на пострадалия до прокуратурата и не може да се прекрати по негово искане.

Глава трета
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ
Р а з д е л I
Престъпления против националното и расовото равенство

Чл. 162. (1) Който проповядва или подбужда към расова или национална вражда или омраза, или към расова дискриминация, се наказва с лишаване от свобода до три години и с обществено порицание.
(2) Който употреби насилие срещу другиго или повреди имота му поради неговата народност, раса, религия или поради неговите политически убеждения, се наказва с лишаване от свобода до три години и с обществено порицание.
(3) Който образува или ръководи организация или група, която си поставя за цел извършването на деяние по предходните алинеи, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с обществено порицание.
(4) Който членува в такава организация или група, се наказва с лишаване от свобода до три години и с обществено порицание.
(5) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.; отм., бр. 103 от 2004 г.).

Чл. 163. (1) Лицата, които участвуват в тълпа, събрана за нападение на групи от населението, отделни граждани или техни имоти във връзка с националната или расовата им принадлежност, се наказват:
1. подбудителите и предводителите - с лишаване от свобода до пет години;
2. (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) всички други - с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(2) Ако тълпата или някои от участниците са въоръжени, наказанието е:
1. за подбудителите и предводителите - лишаване от свобода от една до шест години;
2. за всички други - лишаване от свобода до три години.
(3) Ако е извършено нападение и от него е последвала тежка телесна повреда или смърт, подбудителите и предводителите се наказват с лишаване от свобода от три до петнадесет години, а всички останали - с лишаване от свобода до пет години, когато не подлежат на по-тежко наказание.

Р а з д е л II
Престъпления против изповеданията

Чл. 164. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който проповядва омраза на религиозна основа чрез слово, печат, действие или по друг начин, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
Чл. 165. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който със сила или заплашване пречи на гражданите свободно да изповядват своята вяра или да извършват религиозните си обреди и служби, с които не се нарушават законите в страната, общественият ред и добрите нрави, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който по същия начин принуди другиго да участвува в религиозни обреди и служби.
(3) За деянията по чл. 163, извършени против групи от населението, отделни граждани или техни имоти във връзка с религиозната им принадлежност, се прилагат предвидените в него наказания.
Чл. 166. (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който образува политическа организация на религиозна основа или който чрез слово, печат, действие или по друг начин използува църквата или религията за пропаганда против народната власт или нейните мероприятия, се наказва с лишаване от свобода до три години, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Р а з д е л III
Престъпления против политическите права на гражданите
(Изм. на загл., ДВ, бр. 1 от 1991 г.)

Чл. 167. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който чрез насилие, измама, заплашване или по друг незаконен начин пречи на някого да осъществи избирателното си право или да бъде избран, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
Чл. 168. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който упражни избирателно право, без да има такова право, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба до три лева.
Чл. 169. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, както и лице от състава на избирателна комисия, което наруши тайната на гласуването или по какъвто и да е начин преправи резултат от избори, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
Чл. 169а. (Нов, ДВ, бр. 1 от 1991 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който чрез насилие, заплашване или по друг незаконен начин принуди някого противно на убежденията или волята му да участвува или да напусне политическа партия, организация, движение или коалиция с политическа цел, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до двадесет лева.
Чл. 169б. (Нов, ДВ, бр. 1 от 1991 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който чрез насилие, заплашване или по друг незаконен начин попречи на някого да осъществи своите конституционни политически права, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до двадесет лева.
Чл. 169в. (Нов, ДВ, бр. 1 от 1991 г.) Когато деянието по чл. 169а и 169б е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на служебните му задължения, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Р а з д е л IV
Нарушаване неприкосновеността на жилище, помещение или превозно средство
(Изм. на загл., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)

Чл. 170. (1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г., бр. 103 от 2004 г.) Който влезе в чуждо жилище, като употреби за това сила, заплашване, хитрост, ловкост, злоупотреба с власт или специални технически средства, се наказва с лишаване от свобода до три година или с пробация до шест месеца.
(2) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено нощем или от въоръжено лице, или от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 62 от 1997 г.) Ако деянията по предходните алинеи са насочени срещу жилище, превозно средство или служебно помещение на лице, което се ползува с международна защита, наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода от една до пет години, а по ал. 2 - лишаване от свобода от две до осем години.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който противозаконно остане в чуждо жилище въпреки изричната покана да го напусне, се наказва лишаване от свобода до една година.

Р а з д е л V
Нарушаване неприкосновеността на кореспонденцията

Чл. 171. (1) Който противозаконно:
1) отвори, подправи, скрие или унищожи чуждо писмо, телеграма, запечатани книжа, пакет или други подобни;
2) вземе чуждо, макар и отворено писмо или телеграма с цел да узнае тяхното съдържание или пък със същата цел предаде другиму чуждо писмо или телеграма;
3) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) узнае неадресирано до него съобщение, изпратено по електронен път, или отклони от адресата му такова съобщение.
(изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до пет лева.
(2) Ако деянието е извършено от длъжностно лице, което се е възползувало от служебното си положение, наказанието е лишаване от свобода до две години, като съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(3) (Доп., ДВ, бр. 92 от 2003 г.) Който чрез използуване на специални технически средства противозаконно узнае неадресирано до него съобщение, предадено по телефон, телеграф, чрез компютърна мрежа или по друго далекосъобщително средство, се наказва с лишаване от свобода до две години.

Р а з д е л VI
Престъпления против трудовите права на гражданите

Чл. 172. (Изм., ДВ, бр. 1 от 1991 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Който съзнателно попречи на някого да постъпи на работа или го принуди да напусне работа поради неговата народност, раса, религия, социален произход, членуване или нечленуване в синдикална или друга организация, политическа партия, организация, движение или коалиция с политическа цел или поради неговите или на ближните му политически или други убеждения, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до пет хиляди лева.
(2) Длъжностно лице, което не изпълни заповед или влязло в сила решение за възстановяване на неправилно уволнен работник или служител, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Р а з д е л VII
Престъпления против интелектуалната собственост
(Изм. на загл., ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

Чл. 172а. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва или предава чрез техническо средство или използва по друг начин чуждо произведение на науката, литературата или изкуството без необходимото по закон съгласие на носителя на авторското право, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от хиляда до три хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва или предава чрез техническо средство или използва по друг начин звукозапис, видеозапис или радиопрограма, телевизионна програма, софтуер или компютърна програма без необходимото по закон съгласие на носителя на съответното право.

(3) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деянието по ал. 1 и 2 е извършено повторно или са причинени значителни вредни последици, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба от три хиляди до пет хиляди лева.
(4) За маловажни случаи деецът се наказва по административен ред по Закона за авторското право и сродните му права.
(5) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, когато принадлежи на виновния.
Чл. 173. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който издава или използува под свое име или под псевдоним чуждо произведение на науката, литературата или изкуството или значителна част от такова произведение, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до десет лева, както и с обществено порицание.
(2) (Изм., ДВ, бр. 81 от 1999 г.) Със същото наказание се наказва и онзи, който представи за регистрация или регистрира от свое име чуждо изобретение, полезен модел или промишлен дизайн.
Чл. 174. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 81 от 1999 г.) Който, като злоупотреби със служебното си положение се включи като съавтор на изобретение, полезен модел или промишлен дизайн или на произведение на науката, литературата или изкуството, без да е взел участие в творческата работа по неговото създаване, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до десет лева, както и с обществено порицание.

Р а з д е л VIII
(Нов Р а з д е л , ДВ, бр. 10 от 1990 г.)
Престъпления против свободата на събранията, митингите и манифестациите

Чл. 174а. (1) Който с насилие, измама, заплашване или по друг незаконен начин разтури или попречи да се проведе събрание, митинг или манифестация, допустими по Закона за събранията, митингите и манифестациите, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) Организатор, който в нарушение на чл. 12, ал. 3, и чл. 13, ал. 1 от Закона за събранията, митингите и манифестациите проведе забранени или продължи да провежда прекратени събрание, митинг или манифестация, се наказва с лишаване от свобода до една година.

Особена разпоредба

Чл. 175. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) За престъпления по чл. 170, ал. 1 и 4, чл. 171, ал.1, чл. 172, ал. 2 и чл. 173 наказателното преследване се възбужда по тъжба на пострадалия.
(2) За престъпления по чл. 167, чл. 169а - 169в, чл. 172, ал.1 и чл. 174 наказателното преследване от общ характер се възбужда по тъжба на пострадалия до прокуратурата и не може да се прекрати по негово искане.

Глава четвърта
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ БРАКА, СЕМЕЙСТВОТО И МЛАДЕЖТА
Р а з д е л I
Престъпления против брака и семейството

Чл. 176. (1) Който при встъпване в брак съзнателно укрие от длъжностното лице по гражданското състояние законна пречка за брака, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) Длъжностно лице по гражданското състояние, което извърши бракосъчетание, като знае, че има законна пречка за сключването на брака, се наказва с лишаване от свобода до три години, като съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(3) (Отм., ДВ, бр. 51 от 2000 г.).
Чл. 177. (1) Който склони някого по насилствен начин да встъпи в брак и поради това бракът бъде обявен за недействителен, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Който отвлече лице от женски пол с цел да го принуди да встъпи в брак, се наказва с лишаване от свобода до три години, а ако пострадалата е непълнолетна, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 178. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Родител или друг сродник, който получи откуп, за да разреши да встъпи в брак негова дъщеря или сродница, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до десет лева, както и с обществено порицание.
(2) Същото наказание се налага и на този, който дава или който посредничи при даването или получаването на такъв откуп.
Чл. 179. (1) Който при наличност на законен брак сключи друг, се наказва за многобрачие с лишаване от свобода до три години.

(2) Същото наказание се налага и на онзи, който сключи брак с лице, за което знае, че се намира в законен брак.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако първият брак бъде обявен за недействителен или бъде прекратен на друго основание, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
Чл. 180. (Отм., ДВ, бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 181. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който наруши свое задължение към съпруг, възходящ или низходящ, неспособен да се грижи за себе си, и с това го постави в положение на сериозно затруднение, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с пробация, както и с обществено порицание.
Чл. 182. (1) (Предишен текст на чл. 182, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Родител или настойник, който остави лице, намиращо се под родителски грижи или настойничество, без надзор и достатъчна грижа и с това създаде опасност за неговото физическо, душевно или морално развитие, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с обществено порицание.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Родител или друг сродник, който не изпълни или по какъвто и да е начин осуети изпълнението на съдебно решение относно упражняване на родителски права или относно лични контакти с дете, се наказва с пробация или глоба до три лева, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода до шест месеца или с глоба до десет лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Деецът не се наказва, ако след предупреждение от надлежен орган на властта изпълни решението или отстрани пречките за изпълнението му. Тази разпоредба не се прилага повторно.
Чл. 182а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който с цел имотна облага склонява родител чрез дарение, обещание, заплаха или злоупотреба със служебно положение да изостави свое дете или да даде съгласие за осиновяването му, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба до две хиляди лева.
(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който склонява непълнолетен да даде съгласие за осиновяването си, когато законът го изисква.
(3) Който с цел противозаконна имотна облага посредничи между лице или семейство, желаещо да осинови дете, и родител, желаещ да изостави свое дете, или жена, приемаща да износи в утробата си дете с цел да го предаде за осиновяване, се наказва с лишаване от свобода до две години и глоба до три хиляди лева.
(4) Ако деянието по ал. 3 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до четири хиляди лева.
Чл. 183. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който, като е осъден да издържа свой съпруг, възходящ, низходящ, брат или сестра, съзнателно не изпълни задължението си в размер на две или повече месечни вноски, се наказва с пробация.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който нарочно се постави в невъзможност да дава издръжка, било като прехвърли имуществата си, било като не упражнява правата си или по друг начин.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Деецът не се наказва, ако преди постановяване на присъдата от първата инстанция изпълни задължението си и не са настъпили други вредни последици за пострадалия. Тази разпоредба не се прилага повторно.
(4) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Ако деянието по ал. 1 и 2 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация, както и обществено порицание.
Чл. 184. (1) Който умишлено замени, скрие или подхвърли малко дете или по друг начин укрие или замени гражданското състояние на някого, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Ако това бъде извършено с користна цел, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до десет лева.
Чл. 185. (1) Който самоволно прибере или задържи при себе си чуждо дете, ненавършило четиринадесет години, и незабавно не уведоми властта или не го върне на родителите или на настойника му, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Ако това е станало с насилие, заплашване или измама или с намерение да използува детето за користни или безнравствени цели, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до пет лева.
Чл. 186. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който прибере подхвърлено или заблудено дете по-малко от седем години и незабавно не съобщи за това на властта, на родителите или настойника му, се наказва с пробация или глоба до три лева.

Р а з д е л II
Престъпления против младежта

Чл. 187. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който изтезава малолетно или непълнолетно лице, намиращо се под негови грижи или чието възпитание му е възложено, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с обществено порицание.
Чл. 188. (1) Който принуждава малолетно или непълнолетно лице към извършване на престъпление или към проституция, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с обществено порицание.
(2) Когато от това са настъпили вредни последици за физическото, душевното или моралното развитие на пострадалия, ако деянието не представлява по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и обществено порицание.
Чл. 189. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който системно използува за вършене на просия лице, намиращо се под негови грижи, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до два лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако деецът е родител или настойник на пострадалия, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация, както и обществено порицание.
Чл. 190. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който, като злоупотреби с родителската си власт, принуди свое дете, ненавършило 16-годишна възраст, да заживее съпружески с другиго, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с обществено порицание.
Чл. 191. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) Пълнолетно лице, което без да е сключило брак, заживее съпружески с лице от женски пол, ненавършило 16-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с обществено порицание.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) Пълнолетно лице, което склони или улесни непълнолетно лице от мъжки пол и лице от женски пол, което не е навършило 16-годишна възраст, да заживеят съпружески, без да са сключили брак, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(3) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено с лице, ненавършило 14-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода от две до пет години.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите по ал. 1 деецът не се наказва, а наложеното наказание не се изпълнява, ако до привеждане на присъдата в изпълнение последва брак между мъжа и жената.
Чл. 192. (1) (Предишен текст на чл. 192, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Родител или друг сродник, който получи откуп, за да разреши на своя дъщеря или сродница, ненавършила 16-годишна възраст, да заживее съпружески с другиго, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до десет лева, както и с обществено порицание.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Същото наказание се налага и на този, който дава или посредничи при даването на такъв откуп.
Чл. 192а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който без надлежно разрешение приеме на работа лице, ненавършило 18-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца и глоба от петстотин до хиляда лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено по отношение на лице, ненавършило 16-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода до една година и глоба от хиляда до три хиляди лева.
(3) Ако деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до една година и глоба от хиляда до три хиляди лева, а по ал. 2 - лишаване от свобода до три години и глоба от две хиляди до пет хиляди лева.
Чл. 193. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Който упие с алкохолни напитки лице, ненавършило 18-годишна възраст, или невменяем, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или с глоба до петстотин лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който продаде алкохолна напитка на лице, ненавършило 18-годишна възраст, или невменяем за лична употреба, се наказва с глоба до петстотин лева и пробация, а ако върши това системно - с лишаване от свобода до една година и глоба до две хиляди лева.

Чл. 193а. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.; доп., бр. 26 от 2004 г.) За престъпления по чл. 182, ал. 2 и чл. 183 наказателното преследване от общ характер се възбужда по тъжба на пострадалия до прокуратурата и не може да се прекрати по негово искане.

Глава пета
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СОБСТВЕНОСТТА
(Изм. на загл., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
Р а з д е л I
Кражба

Чл. 194. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който отнеме чужда движима вещ от владението на другиго без негово съгласие с намерение противозаконно да я присвои, се наказва за кражба с лишаване от свобода до осем години.
(2) Кражба има и тогава, когато част от вещта принадлежи на виновния.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до пет лева.
Чл. 195. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) За кражба наказанието е лишаване от свобода от една до десет години:
1) ако е извършена във време на пожар, наводнение, корабокрушение, катастрофа, война или друго обществено бедствие;
2) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако откраднатата вещ не е под постоянен надзор;
3) ако е извършена чрез разрушаване, повреждане или подкопаване на прегради, здраво направени за защита на лица или имот;
4) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако за извършването на кражбата е използувано моторно превозно средство, техническо средство или специален начин;
5) ако е извършена от две или повече лица, сговорили се предварително за нейното осъществяване, когато не представлява маловажен случай;
6) ако кражбата е извършена от длъжностно лице, което се е възползувало от служебното си положение, и
7) в немаловажни случаи, ако е извършена повторно;
8) (нова, ДВ, бр. 10 от 1993 г.) ако кражбата е извършена от гроб на покойник;
9) (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) ако кражбата е извършена от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8;
10) (нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) ако предмет на кражбата са взривни вещества, огнестрелни оръжия или боеприпаси.
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) За кражба в големи размери наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, като съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния.
(3) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Наказанието по ал. 2 се налага и за кражба на взривни вещества, огнестрелни оръжия или боеприпаси от структурните звена на Министерството на вътрешните работи, от Министерството на отбраната, от Българската армия и от структурите на подчинение на министъра на отбраната, от Държавна агенция “Гражданска защита” и от Държавна агенция “Държавен резерв и военновременни запаси”.
(4) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; предишна ал. 3, бр. 26 от 2004 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи по точки 2 и 6 на ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до пет лева.
(5) (Предишна ал. 4, изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) За приготовление към кражба по ал. 1, точки 3 и 4 наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация.
Чл. 196. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) За кражба, която представлява опасен рецидив, наказанието е:
1) в случаите на чл. 194, ал. 1 - лишаване от свобода от две до десет години;
2) (доп., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) в случаите на чл. 195, ал. 1 и 2 - лишаване от свобода от три до петнадесет години, а в случаите по чл. 195, ал. 3 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния.
Чл. 196а. (Нов, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) За кражба в особено големи размери, представляваща особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до тридесет години и конфискация на цялото или на част от имуществото на виновния.
Чл. 197. Ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд откраднатата вещ бъде върната или заместена, наказанието е:
1) в случаите на чл. 194, ал. 1 - лишаване от свобода до пет години;
2) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г., бр. 103 от 2004 г.) в случаите на чл. 194, ал. 3, и 195, ал. 4 - пробация или глоба до три лева;
3) (изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) в случаите на чл. 195, ал. 1, точки 2 - 6 - лишаване от свобода до осем години;
4) (изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) в случаите на чл. 195, ал. 2 във връзка с чл. 194 или с чл. 195, ал. 1, точки 2 – 6 – лишаване от свобода до осем години;
5) (нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) в случаите на чл. 196а – лишаване от свобода от осем до двадесет години.
Чл. 197а. (Нов, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 10 от 1993 г.).

Р а з д е л II
Грабеж

Чл. 198. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който отнеме чужда движима вещ от владението на другиго с намерение противозаконно да я присвои, като употреби за това сила или заплашване, се наказва за грабеж с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) Под **заплашване** се разбира застрашаване с такова непосредствено деяние, което излага на тежка опасност живота, здравето, честта или имота на заплашения или на друго някое присъствуващо лице.
(3) **Грабеж** е и всяка кражба, при която завареният на местото на престъплението употреби сила или заплашване, за да запази владението върху откраднатата вещ.
(4) Грабеж има и когато за отнемане на вещта лицето е било приведено в безсъзнание или поставено в беззащитно състояние.
Чл. 199. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) За грабеж на вещи:
1) в големи размери;
2) извършен от две или повече лица, сговорили се предварително да вършат кражби или грабежи;
3) придружен с тежка или със средна телесна повреда;
4) представляващ опасен рецидив;
5) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) извършен от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група,
(изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, като съдът може да постанови и конфискация до една втора от имуществото на виновния.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) За грабеж на движима вещ:
1. (изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) придружен с тежка или със средна телесна повреда, от които е последвала смърт,
2. придружен с убийство или с опит за убийство,
3. (нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) в особено големи размери, ако деецът е бил въоръжен,
(изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна. Съдът може да постанови и конфискация на цялото или на част от имуществото на виновния.
Чл. 200. За приготовление към грабеж по чл. 198 наказанието е лишаване от свобода до две години, а по чл. 199 - лишаване от свобода до три години.

Р а з д е л III
Присвоявания

Чл. 201. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 50 от 1995 г.; частично обявен за противоконституционен с Решение № 19 от 1995 г. по к.д. № 17 от 1995 г., бр. 97 от 1995 г.) Длъжностно лице, което присвои чужди пари, вещи или други ценности, връчени в това му качество или поверени му да ги пази или управлява ~~**като се разпореди с тях в свой или в чужд личен интерес**~~, се наказва за длъжностно присвояване с лишаване от свобода до осем години, като съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния и да го лиши от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 202. (1) За длъжностно присвояване наказанието е лишаване от свобода от една до десет години:
1. ако за улесняването му е извършено и друго престъпление, за което по закон не се предвижда по-тежко наказание;
2. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително.
(2) За длъжностно присвояване наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години:
1. (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако е в големи размери,
2. (изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако представлява опасен рецидив или
3. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако присвоените средства са от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава.
(3) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр.103 от 2004 г.) В случаите на предходните алинеи съдът лишава виновния от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7, и може да го лиши от правото по чл. 37, точка 8. Съдът може да постанови и конфискация по ал. 1 до една втора, а по ал. 2 - на част или на цялото имущество на виновния.

Чл. 203. (1) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) За длъжностно присвояване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до тридесет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Съдът постановява конфискация на цялото или на част от имуществото на виновния и го лишава от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 204. В маловажни случаи на длъжностно присвояване наказанието е:
а) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) по чл. 201 - лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до пет лева;
б) (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) по чл. 202, ал. 1 - лишаване от свобода до две години или пробация.
Чл. 205. (1) Ако присвоените пари, вещи или ценности бъдат внесени или заместени до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд, наказанието е:
1. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) в случаите на чл. 201 - лишаване от свобода до пет години;
2. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) в случаите на чл. 202, ал. 1 - лишаване от свобода от една до седем години;
3. в случаите на чл. 202, ал. 2 - лишаване от свобода от три до десет години;
4. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г.) в случаите на чл. 203 - лишаване от свобода от осем до двадесет години;
5. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) в случаите на чл. 204, буква "а" - пробация или глоба до три лева;
6. (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) в случаите на чл. 204, буква "б" - лишаване от свобода до шест месеца или пробация.
(2) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите на точки 2, 3 и 4 на предходната алинея съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7, като в случаите по точка 3 може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния, а в случаите по точка 4 постановява конфискация на част или на цялото имущество.
Чл. 206. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който противозаконно присвои чужда движима вещ, която владее или пази, се наказва за обсебване с лишаване от свобода до шест години.
(2) (Доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) **Обсебване** има и когато част от вещта принадлежи на дееца, както и когато вещта принадлежи на дееца, но е обременена със залог и деецът се разпореди с нея неправомерно, без да запази правата на заложния кредитор, или когато деецът заложи чужда вещ, с което се затруднява удовлетворяването на кредитора.
(3) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако обсебването е в големи размери или представлява опасен рецидив, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, като съдът лишава виновния от права по чл. 37, точки 6 и 7 и може да постанови конфискация на част или на цялото му имущество.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За обсебване в особено големи размери, представляващо особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, като съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7 и конфискация на част или на цялото имущество на виновния.
(5) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до 0,50 лева.
(6) (Предишна ал. 4, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако присвоеното имущество бъде внесено или заместено до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд, наказанието е:
1) по ал. 1 - лишаване от свобода до три години;
2) по ал. 3 - лишаване от свобода от две до осем години;
3) по ал. 4 - лишаване от свобода от три до дванадесет години;
4) (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) по ал. 5 – пробация или глоба до три лева.
(7) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите на точка 2 на предходната алинея съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния и да го лиши от права по чл. 37, точки 6 и 7, а в случаите на точка 3 постановява конфискация на част или на цялото имущество на виновния и го лишава от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 207. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
(1) Който намери чужда движима вещ и в продължение на една седмица не съобщи за нея на собственика, на властта или на този, който я е загубил, се наказва с глоба до два лева.
(2) Същото наказание се налага и на този, който противозаконно присвои чужда вещ, която е попаднала у него случайно или по погрешка.
Чл. 208. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г.) Който открие съкровище и в продължение на две седмици не съобщи на властта, се наказва с глоба от петстотин до хиляда лева.

(2) (Нова, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Който, като търси, открие съкровище и в продължение на две седмици не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от хиляда до пет хиляди лева.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Ако съкровището е в особено големи размери, наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода до две години или глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, а по ал. 2 - лишаване от свобода до пет години или глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(4) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Р а з д е л IV
Измама

Чл. 209. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който с цел да набави за себе си или за другиго имотна облага възбуди или поддържа у някого заблуждение и с това причини нему или другиму имотна вреда, се наказва за измама с лишаване от свобода до шест години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който със същата цел използува заблуждението, неопитността или неосведомеността на някого и с това причини нему или другиму имотна вреда, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи по предходните алинеи наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
Чл. 210. За измама наказанието е лишаване от свобода от една до осем години:
1. ако деецът се е представил за длъжностно лице или за лице, което действува по поръка на властта;
2. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако е извършена от две или повече лица, сговорили се предварително за нейното извършване;
3. (доп., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) ако измамата е извършена от длъжностно лице или от пълномощник в кръга на неговата длъжност или пълномощие или от лице, което непосредствено извършва по занятие сделки с валута в наличност;
4. ако е извършена повторно в немаловажни случаи;
5. (нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) ако причинената вреда е в големи размери.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите на точки 4 и 5 съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния.
Чл. 211. (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Когато измамата по чл. 209, ал. 1 и 2, и по 210 е в особено големи размери, представляваща особено тежък случай или представлява опасен рецидив, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години. Съдът може да постанови конфискация до една втора на имуществото на виновния.
Чл. 212. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който чрез използуване на документ с невярно съдържание или на неистински или преправен документ получи без правно основание чуждо движимо имущество с намерение да го присвои, се наказва с лишаване от свобода до осем години.
(2) Наказанието по предходната алинея се налага и на онзи, който чрез съставяне на документ с невярно съдържание или на неистински или преправен документ съзнателно даде възможност на друго физическо лице да получи без правно основание такова имущество.
(3) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Когато имуществото е от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставено от тях на българската държава, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(4) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Ако имуществото по предходните алинеи е в големи размери или деянието представлява опасен рецидив, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.
(5) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За документна измама в особено големи размери, представляваща особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години.
(6) (Предишна ал. 5, ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи по алинеи 1 и 2 наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.
(7) (Предишна ал. 6, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) В случаите на ал. 1 съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния и да го лиши от права по чл. 37, точки 6 и 7, а в случаите на ал. 3 и 4 постановява конфискация на част или на цялото имущество на виновния и го лишава от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 212а. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който с цел да набави за себе си или за другиго облага възбуди или поддържа заблуждение у някого, като внесе, измени, изтрие или заличи компютърни информационни данни или използва

чужд електронен подпис и с това причини на него или на другиго вреда, се наказва за компютърна измама с лишаване от свобода от една до шест години и глоба до шест хиляди лева.
(2) Същото наказание се налага и на този, който, без да има право, внесе, измени, изтрие или заличи компютърни информационни данни, за да получи нещо, което не му се следва.
Чл. 212б. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишен чл. 212а, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Ако полученото имущество по чл. 212 бъде върнато или заместено до приключване на съдебното следствие в първоинстанционният съд, наказанието е:
1. по ал. 1 и 2 - лишаване от свобода до пет години;
2. по ал. 3 - лишаване от свобода от две до осем години;
3. по ал. 4 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години;
4. (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) по ал. 5 - пробация или глоба до пет лева.
(2) В случаите по точка 2 на предходната алинея съдът може да постанови конфискация до една втора от имуществото на виновния и да го лиши от права по чл. 37, точки 6 и 7, а по точка 3 постановява конфискация на част или на цялото имущество на виновния и го лишава от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 213. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който разруши, повреди или унищожи с измамлива цел свое осигурено имущество, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба до десет лева.

Р а з д е л V
Изнудване

Чл. 213а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който с цел да принуди другиго да се разпореди с вещ или със свое право или да поеме имуществено задължение го заплаши с насилие, разгласяване на позорящи обстоятелства, увреждане на имущество или друго противозаконно действие с тежки последици за него или негови ближни, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от хиляда до три хиляди лева.
(2) Наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от три хиляди до пет хиляди лева, когато деянието е:
1. придружено със заплаха за убийство или тежка телесна повреда;
2. придружено с причиняване на лека телесна повреда;
3. придружено с отнемане, унищожаване или повреждане на имущество;
4. извършено от две или повече лица;
5. извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8;
6. извършено от въоръжено лице;
7. извършено повторно в немаловажни случаи.
(3) Наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, като съдът може да постанови конфискация до 1/2 от имуществото на дееца, когато:
1. е причинена средна или тежка телесна повреда, ако за извършеното престъпление не се предвижда налагане на по-тежко наказание;
2. са причинени значителни имуществени вреди;
3. деянието е извършено от организация или група или по поръчение на лице, организация или група;
4. деянието е придружено с взрив или палеж;
5. деянието е извършено от или с участието на длъжностно лице;
6. деянието е извършено спрямо длъжностно лице във връзка със службата му;
7. деянието представлява опасен рецидив.
(4) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор, или доживотен затвор без замяна, като съдът може да постанови конфискация на част или на цялото имущество на дееца, когато деянието е:
1. придружено с тежка или средна телесна повреда, от която е последвала смърт;
2. придружено с убийство или с опит за убийство.
Чл. 214. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г., бр. 62 от 1997 г.) Който с цел да набави за себе си или за другиго имотна облага принуди някого чрез сила или заплашване да извърши, да пропусне или да претърпи нещо противно на волята му и с това причини нему или другиму имотна вреда, се наказва за изнудване с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от хиляда до три хиляди лева, като съдът може да наложи конфискация до 1/2 от имуществото на дееца.
(2) (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г., бр. 62 от 1997 г.) За изнудване при условията на чл. 213а, ал. 2, 3 и 4 наказанието е:

1. по ал. 2 - лишаване от свобода от две до десет години и глоба от четири хиляди до шест хиляди лева, като съдът може да постанови конфискация до 1/2 от имуществото на дееца;
2. по ал. 3 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от пет хиляди до десет хиляди лева и конфискация до 1/2 от имуществото на дееца;
3. (изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) по ал. 4 - лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна и конфискация на не по-малко от 1/2 от имуществото на дееца.
(3) (Нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) За изнудване наказанието е от пет до петнадесет години лишаване от свобода и глоба до петстотин лева, като съдът може да постанови конфискация до една втора част от имуществото на виновния, ако:
1. е придружено с тежка или със средна телесна повреда;
2. деянието представлява опасен рецидив.
Чл. 214а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) За приготовление към престъпление по чл. 213а и 214 наказанието е лишаване от свобода от една до три години.

Р а з д е л VI
Вещно укривателство

Чл. 215. (1) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 62 от 1997 г.) Който с цел да набави за себе си или за другиго имотна облага укрие, придобие или спомогне да бъдат отчуждени чужди движими вещи, за които знае или предполага, че са придобити от другиго чрез престъпление или чрез друго обществено опасно деяние, се наказва с лишаване от свобода до пет години, но с наказание, не по-тежко от предвиденото за самото престъпление.
(2) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от хиляда до три хиляди лева, ако укривателството:
1. е в големи размери;
2. е с вещи, поставени под специален режим;
3. се извършва по занаят;
4. е извършено повторно или представлява опасен рецидив.

Р а з д е л VII
Унищожаване и повреждане

Чл. 216. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който унищожи или повреди противозаконно чужда движима или недвижима вещ, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който унищожи, разруши или повреди свое ипотекирано или заложено имущество, се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба до две хиляди лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който, като осъществи нерегламентиран достъп до компютър от значение за предприятие, учреждение, юридическо или физическо лице, и по този начин унищожи или повреди чуждо имущество, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба до десет хиляди лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; предишна ал. 2, бр. 92 от 2002 г.) В маловажни случаи наказанието е лишаване от свобода до шест месеца или глоба до пет лева.
(5) (Доп., ДВ, бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 3, бр. 92 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 26 от 2004 г.) Ако са причинени значителни вреди или са настъпили други тежки последици или ако деянието е извършено от лице по чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, или ако деянието е свързано с унищожаване или повреждане на елементи от далекосъобщителната мрежа, наказанието е лишаване от свобода до десет години, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7.
(6) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; предишна ал. 4, изм., бр. 92 от 2002 г.) Ако деянието по ал. 1, 2, 3 и 5 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба до три лева.
Чл. 216а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който сам или чрез другиго неправомерно наруши целостта на съоръжения или обекти от електропреносна или електроразпределителна мрежа, от газотранспортна или топлопреносна система, от система за пренос на течни горива, или на водоснабдителна или канализационна система, с което създаде условия за отклоняване на електрическа енергия, природен газ, течни горива, топлинна енергия или вода, или отвеждане на отпадъчна вода, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петнадесет хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до десет години и глоба до двадесет хиляди лева.

Р а з д е л VIII
Злоупотреба на доверие
(Изм. на загл., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)

Чл. 217. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
(1) Който съзнателно ощети чуждо имущество, поверено му да го управлява или пази, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от два до шест лева.
(2) Със същото наказание се наказва представител или пълномощник, който съзнателно действа против законните интереси на представлявания.
(3) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който се разпореди със запорирана или заложена вещ, оставена му за пазене.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Ако от горните деяния са последвали значителни или невъзстановими щети, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от сто до триста лева.

Особена разпоредба

Чл. 218. (Отм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.).

Допълнителни разпоредби
(Загл. изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(Нова, ДВ, бр. 89 от 1979 г.)

Чл. 218а. (Отм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.).
Чл. 218б. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г., бр. 26 от 2004 г.) За деяния по чл. 194, ал. 3, чл. 195, ал. 4, чл. 204, буква "а", чл. 206, ал. 1 и 5 и чл. 207 и за вещно укривателство във връзка с тях, когато стойността на предмета е до сто и петдесет лева, наказанието е глоба от пет до сто лева, налагана по административен ред, ако предметът на престъплението е възстановен или заместен.
(2) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага, когато:
1. (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г.) деецът в продължение на една година е извършил две или повече деяния, общата стойност на предмета на които е над сто и петдесет лева;
2. деецът е осъждан за такова престъпление, както и ако му е налагано административно наказание за такова деяние и не е изтекла една година от извършването му;
3. предметът на деянието е огнестрелно оръжие, боеприпаси, взривни, отровни или наркотични вещества, бойна и друга специална техника.
Чл. 218в. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпления по чл. 216, ал. 1, 4 и 6, чл. 217, ал. 1 и 2, както и за кражба, обсебване, измама и изнудване, когато предмет на престъплението е частно имущество, наказателното преследване се възбужда по тъжба на пострадалия, ако той е съпруг, възходящ, низходящ или роднина по съребрена линия до втора степен на виновния или живее с него в едно общо домакинство, или ако пострадалият е настойник или попечител на виновния.

Глава шеста
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СТОПАНСТВОТО
(Изм. на загл., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
Р а з д е л I
Общи стопански престъпления

Чл. 219. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Длъжностно лице, което не положи достатъчно грижи за ръководенето, управлението, стопанисването или запазването на повереното му имущество или за възложената му работа и от това последва значителна повреда, унищожение или разпиляване на имуществото или други значителни щети на предприятието или на стопанството, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който въпреки задълженията си не е упражнил достатъчен контрол върху работата на лица, на които е възложено управлението, разпореждането или отчитането на обществено имущество, и от това са последвали значителни щети на предприятието или на стопанството, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.

(3) Ако деянието по предходните алинеи е извършено умишлено и не съдържа признаците на по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода до осем години, като съдът може да постанови лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За престъпление по предходните алинеи в особено големи размери, представляващо особено тежък случай, наказанието е: по ал. 1 и 2 - лишаване от свобода от една до пет години, а по ал. 3 - лишаване от свобода от една до десет години, като в тези случаи съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 220. (1) (Предишен текст на чл. 220, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Длъжностно лице, което съзнателно сключи неизгодна сделка и от това произлезе значителна вреда за стопанството или за учреждението, предприятието или организацията, които то представлява, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да постанови лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(2) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) В особено тежки случаи по предходната алинея наказанието е от една до десет години лишаване от свобода, като съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; отм., бр. 101 от 2001 г.).
Чл. 221. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 221а. (Изм., ДВ, бр. 86 от 1991 г.)
(1) (Попр., ДВ, бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който нареди или в нарушение на своите задължения допусне да се вземе и използва за строителство и за други неземеделски нужди неотчуждена или непредадена по установения ред земеделска земя или пасища, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от десет до сто лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който продължи, нареди или в нарушение на своите задължения допусне да бъде продължено строителството или друго неземеделско ползване върху земи по предходната алинея, след като строежът и другото ползване са били спрени от надлежните органи по установения ред, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба от двадесет до сто лева.
Чл. 221б. (Нов, ДВ, бр. 44 от 1984 г.; отм., бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 222. (Отм., ДВ, бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 223. (1) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който даде неверни данни относно количеството, качеството или вида на произведеното или на извършената работа с цел да бъде получена имотна облага, която не се следва, ако не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който за произведеното от него или за извършената работа получи възнаграждение, което не му се следва, като знае, че то е определено въз основа на такива неверни данни, ако това не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с пробация или с глоба до шест лева.
(3) Придобитото от дееца в резултат на престъпленията по предходните алинеи се връща на съответната организация.
Чл. 224. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който получи дар или друга имотна облага, за да даде или загдето е дал на чужда държава, чужда организация или дружество, или на чужд гражданин сведения, от които са произлезли или могат да произлязат значителни вреди за стопанството, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до двадесет лева.
(2) Същото наказание се налага и на този, който е дал дара или имотната облага.
(3) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата.
Чл. 225. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 81 от 1990 г., бр. 10 от 1993 г.) Който продаде стока на цена над определената или преди да е определена или утвърдена по установения ред или получи за услуга възнаграждение, по-голямо от законно допустимото, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от двадесет до сто лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; доп., бр. 81 от 1990 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно и е немаловажен случай или ако получената в повече сума е значителна, наказанието е лишаване от свобода от шест месеца до три години и глоба от десет до шестдесет лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 81 от 1990 г.).
(3) (Нова, ДВ, бр. 81 от 1990 г.) Който, след като е наказан за нарушение по чл. 3 от Закона за борба със спекулата, извърши същото нарушение, преди да е изтекла една година от влизане на наказателното постановление в сила, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(4) (Нова - ДВ, бр. 26 от 1973 г.; отм., бр. 89 от 1986 г.).
(4) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; предишна ал. 5, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който съзнателно състави неверни сведения или представи неверни данни за определяне цена на стока или услуга, и от това са последвали или са могли да последват щети за държавно

учреждение или предприятие, за обществена организация или за граждани, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(5) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 26 от 1973 г.; изм., бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 6, изм., бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 81 от 1990 г.).
(5) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; предишна ал. 8, бр. 89 от 1986 г.; предишна ал. 7, бр. 81 от 1990 г.) В случаите, когато по предходните алинеи определи наказание лишаване от свобода, съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6 или 7.
(6) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 7, бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 81 от 1990 г.).
Чл. 225а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; отм., бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 225б. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който за извършена работа или оказана услуга получи имотна облага, която не му се следва, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба до десет лева.
(2) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно или облагата е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода до три години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е глоба до пет лева, налагана по административен ред.
(4) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата.
Чл. 225в. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който, като изпълнява работа за юридическо лице или едноличен търговец, поиска или приеме дар или каквато и да е облага, която не му се следва, или приеме предложение или обещание за дар или облага, за да извърши или да не извърши действие в нарушение на задълженията си при осъществяване на търговска дейност, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба до двадесет хиляди лева.
(2) Който при осъществяване на търговска дейност предложи, обещае или даде дар или каквато и да е облага на лице, което изпълнява работа в юридическо лице или при едноличен търговец, за да извърши или да не извърши действие в нарушение на неговите задължения, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до петнадесет хиляди лева.
(3) Наказанията по предходните алинеи се налагат и когато със съгласие на лицето по ал. 1 дарът или облагата са предложени, обещани или дадени другиму.
(4) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който посредничи да се извърши някое от деянията по предходните алинеи, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година или глоба до пет хиляди лева.
(5) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.
Чл. 226. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който, като използува държавна, кооперативна или друга обществена организация, развива частна стопанска дейност в нарушение на установените разпоредби и по този начин получи значителни неправомерни доходи, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до десет лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 3, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който развива частна стопанска дейност, като я прикрива под форма на държавна, кооперативна или друга обществена организация, се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба до двадесет лева.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице от съответната държавна, кооперативна или друга обществена организация, което допусне да се извърши престъплението по предходните алинеи, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
(4) (Нова, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; изм., бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) При повторно извършване на престъплението по предходните алинеи или когато неправомерният доход е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.
(5) (Предишна ал. 4, изм., ДВ, бр. 26 от 1973 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако неправомерният доход по предходните алинеи е в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 227. (Изм., ДВ, бр. 81 от 1999 г.) Който без съгласието на притежателя използва в търговската дейност марка, промишлен дизайн или топология на интергрални схеми, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до 5 хиляди лева.
Чл. 227а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който изпраща, изнася, регистрира, отстъпва, продава или осъществява признати или още непризнати изобретения, рационализации или техническа документация в чужбина или ги отстъпва, предава или продава на чужди граждани или фирми в страната не по установения ред, ако това не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до тридесет лева.

Р а з д е л Iа
Престъпления против кредиторите
(Нов, ДВ, бр. 107 от 1996 г.)

Чл. 227б. (1) (Изм., ДВ, бр. 85 от 1998 г.) Търговец, който изпадне в неплатежоспособност и в 15-дневен срок от спиране на плащанията не заяви това пред съда, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до пет хиляди лева.
(2) С наказанието по ал. 1 се наказват и лицата, които управляват и представляват търговското дружество или кооперация, ако в 15-дневен срок от спиране на плащанията не са поискали от съда да открие производство по несъстоятелност.
(3) С наказанието по ал. 1 се наказва и прокуристът, който не е изпълнил задължението си по чл. 626, ал. 3 от Търговския закон.
(4) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) С наказанието по ал. 1 се наказват и лицата, които, като са били длъжни да уведомят Българската народна банка за изпадане на банка в неплатежоспособност, съгласно Закона за банките, не са извършили това.
Чл. 227в. (1) Търговец, който след откриване на производство по несъстоятелност:
1. скрие, унищожи, повреди или отчужди безвъзмездно пари, вещи, ценни книжа или други ценности, които могат да послужат за удовлетворяване на неговите кредитори;
2. отчужди пари, вещи, ценни книжа или други ценности, които могат да послужат за удовлетворяване на неговите кредитори, когато даденото значително надхвърля полученото и е извършено в противоречие с нормалното водене на стопанската дейност;
3. опрости или скрие свое вземане;
4. признае или поеме по какъвто и да е начин или удовлетвори несъществуващо задължение;
5. вземе заем, като знае, че не може да го издължи;
6. предостави в кредит принадлежащи му стоки, пари, вещи, ценни книжа или други ценности по начин, противоречащ на нормалното водене на стопанската дейност;
7. противозаконно удовлетвори само един или няколко кредитори или ги обезпечи във вреда на останалите кредитори;
8. унищожи, скрие или преправи търговските си книги или документи или ги води в нарушение на закона по начин, който затруднява установяването на активите и пасивите на неговото предприятие или дейност,
ако от изброените деяния са настъпили значителни щети, се наказва за умишлен банкрут с лишаване от свобода до три години.
(2) Когато с деяние по ал. 1 са причинени щети в особено големи размери, представляващо особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години. Съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 227г. С наказанията по чл. 227в се наказват и лицата, които управляват и представляват търговското дружество или кооперацията, ако извършат или допуснат да се извършат посочените в същия член деяния, като в случаите на ал. 1 съдът може да постанови и глоба до 500 лв., а по ал. 2 - конфискация на част или на цялото имущество на виновния.
Чл. 227д. (1) Търговец, който:
1. не е водил търговските си дела с грижата на добър търговец или е участвал в очевидно рискови сделки, които не влизат в кръга на обикновената му дейност;
2. правил е лични, семейни или други разходи, очевидно неприсъщи и несвързани с дейността и несъобразени с имущественото му състояние;
3. пропуснал е да състави или е съставил неправилен годишен счетоводен отчет и баланс, като е бил длъжен да направи това,
поради което е обявен в несъстоятелност и от това са последвали щети за кредиторите, се наказва за непредпазлив банкрут с лишаване от свобода до две години, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7.
(2) С наказанията по ал. 1 се наказва и търговец, който е обявен в несъстоятелност, без да е изпълнил задълженията си по предшестващ оздравителен план.
(3) С наказанията по ал. 1 се наказват и лицата, които управляват и представляват търговското дружество или кооперацията, ако извършат или допуснат да се извършат посочените в същата алинея деяния.
(4) Лицата по ал. 1 - 3 не се наказват, ако преди постановяване на присъдата от първата инстанция удовлетворят кредиторите си. Тази разпоредба не се прилага повторно.
Чл. 227е. (1) Търговец, който има задължения към друг търговец, за който има открито производство по несъстоятелност, като знае това и не изпълни задължението си в уговорения или обичайния срок, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до 200 лв.

(2) Търговец, който с одобрението, знанието или в интерес на свой кредитор укрие изцяло или отчасти задължение към него и с това причини щета на негов кредитор, се наказва с лишаване от свобода до две години и глоба до 300 лв.
(3) Който, като знае, че за търговец има открито производство по несъстоятелност, укрие или унищожи със съгласието му негови вещи, които принадлежат или биха принадлежали към масата на несъстоятелността, се наказва с лишаване от свобода до две години и глоба до 300 лв.

Р а з д е л II
Престъпления в отделни стопански отрасли

Чл. 228. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) Който като ръководител или контролен орган нареди или допусне да се произведат недоброкачествени, нестандартни или некомплектни промишлени произведения или произведения, които не отговарят на установените за тях изисквания за качество, тип или белези, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който в нарушение на служебните си задължения маркира като стандартна или не маркира стока, която не отговаря на съответните изисквания, когато това е задължително, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.) Когато произведенията или стоките по предходните алинеи не са в значителни количества или със значителна стойност, наказанието по ал. 1 е глоба до четири лева, а по ал. 2 - глоба до пет лева, налагани по административен ред.
Чл. 229. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който, като приема селскостопански произведения за сметка на изкупвателна или търговска организация, измами доставчика относно качеството или количеството на тия произведения, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с обществено порицание.
Чл. 230. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който наруши наредба, издадена против разпространяването или появяването на заразна болест по домашни животни, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба до три лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако от това е последвала зараза, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
(3) Ако заразната болест бъде широко разпространена, наказанието е лишаване от свобода до три години.
(4) Съобразно с различията в предходните алинеи се наказва и този, който наруши наредба, издадена за борба против болести и вредители по растенията.
Чл. 231. (1) (Изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 62 от 1997 г.) Който пуска в продажба промишлени или селскостопански стоки в значителни количества или със значителна стойност, неотговарящи на изискванията, посочени в ал. 1 на чл. 228, без да е обявил изрично тези техни недостатъци, се наказва с лишаване от свобода до две години, с глоба от хиляда до три хиляди лева и с лишаване от право по чл. 37, ал. 1, точка 6.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) При маловажни случаи по предходната алинея наказанието е глоба до шест лева, налагана по административен ред.
Чл. 232. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Продавач, който измами купувач при тегленето или мерене на стока или който си служи с неверни мерки и теглилки, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) Със същото наказание се наказва:
а) който измами купувач чрез примесване на чужди вещества или влошаване качеството на стоката по друг начин;
б) който измами клиент относно качеството на стоките, материалите или услугите.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Когато с едно или повече деяния по предходните алинеи е причинена вреда до 0,01 лева, наказанието е глоба до три лева, налагана по административен ред.
(4) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено, след като на лицето е било наложено по същата алинея административно наказание с постановление, влязло в сила, и не е изтекла една година от извършване на първото нарушение, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до десет лева.
(5) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) В случаите, когато по предходните алинеи определи наказание лишаване от свобода, съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6 или 7.
Чл. 233. (Отм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.).
Чл. 233. (Нов, ДВ, бр. 102 от 1995 г.)

(1) (Изм. и доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Който извършва без съответно разрешение или лиценз външнотърговска дейност с оръжие или със стоки или с технологии с възможна двойна употреба, или посредническа дейност по сделки с оръжие или с такива стоки или технологии, както и когато такива дейности са осъществени в нарушение на забрани, ограничения или санкции, наложени от Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации, от Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа или от Европейския съюз, указани в акт на Министерския съвет, или произтичащи от международен договор, по който Република България е страна, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба до двеста хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За особено тежки случаи по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода от 3 до 8 години и глоба до петстотин хиляди лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е глоба до двадесет хиляди лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 26 от 2004 г.) Оръжието или стоките с възможна двойна употреба, предмет на престъплението, се отнемат в полза на държавата независимо чия собственост са, а ако липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната равностойност, определена съгласно външнотърговския договор.
Чл. 234. (Отм., ДВ, бр. 1 от 1991 г.).
Чл. 234. (Нов, ДВ, бр. 107 от 1996 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който продава или държи на склад акцизни стоки без бандерол, когато такъв се изисква по закон, в немаловажни случаи, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до 10-кратния размер на пазарната цена на продаваните стоки, както и с лишаване от права по чл. 37, т. 7.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от права по чл. 37, т. 7, когато деянието:
1. е извършено повторно;
2. е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително;
3. ако предметът на престъплението е в големи размери.
(3) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата.
Чл. 234а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който извършва външнотърговска дейност без разрешение, което се изисква по закон или по постановление на Министерския съвет или в нарушение на издадено такова разрешение, се наказва с лишаване от свобода до три години, глоба от пет до десет хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 234б. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който изкупува или извършва търговска дейност с отпадъци от черни или цветни метали без разрешение, което се изисква по нормативен акт, или в негово нарушение, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от хиляда до двадесет хиляди лева.
(2) Отпадъците, предмет на деянието по ал. 1, се отнемат в полза на държавата, а ако липсват или са отчуждени, се присъжда тяхната равностойност.
Чл. 234в. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който сам или чрез другиго осъществи неправомерно присъединяване към електропреносна или електроразпределителна мрежа, или към газотранспортна, топлопреносна, водоснабдителна или канализационна система, система за пренос на течни горива, или неправомерно въздействие върху уредите за търговско измерване на електрическа енергия, природен газ, течно гориво, топлинна енергия или вода, или отведена отпадъчна вода, с което създаде условия за непълно отчитане на потребените електрическа енергия, природен газ, течно гориво, топлинна енергия или вода, или на отведена отпадъчна вода, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до десет хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба до петнадесет хиляди лева.
Чл. 235. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който без редовно писмено позволително или с редовно позволително, но извън указаните в него места, срокове, количество и дървета сече, събира, добива, взема или извозва от горския фонд каквито и да било дървета или част от тях, включително отсечени или паднали, когато с това са причинени немаловажни вреди, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба от хиляда до двадесет хиляди лева.
(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който укрие, товари, транспортира, разтоварва, съхранява или преработва незаконно добит от другиго дървен материал, когато с това са причинени немаловажни вреди.
(3) За престъпление по ал. 1 и 2 наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, ако:
1. е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително за неговото осъществяване;

2. е извършено в съучастие със служител по горите, който се е възползвал от служебното си положение;
3. е извършено чрез използване на неистински или преправен документ или на документ с невярно съдържание;
4. е извършено повторно;
5. предметът на престъплението е в големи размери.
(4) Когато престъпленията по ал. 1 - 3 са извършени от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група или представляват опасен рецидив, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.
(5) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от петдесет хиляди до петстотин хиляди лева.
(6) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.
Чл. 236. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който унищожи или повреди по какъвто и да е начин горски дървета, младеняк, подраст, горска култура или горски разсадник, когато с това са причинени немаловажни вреди, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с глоба от сто до триста лева, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода до пет години.
Чл. 237. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г.) Който убие или улови без надлежно разрешение едър дивеч, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от десет до сто лева, както и с лишаване от право по чл. 37, точка 7.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който, без да притежава ловен билет, убие или улови дребен дивеч, специално указан в Закона за лова, както и онзи, който макар и да притежава ловен билет, убие или улови такъв дивеч в забранено време, в забранено място или със забранени средства, се наказва с пробация до шест месеца или с глоба от сто до триста лева, както и с лишаване от право по чл. 37, точка 7.
(3) Убитият или уловен дивеч се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.
Чл. 238. (1) (Предишен текст на чл. 238, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който улови риба:
а) (доп., ДВ, бр. 28 от 1682 г.) в рибостопански води с взривни, отровни или зашеметяващи вещества или в количества, надхвърлящи значително нормите за спортен риболов;
б) в запазени места или при маловодие;
в) в непромишлени води през размножителния период на рибата или
г) от видове, застрашени от изчезване,
(изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; доп., бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г.) се наказва в немаловажни случаи с лишаване от свобода до една година и с глоба от сто до триста лева, както и с лишаване от право по чл. 37, точка 7.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Разпоредбите на предходната алинея се прилагат и при улов на раци.
Чл. 239. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 85 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Ръководител на предприятие или фирма, учреждение, организация или друго длъжностно лице, което наруши или допусне да се извърши нарушение на правилата, установени със специален закон за запазване на рибата и другите полезни водни животни и за правилното развитие на риборазвъждането в страната, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с глоба от сто до триста лева.
(2) Със същото наказание се наказва всяко лице, което пусне или изхвърли в рибостопанските води замърсени води или вещества, които с количеството или със свойствата си могат да увредят на рибата и другите полезни водни животни.
Чл. 240. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Чужд гражданин, който навлезе с плавателен съд в териториалните води на Република България в Черно море и върши промишлен риболов без разрешение на съответните гранични власти, ако не подлежи на по-тежко наказание по друг закон, се наказва с лишаване от свобода до три години, независимо от отговорността по Закона за рибарството.
(2) Ако това е извършено от група чужди граждани, които са въоръжени, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
(3) Уловената риба, другите уловени водни животни, както и уредите и средствата, с които е извършено престъплението, се отнемат в полза на държавата.

Р а з д е л III
Престъпления против митническия режим
(Изм. на загл., ДВ, бр. 50 от 1995 г.)

Чл. 241. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; отм., бр. 50 от 1995 г.).
Чл. 242. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който пренесе през границата на страната стоки без знанието и разрешението на митниците, когато това е извършено:
а) от лица, които системно се занимават с такава дейност;
б) (изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) чрез използване на документ с невярно съдържание, на чужд, неистински или преправен документ;
в) от длъжностното лице, което е в непосредствена връзка с митническата служба;
г) (изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; доп., бр. 92 от 2002 г., бр. 26 от 2004 г.) когато са пренесени силно действуващи или отровни вещества, взривни вещества, оръжие или боеприпаси, ядрен материал, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения, компоненти, или прекурсори за тях, определени със закон или с акт на Министерския съвет;
д) (изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) стоки и предмети за търговски или производствени цели в големи размери;
е) (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) от две или повече лица, сговорили се предварително;
ж) (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група,
(изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 26 от 2004 г.) се наказват за квалифицирана контрабанда с лишаване от свобода до десет години и с глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г.) Който без надлежно разрешително пренесе през границата на страната наркотични вещества и/или техни аналози, се наказва за високорискови наркотични вещества с лишаване от свобода от десет до петнадесет години и глоба от сто хиляди до двеста хиляди лева и за рискови наркотични вещества - с лишаване от свобода от три до петнадесет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.; отм., бр. 50 от 1995 г.).
(3) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който без надлежно разрешение пренесе през границата на страната прекурсори или съоръжения и материали за производство на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години и глоба от петдесет хиляди до сто хиляди лева.
(4) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.; предишна ал. 4, бр. 50 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 3, изм., бр. 21 от 2000 г.) Когато предметът на контрабандата по предходните алинеи е в особено големи размери и случаят е особено тежък или когато някое от лицата по буква “е” на ал. 1 е митнически служител, наказанието е: в случаите по ал. 1 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от петдесет хиляди до двеста хиляди лева, а в случаите по ал. 2 и 3 - лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години и глоба от двеста хиляди до триста хиляди лева.
(5) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; доп., бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 5, изм., бр. 89 от 1986 г.; предишна ал. 4, изм., бр. 50 от 1995 г.; предишна ал. 4, изм., бр. 21 от 2000 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) В случаите по ал. 1, букви "а", "г" и "д", както и по ал. 2, 3 и 4, съдът може вместо глоба да наложи конфискация на част или на цялото имущество на виновния.
(6) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.; доп., бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 4, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.; предишна ал. 5, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 5, изм., бр. 21 от 2000 г.) В маловажни случаи по ал. 1, 2 и 3 наказанието е глоба до хиляда лева, налагана по административен ред.
(7) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; предишна ал. 6, доп., бр. 89 от 1986 г.; предишна ал. 7, бр. 50 от 1995 г.; предишна ал. 6, бр. 21 от 2000 г.) Предметът на контрабандата се отнема в полза на държавата независимо чия собственост е, а ако липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност по съответни държавни цени на дребно.
(8) (Предишна ал. 5, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; предишна ал. 7, изм., бр. 89 от 1986 г.; предишна ал. 8, бр. 50 от 1995 г.; предишна ал. 7, бр. 21 от 2000 г.) Превозното или преносното средство, послужило за превозването или пренасянето на стоките, предмет на контрабандата, се отнема в полза на държавата и когато не е собственост на дееца освен ако стойността му явно не съответствува на тежестта на престъплението.
(9) (Нова, ДВ, бр. 41 от 1985 г.; предишна ал. 8, изм., бр. 89 от 1986 г.; предишна ал. 9, изм., бр. 50 от 1995 г.; предишна ал. 8, изм., бр. 21 от 2000 г.) За приготовление по ал. 2, 3 и 4 наказанието е лишаване от свобода до пет години. В тези случаи се прилага ал. 7.
Чл. 242а. (Нов, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; доп., бр. 26 от 2004 г.) Който пренесе през държавната граница стока с документи за транзитен пренос и в нарушение на установения ред разтоварва

стоката на територията на страната, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба от петдесет хиляди до петстотин хиляди лева. Стоката и превозното средство, послужило за пренасянето й, се отнемат в полза на държавата независимо чия собственост са.

Р а з д е л IV
Престъпления против паричната и кредитната система

Чл. 243. (1) Който изготви неистински или преправи истински парични знаци с курс в страната или в чужбина, се наказва за подправка на парични знаци с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който подправи:
1. таксови или пощенски марки и
2. облигации, издадени от държавата, или други държавни ценни книжа.
3. (нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) кредитни или разплащателни карти, които не са ценни книжа.
Чл. 244. (1) (Предишен текст на чл. 244, изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 24 от 2005 г.) Който прокара в обръщение подправени парични или други знаци по предходния член, придобие или си служи с такива, като знае, че са подправени, или пренесе през границата на страната такива знаци, се наказва с лишаване от свобода до осем години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Наказанието по предходната алинея се налага и на лице, което държи такива знаци в големи количества.
Чл. 244а. (Нов, ДВ, бр. 24 от 2005 г.)
(1) Който в нарушение на установения ред изготвя парични знаци с курс в страната или в чужбина, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) Който съзнателно прокара в обращение такива парични знаци, се наказва с лишаване от свобода до осем години.
Чл. 245. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който приеме подправен паричен или друг знак по чл. 243 и след като узнае, че е такъв, съзнателно го прокара в обръщение като истински, се наказва с лишаване от свобода от една до три години и с глоба до хиляда лева.
Чл. 246. (1) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Приготовление за извършване на престъпление по чл. 243 или сдружаване с такава цел или за разпространяване на подправени парични или други знаци по същия член се наказва с лишаване от свобода до шест години.
(2) (Доп., ДВ, бр. 24 от 2005 г.) Не се наказва онзи съучастник в сдружението, който, преди да е довършена подправката (ако сдружението е образувано с такава цел) или преди да започне разпространяването на подправените знаци (ако сдружението е образувано за това) или преди да довърши изготвянето на средствата по ал. 3, се откаже от деянието и съобщи на властта.
(3) (Изм. и доп., ДВ, бр. 24 от 2005 г.) Който изготвя, придобива, пази или укрива предмети, материали или оръдия, компютърни програми или елементи за защита на паричните знаци, за които знае, че са предназначени или че са послужили за подправка на парични или други знаци по чл. 243, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
Чл. 247. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който употреби повторно таксови или пощенски марки, като заличи или прикрие онези знаци върху тях, които показват, че те са вече употребявани, се наказва с пробация или глоба до три лева.
Чл. 248. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който знае, че се върши престъпление по чл. 243 и 244, и не съобщи за това на властта, се наказва с пробация или с глоба до пет лева.
(2) Предходната алинея не се прилага спрямо съпруга, низходящите, възходящите, братята и сестрите на дееца и техните съпрузи.
Чл. 249. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който използва платежен инструмент, независимо от неговия вид, издател, носител на информация, способ за авторизация и плащане, терминално устройство, връзка на платежния инструмент с банкова сметка, издаден в Република България или в чужбина, или данни от платежен инструмент, като номер на инструмента, персонален идентификационен номер на титуляря и други, без съгласието на титуляря, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до двойния размер на получената сума.
(2) Който използва платежен инструмент, издаден в Република България или в чужбина, без да има покритие за сумата, за която е използван инструментът, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба до двойния размер на получената сума.
(3) Когато с действията по ал. 1 и 2 са причинени другиму значителни вреди или са получени значителни неправомерни доходи, наказанието е лишаване от свобода от пет до десет години и глоба до петдесет хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Чл. 250. (Отм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.).
Чл. 250. (1) (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.; предишен текст на чл. 250, бр. 21 от 2000 г.) Който преведе суми извън страната по банков път, използвайки неистински, неправен документ или документ с невярно съдържание, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години и с глоба до размера на двойната сума по превода.
(2) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба до двойния размер на сумата по превода, ако деецът е знаел или е предполагал, че сумите са придобити чрез незаконен трафик на наркотични вещества и/или техни аналози, и/или прекурсори.
Чл. 251. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) Който наруши разпоредба на закон, на акт на Министерския съвет или на обнародван акт на Българската народна банка относно режима на сделките, вноса, износа или други действия с валутни ценности или задълженията за тяхното деклариране и стойността на предмета на престъпление е в особено големи размери, се наказва с лишаване от свобода до шест години или глоба в размер на двойната сума на предмета на престъплението.
(2) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, присъжда се неговата равностойност.
Чл. 252. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който без съответно разрешение извършва по занятие банкови, застрахователни или други финансови сделки, за които се изисква такова разрешение, се наказва с лишаване от свобода от три до пет години и с конфискация до 1/2 от имуществото на дееца.
(2) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Когато с дейността по ал. 1 са причинени другиму значителни вреди или са получени значителни неправомерни доходи, наказанието е лишаване от свобода от пет до десет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.
(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който при осъществяване на банковата дейност с разрешение използва средства, придобити в нарушение на установените разпоредби.

Глава седма
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНАТА СОБСТВЕНОСТ
(Отм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
Глава седма
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ФИНАНСОВАТА, ДАНЪЧНАТА И ОСИГУРИТЕЛНАТА СИСТЕМИ
(Изм. на загл., ДВ, бр. 62 от 1997 г., бр. 51 от 2000 г.)

Чл. 253. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 85 от 1998 г., бр. 26 от 2004 г.) Който извърши финансова операция или сделка с имущество, или прикрива произхода, местонахождението, движението или действителните права върху имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление, се наказва за изпиране на пари с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от три хиляди до пет хиляди лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на този, който придобие, получи, държи, използва, преобразува или спомогне по какъвто и да е начин за преобразуването на имущество, за което знае или предполага към момента на получаването му, че е придобито чрез престъпление.
(3) (Предишна ал. 2, доп., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет до двадесет хиляди лева, когато деянието по ал. 1 и 2 е извършено:
1. (изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) от две или повече лица, сговорили се предварително, или от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;
2. два или повече пъти;
3. от длъжностно лице в кръга на службата му;
4. (нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) чрез откриване или поддържане на сметка във финансова институция под фиктивно име или под името на лице, което не е дало своето съгласие за това.
(4) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; предишна ал. 3, доп., бр. 26 от 2004 г.) Наказанието е лишаване от свобода от десет до тридесет години и глоба от двадесет хиляди до двеста хиляди лева, когато деянието по ал. 1 и 2 е извършено със средства или имущество, за които деецът е знаел или е предполагал, че са придобити чрез незаконен трафик на наркотични вещества и/или техни аналози, и/или прекурсори.
(5) (Нова, ДВ, бр. 85 от 1998 г.; предишна ал. 3, бр. 21 от 2000 г.; предишна ал. 4, изм., бр. 26 от 2004 г.) Когато средствата или имуществото са в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от десет до тридесет хиляди лева, като съдът лишава виновния от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7.

(6) (Нова, ДВ, бр. 85 от 1998 г.; предишна ал. 4, бр. 21 от 2000 г.; предишна ал. 5, изм., бр. 26 от 2004 г.) Предметът на престъплението или имуществото, в което е трансформиран, се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.
(7) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Разпоредбите на ал. 1 - 6 се прилагат и когато престъплението, чрез което е придобито имуществото, не попада под наказателната юрисдикция на Република България.
Чл. 253а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Приготовлението за изпиране на пари или сдружаването с такава цел се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който подбужда другиго към изпиране на пари.
(3) Имуществото, предназначено за изпиране на пари, се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчуждено, се присъжда неговата равностойност.
(4) Не се наказва участник в сдружението по ал. 1, който, преди да е довършено изпирането на пари, преустанови участието си в сдружението и съобщи за него на властта.
Чл. 253б. (Нов, ДВ, бр. 85 от 1998 г.; предишен чл. 253а, изм., бр. 26 от 2004 г.) Длъжностно лице, което наруши или не изпълни разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва в немаловажни случаи с лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до три хиляди лева.
Чл. 254. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който, за да получи облекчени условия за кредитиране, представи неверни сведения, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба от хиляда до три хиляди лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 24 от 2005 г.) Същото наказание се налага и на онзи, който представи неверни сведения или затаи сведения в нарушение на задължение да предостави такива, за да получи средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 24 от 2005 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено от ръководител на юридическо лице или от търговец, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба от две до пет хиляди лева.
(4) (Предишна ал. 3, изм. и доп., ДВ, бр. 24 от 2005 г.) С наказанието по ал. 3 се наказва и длъжностното лице, разрешило кредита или отпуснало средствата по ал. 2, ако е знаело, че представените сведения са неверни.
Чл. 254а. (Нов, ДВ, бр. 51 от 2000 г.)
(1) Длъжностно лице, което в нарушение на бюджетен закон или подзаконов акт по прилагането му се разпореди с бюджетни средства или със средства с целево предназначение не по предназначението им, се наказва с лишаване от свобода до три години и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6.
(2) Ако от деянието по ал. 1 са настъпили вредни последици за държавата или общината, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6.
(3) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е глоба в размер 10 на сто от неправомерно разходваните средства, налагана по административен ред.
(4) В случаите по ал. 1 и 3 деецът не се наказва, ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд противозаконният разпоредителен акт бъде отменен и неправомерно разходваните средства бъдат възстановени изцяло. Тази разпоредба не се прилага повторно.
Чл. 254б. (Нов, ДВ, бр. 24 от 2005 г.)
(1) Който използва не по предназначение получени финансови средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз или предоставени от Европейския съюз на българската държава, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) Ако длъжностно лице разпореди да бъде извършено деянието по предходната алинея, наказанието е лишаване от свобода до шест години, като съдът може да лиши виновния от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7.
Чл. 255. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който избегне плащането на данъчни задължения в големи размери, като не подаде декларация, която се изисква по силата на закон, или потвърди неистина или затаи истина в подадена декларация, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.
(2) Ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд необявеното и неплатеното данъчно задължение заедно с дължимите лихви се внесе в бюджета, наказанието е глоба до две хиляди лева.
Чл. 256. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който с цел да осуети установяването на данъчни задължения в големи размери води счетоводна отчетност или ползва счетоводни документи с невярно съдържание, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и глоба от хиляда до пет хиляди лева.
Чл. 257. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

(1) Когато с деянията по чл. 255 и 256 са укрити данъчни задължения в особено големи размери или когато те са извършени с участието на служител от данъчната администрация или на дипломиран експерт-счетоводител, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева.
(2) В маловажни случаи по чл. 255 и 256 наказанието е глоба в двоен размер на укритите данъчни задължения, налагана по административен ред.
(3) Ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд необявеното и неплатеното данъчно задължение заедно с дължимите лихви се внесе в бюджета, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до десет хиляди лева.
Чл. 258. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който противозаконно пречи на данъчен орган да изпълни свое законово задължение, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от хиляда до две хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено чрез сила или заплашване, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба от две хиляди до пет хиляди лева.
Чл. 259. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който създава юридическо лице с идеална цел или учредява фондация, която не извършва или извършва привидно обявената при регистрацията й дейност и цел, за да получава под нейно прикритие кредити, да бъде освободен от данъци, да получава данъчни облекчения или да получи друга имотна облага, както и да извършва забранена дейност, се наказва с лишаване от свобода до три години, глоба от три до пет хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 259а. (Нов, ДВ, бр. 51 от 2000 г.; обявен за противоконституционен с Решение N: 14 от 2000 г. по к.д. N: 12 от 2000 г.)
~~**(1) Длъжностно лице, което разреши изплащането на възнаграждения, без да са внесени всички дължими задължителни осигурителни вноски, ако невнесеното е в големи размери, се наказва с лишаване от свобода до три години.**~~
~~**(2) В случаите по ал. 1 деецът не се наказва, ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд изпълни изцяло задължението си заедно с дължимите лихви.**~~
Чл. 260. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Лицензиран оценител, който даде невярна оценка или заключение за стойността на оценявано имущество и от това произтече щета в немаловажни случаи, се наказва с лишаване от свобода до три години и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
(2) Експерт-счетоводител, който завери неверен годишен счетоводен отчет на търговец, като знае това, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба до петстотин лева, както и с лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.

Глава осма
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ, ОБЩЕСТВЕНИ И ОРГАНИЗАЦИИ И ЛИЦА, ИЗПЪЛНЯВАЩИ ПУБЛИЧНИ ФУНКЦИИ
(загл. изм. ДВ бр. 43/2005 г.)
Р а з д е л I
Престъпления против реда на управлението

Чл. 269. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който употреби сила или заплашване с цел да принуди орган на властта да извърши или да пропусне нещо по служба, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
(2) (Доп., ДВ, бр. 43 от 2005 г.) Същото наказание се налага и за деяние по предходната алинея, извършено спрямо представител на обществеността частен съдебен изпълнител или помощник-изпълнител.
(3) Когато престъплението по предходните алинеи е извършено от участници в тълпа, подбудителите и предводителите се наказват с лишаване от свобода от една до осем години.
Чл. 270. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; предишен текст на чл. 270, бр. 21 от 2000 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) Който противозаконно пречи на орган на властта частен съдебен изпълнител или помощник-изпълнител да изпълни задълженията си, се наказва с лишаване от свобода три месеца или глоба до три лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Когато задълженията по предходната алинея са свързани с контрол върху трафик на наркотични вещества, аналози или прекурсори, наказанието е лишаване от свобода до две години и глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева.
Чл. 270а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 1973 г.; отм., бр. 89 от 1986 г.).
Чл. 271. (Изм., ДВ, бр. 92 от 1969 г., бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 99 от 1989 г.).
Чл. 272. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който самоволно напусне населено място въпреки установената по надлежен административен ред забрана, се наказва с лишаване от свобода до шест месеца или пробация.

(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който след съответно предупреждение продължава системно да нарушава взетите по отношение на него законоустановени мерки за административен надзор, се наказва с пробация за срок от една година.
Чл. 273. (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; доп., бр. 41 от 1985 г.; отм., бр. 91 от 1989 г.).
Чл. 274. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който самоволно извърши действие, което спада в кръга на службата на длъжностно лице, която той не заема или от която е лишен, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който самоволно извърши действие, което спада в кръга на функцията на представител на обществеността, с която той не е натоварен или от която е лишен, и с това противозаконно засегне обществени или лични интереси.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който, без да има право, носи формени дрехи или служебен знак, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с обществено порицание.
Чл. 274а. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който държи или носи формено облекло, служебни знаци или надписи в нарушение на Закона за Министерството на вътрешните работи, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба до петстотин лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е осъществено с цел извършване на друго престъпление, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба до две хиляди лева.
Чл. 275. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) Който, като е длъжен по закон да даде съдействие на орган на властта, частен съдебен изпълнител или помощник-изпълнител, не стори това, след като е надлежно поканен, се наказва с пробация или с глоба до три лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който, като бъде поканен от надлежно длъжностно лице в случай, опасен за живота, здравето или имота на някого, откаже да се притече на помощ, която може да даде без опасност за себе си или за другиго, се наказва с пробация или с глоба до пет лева.
Чл. 276. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който подправи или пусне в обръщение подправени официални удостоверителни знаци, като печати, знаци за качеството на благородни метали, входни билети, билети за превоз и други такива, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който съзнателно се ползува от такъв подправен знак, се наказва с глоба до три лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който противозаконно отнеме, унищожи или скрие официални удостоверителни знаци, предназначени за установяване, плащане или отчитане на стойности, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(4) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който без надлежно разрешение изготви печат на държавна или обществена организация, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(5) Същото наказание се налага и на онзи, който отнеме печат на държавна или обществена организация с цел да го ползува противозаконно.
Чл. 277. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 43 от 2005 г.) Който съзнателно премахне или повреди печат, поставен на законно основание от орган на властта частен съдебен изпълнител или помощник-изпълнител върху движима или недвижима вещ за знак, че достъпът или разпореждането с нея са ограничени, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до десет лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Същото наказание се налага и на онзи, който се разпорежда с вещ, поставена под запор и оставена му за пазене.
Чл. 278. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г.) Който унищожи, разруши или повреди паметник на културата, или архивен материал, влизащ в държавния архив, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от петстотин до хиляда лева, както и с обществено порицание.
(2) (Нова, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Длъжностно лице, което в нарушение на закона даде разрешение за унищожаване, разрушаване, повреждане видоизменение или за износ на паметник на културата, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба от хиляда до пет хиляди лева.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Който без надлежно разрешение изнесе извън границите на страната паметник на културата или архивен материал, включен в държавния архив, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба от хиляда до пет хиляди лева. Предметът на престъплението, ако е налице, се отнема в полза на държавата по чл. 53, ал. 1, буква "б".

(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Който отчужди вещ по предходната алинея, като знае, че тя може да бъде изнесена извън границите на страната, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от хиляда до пет хиляди лева, като предметът на престъплението се отнема в полза на държавата по чл. 53, ал. 1, буква "б".
(5) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 4, изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 26 от 2004 г.) В особено тежки случаи наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода от една до пет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева; по ал. 2 и 3 - лишаване от свобода от две до шест години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева; по ал. 4 - лишаване от свобода от една до три години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева. Съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7. Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата по чл. 53, ал. 1, буква "б".
Чл. 278а. (Нов, ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който открие паметник на културата или друга ценна историческа находка и в продължение на две седмици съзнателно не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от петстотин до хиляда лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Когато паметникът на културата има особено висока научна или художествена стойност, наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба от хиляда до пет хиляди лева.
Чл. 278б. (Нов, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който без надлежно разрешение извършва или нареди да бъдат извършени теренни археологически разкопки, геофизически или подводни проучвания, или изкопни работи на територията на археологически паметници на културата и/или в тяхната охранителна зона, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева.
(2) Ако при извършването на действията по ал. 1 се използват технически средства и/или моторни превозни средства, наказанието е лишаване от свобода от три до шест години и глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева.
(3) Който без надлежно разрешение замени или предлага за замяна, продаде или предлага за продажба археологически находки или археологически движими паметници на културата, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до десет хиляди лева.
(4) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, когато принадлежи на дееца, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.
Чл. 278в. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишен чл. 278а, бр. 10 от 1993 г.)
(1) (Изм. и доп., ДВ, бр. 86 от 1991 г.; изм., бр. 85 от 1997 г., бр. 133 от 1998 г., бр. 103 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 88 от 2005 г.) Който унищожи или повреди защитена територия или защитена зона или екземпляр от защитен растителен или животински вид, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация както и с глоба от петстотин до две хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 86 от 1991 г., бр. 85 от 1997 г.; отм., бр. 88 от 2005 г.).
(3) (Изм., ДВ, бр. 86 от 1991 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 133 от 1998 г., бр. 88 от 2005 г.) Който унищожи или повреди изключително ценни единични и невъзстановими земни и скални образувания и пещери, обявени за защитени, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от двеста до две хиляди лева, както и с обществено порицание.
(4) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г., бр. 88 от 2005 г.) Който унищожи, улови, задържи или продаде екземпляр от европейски или световно застрашени диви гръбначни животни без необходимото за това разрешение, се наказва с лишаване от свобода до пет години, както и с глоба от хиляда до пет хиляди лева и с компенсиране на нанесените щети.
Чл. 279. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който влезе или излезе през границата на страната без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до тридесет лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба до петдесет лева.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) В случаите по предходните алинеи съдът вместо глоба може да наложи конфискация на част или на цялото имущество на виновния.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Приготовление към престъпление по ал. 1 и 2 се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(5) (Предишна ал. 4, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Не се наказва онзи, който влезе в страната, за да се ползува от правото на убежище съгласно с Конституцията.
Чл. 280. (Отм., ДВ, бр. 37 от 1989 г.).
Чл. 280. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

(1) Който преведе през границата на страната отделни лица или групи от хора без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и глоба от петстотин до хиляда лева.
(2) Наказанието е лишаване от свобода от една до десет години, глоба от хиляда до три хиляди лева и конфискация на част или на цялото имущество на дееца, ако:
1. през границата е преведено лице, ненавършило 16-годишна възраст;
2. превеждането е станало без знанието на лицето;
3. преведеният през границата не е български гражданин;
4. е използвано моторно, въздухоплавателно или друго транспортно средство;
5. превеждането е организирано от група или организация или е извършено с участието на длъжностно лице, което се е възползвало от служебното си положение.
(3) В случаите на ал. 2, точка 4 превозното средство се отнема в полза на държавата, ако то е принадлежало на дееца.
Чл. 281. (Отм., ДВ, бр. 37 от 1989 г.).

Р а з д е л II
Престъпления по служба

Чл. 282. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, което наруши или не изпълни служебните си задължения, или превиши властта или правата си с цел да набави за себе си или за другиго облага или да причини другиму вреда и от това могат да настъпят немаловажни вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, точка 6, или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 89 от 1986 г.) Ако от деянието са настъпили значителни вредни последици или е извършено от лице, което заема отговорно служебно положение, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, като съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, точка 6.
(3) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) За особено тежки случаи по предходната алинея наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, като съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(4) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Наказанието по ал. 3 се налага и на длъжностно лице, което е извършило престъплението с участието на лице, посочено в чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8.
(5) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Ако деянието по предходните алинеи е свързано с упражняването на контрол върху производството, преработването, съхраняването, търговията в страната, вноса, износа, транзита и отчетността на наркотичните вещества и прекурсорите, наказанието е лишаване от свобода до десет години по ал. 1 и от три до петнадесет години по ал. 2.
Чл. 282а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Длъжностно лице, което при наличие на предвидените в нормативен акт условия, необходими за издаване на специално разрешение за осъществяване на определена дейност, откаже или забави извън предвидените по закон срокове неговото издаване, се наказва с лишаване от свобода до три години, глоба в размер до петстотин лева и лишаване от право по чл. 37, ал. 1, точка 7.
Чл. 283. (Изм., ДВ, бр. 26 от 1973 г., бр. 28 от 1982 г.) Длъжностно лице, което използува своето служебно положение, за да набави за себе си или за другиго противозаконна облага, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 283а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако престъпленията по чл. 282 и 283 са свързани с приватизацията, продажбата, даването под наем или аренда, както и внасянето в търговски дружества на държавна, общинска и кооперативна собственост, както и на собственост на юридически лица, наказанието е:
1. по чл. 282 - лишаване от свобода от три до десет години, глоба от три до пет хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7;
2. по чл. 283 - лишаване от свобода от една до три години, глоба от хиляда до три хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 283б. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Длъжностно лице, което пречи или затруднява упражняването от собствениците на правата им, възстановени по Закона за възстановяване собствеността върху одържавени недвижими имоти, по Закона за възстановяване собствеността върху някои отчуждени имоти по Закона за териториално и селищно устройство, Закона за планово изграждане на населените места, Закона за благоустройство на населените места, Закона за държавните имоти и Закона за собствеността и по Закона за собствеността и ползването на земеделските земи и Закона за обезщетяване на собственици на одържавени имоти, Закона за приватизация и следприватизационен контрол или

чрез влезли в сила съдебни актове по друг закон, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години.
Чл. 284. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, което във вреда на държавата, на предприятие, организация или на частно лице съобщи другиму или обнародва информация, която му е поверена или достъпна по служба и за която знае, че представлява служебна тайна, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) Наказанието за деяние по ал. 1 се налага и на недлъжностно лице, работещо в държавно учреждение, предприятие или обществена организация, на което във връзка с работата му е станала известна информация, представляваща служебна тайна.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по ал. 1 е извършено от вещо лице, преводач или тълковник по отношение на информация, станала му известна във връзка с възложената му задача, която то е длъжно да пази в тайна, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.
Чл. 284а. (Нов, ДВ, бр. 41 от 2001 г.; отм., бр. 45 от 2002 г.).
Чл. 284б. (Нов, ДВ, бр. 41 от 2001 г.; отм., бр. 26 от 2004 г.).
Чл. 285. Длъжностно лице, което съзнателно допусне подчинено нему лице да извърши престъпление, свързано със службата или работата му, се наказва с наказанието, предвидено за извършеното престъпление.

Р а з д е л III
Престъпления против правосъдието

Чл. 286. (1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който пред надлежен орган на властта набеди някого в престъпление, като знае, че е невинен, или представи неистински доказателства срещу него, се наказва за набедяване с лишаване от свобода от една до шест години и с обществено порицание.
(2) (Отм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.).
(2) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако набеденият бъде привлечен към наказателна отговорност, наказанието е лишаване от свобода от една до десет години.
Чл. 287. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Длъжностно лице, което при или по повод изпълнение на службата си, само или чрез другиго, извърши противозаконни принудителни действия спрямо заподозрян, уличен, обвиняем, свидетел или вещо лице, за да изтръгне признание, показание, заключение или информация от него, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години и с лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 287а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който с цел да заблуди орган на съдебната власт:
1. изготви неистински технически записи или преправи истински;
2. унищожи запис или част от него, събира или подрежда данните от записа и по този начин създава невярна представа за съответното обстоятелство;
3. използва подправени технически записи;
4. използва неправомерно информацията, придобита със специални разузнавателни средства, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и глоба от петстотин до хиляда лева.
Чл. 288. (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Орган на властта, който пропусне да изпълни своевременно длъжностите, които му налага службата относно наказателно преследване, или по друг начин осуети такова преследване с цел да избави другиго от наказание, което му се следва по закон, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от правото по чл. 37, точка 6.
Чл. 289. (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г., бр. 103 от 2004 г.) Който склонява длъжностно лице от органите на предварителното производство или от прокурорските или съдебните органи да наруши свое служебно задължение във връзка с правораздаването, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с пробация, или с обществено порицание.
Чл. 290. (1) Който пред съд или пред друг надлежен орган на властта като свидетел устно или писмено съзнателно потвърди неистина или затаи истина, се наказва за лъжесвидетелстване с лишаване от свобода до пет години.
(2) Същото наказание се налага и на преводач или тълковник, който пред съд или пред друг надлежен орган на властта писмено или устно съзнателно даде неверен превод или тълкуване.
Чл. 290а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който потвърди неистина или затаи истина в писмена декларация, представена пред съд, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 291. (1) Който като вещо лице пред съд или пред друг надлежен орган на властта устно или писмено съзнателно даде неверно заключение, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с лишаване от правото по чл. 37, точка 7.

(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация. Съдът може да постанови и лишаване от правото по чл. 37, точка 7.
Чл. 292. (1) (Предишен текст на чл. 292, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) За престъпление по чл. 290 и 291 наказуемостта отпада:
1. когато лицето, ако каже истината, би обвинило себе си в престъпление и
2. когато лицето се отрече пред надлежния орган от своето лъжливо свидетелстване, превод, тълкуване или заключение до влизане на присъдата или решението в сила и преди да е възбудено срещу него наказателно преследване за това.
(2) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Разпоредбата на точка 2 от предходната алинея се прилага и в случаите по чл. 290а, когато лицето оттегли декларацията си, преди да е постановено решението по делото, по което е представена.
Чл. 293. (1) (Предишен текст на чл. 293, доп., ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) Който подбужда другиго към престъпление по чл. 290, 290а и 291, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(2) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Ако се подбуждат две или повече лица и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 293а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който, след като е осъден да изпълни парично задължение с влязло в сила съдебно решение и в продължение на една година от влизането в сила на решението не изпълни задължението си към кредитора, въпреки наличие на парични средства или имущество за това, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 294. (1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който спомогне на лице, извършило престъпление, да избегне или да бъде осуетено спрямо него наказателно преследване или да остане ненаказано, без да се е споразумял с това лице, преди да е извършило самото престъпление, се наказва за лично укривателство с лишаване от свобода до пет години, но не с по-тежко наказание от предвиденото за укривания.
(2) Ако това е извършено с цел за имотна облага, наказанието е лишаване от свобода до пет години, но не по-тежко от предвиденото за укривания.
(3) Горните разпоредби не се прилагат спрямо съпрузите, низходящите, възходящите, братята и сестрите на укриваното лице и техните съпрузи.
(4) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Ако деецът е съдия, прокурор, следовател или лице от състава на Министерството на вътрешните работи, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.
Чл. 295. (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г., бр. 103 от 2004 г.) Орган на властта, който с цел да избави другиго от наказание или да забави изпълнението на наказанието пропусне да изпълни влязла в сила присъда, ако по служба е бил длъжен да направи потребното за привеждане на присъдата в изпълнение, се наказва с лишаване от свобода до шест години, като съдът може да го лиши от правото по чл. 37, точка 6, или с пробация.
Чл. 296. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който попречи или осуети по какъвто и да е начин изпълнението на съдебно решение, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до пет хиляди лева.
(2) Който с цел да попречи или да осуети изпълнението на съдебно решение унищожи, повреди, укрие или отчужди вещ, за която се отнася това решение, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба от хиляда до десет хиляди лева, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление.
Чл. 297. (1) Затворник, който избяга, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Ако за бягството затворникът си е послужил с подкопаване, събаряне, разрушаване на стени, врати, прозорци и други, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
(3) **Затворник** е всеки задържан под стража по установения от закона ред.
Чл. 298. (1) Затворници, които са се наговорили да избягат чрез задружни усилия, се наказват с лишаване от свобода до две години.
(2) Ако затворниците пристъпят към изпълнение на замисленото бягство, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 299. Длъжностно лице, което самоволно освободи или пусне затворник да избяга, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да лиши виновния от правото по чл. 37, точка 6.
Чл. 300. (Отм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.).

Р а з д е л IV
Подкуп

Чл. 301. (1) (Изм., ДВ, бр. 51 от 2000 г., бр. 92 от 2002 г.) Длъжностно лице, което поиска или приеме дар или каквато и да е облага, която не му се следва, или приеме предложение или

обещание за дар или облага, за да извърши или да не извърши действие по служба или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва за подкуп с лишаване от свобода до шест години и глоба до пет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 51 от 2000 г., бр. 92 от 2002 г.) Ако длъжностното лице е извършило някое от деянията по ал. 1, за да наруши или загдето е нарушило службата си, когато това нарушение не съставлява престъпление, наказанието е лишаване от свобода до осем години и глоба до десет хиляди лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 51 от 2000 г., бр. 92 от 2002 г.) Ако длъжностното лице е извършило някое от деянията по ал. 1, за да извърши или загдето е извършило друго престъпление във връзка със службата, наказанието е лишаване от свобода до десет години и глоба до петнадесет хиляди лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) В случаите по предходните алинеи съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, точки 6 и 7.
(5) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на чуждо длъжностно лице, което поиска или приеме подкуп или приеме предложение или обещание за подкуп.
Чл. 302. За подкуп, извършен:
1. (доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) от лице, което заема отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор или следовател;
2. чрез изнудване посредством злоупотреба със служебното положение;
3. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) повторно;
4. в големи размери,
наказанието е:
а) (доп., ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 51 от 2000 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) в случаите на чл. 301, ал. 1 и 2 - лишаване от свобода от три до десет години, глоба до двадесет хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7;
б) (доп., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) в случаите на чл. 301, ал. 3 - лишаване от свобода от три до петнадесет години, глоба до двадесет и пет хиляди лева и конфискация до една втора от имуществото на виновния, като съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 302а. (Нов, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) За подкуп в особено големи размери, представляващ особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до тридесет години, глоба до тридесет хиляди лева, конфискация на цялото или на част от имуществото на виновния и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 303. (Изм., ДВ, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Съобразно различията по предходните членове длъжностното лице и чуждото длъжностно лице се наказват и когато с тяхно съгласие дарът или облагата са предложени, обещани или дадени другиму.
Чл. 304. (Изм., ДВ, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който предложи, обещае или даде дар или каквато и да е облага на длъжностно лице, за да извърши или да не извърши действие по служба или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба до пет хиляди лева.
(2) Ако във връзка с подкупа длъжностното лице е нарушило служебните си задължения, наказанието е лишаване от свобода до осем години и глоба до седем хиляди лева, когато това нарушение не съставлява по-тежко наказуемо престъпление.
(3) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който предложи, обещае или даде подкуп на чуждо длъжностно лице.
Чл. 304а. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който предложи, обещае или даде подкуп на длъжностно лице, което заема отговорно служебно положение, включително съдия, съдебен заседател, прокурор или следовател, се наказва с лишаване от свобода до десет години и глоба до петнадесет хиляди лева.
Чл. 304б. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Който поиска или приеме дар или каквато и да е облага, която не му се следва, или приеме предложение или обещание за дар или облага, за да упражни влияние при вземане на решение от длъжностно лице или чуждо длъжностно лице във връзка със службата му, се наказва с лишаване от свобода до шест години или глоба до пет хиляди лева.
(2) Който предложи, обещае или даде дар или каквато и да е неследваща се облага на лице, което твърди, че може да упражни влияние по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до три години или глоба до три хиляди лева.
Чл. 305. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.)
(1) Наказанията за подкуп по предходните членове се налагат и на арбитър или вещо лице, назначено от съд, учреждение, предприятие или организация, когато те извършат такива деяния във връзка с тяхната дейност, както и на този, който предложи, обещае или даде такъв подкуп.
(2) Наказанията за подкуп по предходните членове се налагат и на защитник или повереник, когато те извършат такива деяния, за да помогнат да се реши в полза на противната страна или

във вреда на доверителя наказателно или гражданско дело, както и на този, който предложи, обещае или даде такъв подкуп.
Чл. 305а. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който посредничи да се извърши някое от деянията по предходните членове, ако това не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.
Чл. 306. (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Не се наказва онзи, който е предложил, обещал или дал подкуп, ако е бил изнуден от длъжностното лице, арбитъра или вещото лице да стори това и ако незабавно и доброволно е съобщил на властта.
Чл. 307. (Изм., ДВ, бр. 51 от 2000 г.) Който преднамерено създава обстановка или условия, за да предизвика предлагане, даване или получаване на подкуп с цел да навреди на онзи, който даде или приеме подкупа, се наказва за провокация към подкуп с лишаване от свобода до три години.
Чл. 307а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г.) Предметът на престъпленията по този раздел се отнема в полза на държавата, а когато липсва, се присъжда неговата равностойност.

Глава девета
ДОКУМЕНТНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Чл. 308. (1) (Предишен текст на чл. 308, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който състави неистински официален документ или преправи съдържанието на официален документ с цел да бъде използуван, се наказва за **подправка на документ** с лишаване от свобода до три години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Когато предмет на деянието по ал. 1 са български или чуждестранни документи за самоличност, за завършено образование или за придобита квалификация, свидетелства за управление на превозни средства, свидетелства за регистрация на превозни средства, визови стикери или други документи, удостоверяващи правоспособност, лични или регистрационни данни, наказанието е лишаване от свобода до осем години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Когато деянието по ал. 2 е извършено с цел имотна облага, наказанието е лишаване от свобода до десет години. Имотната облага, ако такава е получена, се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчуждена, се присъжда нейната равностойност.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 2, изм., бр. 26 от 2004 г.) В маловажни случаи наказанието е:
1. (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) по ал. 1 - лишаване от свобода до шест месеца или пробация;
2. по ал. 2 - лишаване от свобода до две години;
3. по ал. 3 - лишаване от свобода до три години.
(5) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) За приготовление към престъпление по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година. За приготовление към престъпление по ал. 2 и 3 или за сдружаване с цел извършване на някое от предвидените в тях престъпления наказанието е лишаване от свобода до шест години.
(6) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Не се наказва онзи участник в сдружението, който преди да е довършено съставянето на неистински официален документ или преправянето на съдържанието на официален документ (ако сдружението е образувано с такава цел) или преди да започне разпространяването на неистински или преправени документи (ако сдружението е образувано за това), се откаже от деянието и съобщи за него на властта.
(7) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който изготвя, държи или укрива предмети, материали или оръдия, за които знае или предполага, че са предназначени или че са послужили за съставяне или за преправяне на документ по ал. 2 и 3, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
Чл. 309. (1) Който сам или чрез другиго състави неистински частен документ или преправи съдържанието на частен документ и го употреби, за да докаже, че съществува или не съществува или че е прекратено или изменено някое право или задължение, или някое правно отношение, се наказва за подправка на документ с лишаване от свобода до две години.
(2) Ако престъплението има за предмет ценни книжа, наказанието е лишаване от свобода до три години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи по предходните алинеи наказанието е пробация или глоба до един лев.
Чл. 310. (1) (Предишен текст на чл. 308, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 26 от 2004 г.) Ако престъплението по чл. 308, ал. 1, и 309, ал. 1 и 2 е извършено от длъжностно лице в кръга на службата му, наказанието е лишаване от свобода до пет години, а в случаите по чл. 308, ал. 2 и 3 - лишаване от свобода до дванадесет години, като съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, ал. 1, точка 6.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

Чл. 311. (1) Длъжностно лице, което в кръга на службата си състави официален документ, в който удостовери неверни обстоятелства или изявления, с цел да бъде използуван тоя документ като доказателство за тия обстоятелства или изявления, се наказва с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
Чл. 312. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Лекар, който снабди някого с лъжливо свидетелство за състоянието на здравето му, когато не действува като длъжностно лице, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) При същите условия ветеринарен лекар, който издаде документ с невярно съдържание за здравословното състояние на животно, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 313. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2002 г.) Който потвърди неистина или затаи истина в писмена декларация или съобщение, изпратено по електронен път, които по силата на закон, указ или постановление на Министерския съвет се дават пред орган на властта за удостоверяване истинността на някои обстоятелства, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от пет до тридесет лева.
(2) (Нова, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; изм., бр. 50 от 1995 г.) Когато деянието по ал. 1 е извършено с цел да се избегне заплащане на дължими данъци, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години или глоба от двадесет до двеста и петдесет лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 2, изм., бр. 10 от 1993 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2002 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който потвърди неистина или затаи истина в частен документ или съобщение, изпратено по електронен път, в които по изрична разпоредба на закон, указ или постановление на Министерския съвет е специално задължен да удостовери истината, и употреби този документ като доказателство за невярно удостоверените обстоятелства или изявления.
(4) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който във връзка с публично предлагане на ценни книги в проспект или обзор за икономическо състояние използва неистински благоприятстващи данни или премълчава неблагоприятни такива, които са от съществено значение при вземане на решение за придобиване на ценни книги, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.
Чл. 313а. (Нов, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; отм., бр. 10 от 1993 г.).
Чл. 313а. (Нов, ДВ, бр. 54 от 1992 г.; предишен чл. 313б, бр. 10 от 1993 г.)
(1) Който в декларация по чл. 4, ал. 2 от Закона за имуществото на Българската комунистическа партия, Българския земеделски народен съюз, Отечествения фронт, Димитровския комунистически младежки съюз, Съюза на активните борци против фашизма и капитализма и Българските професионални съюзи потвърди неистина или затаи истина с цел да осуети изцяло или отчасти отнемането на незаконно притежаваното държавно имущество, се наказва с лишаване от свобода от три до осем години.
(2) Който след поискване откаже да даде декларация по чл. 4, ал. 2 от закона, посочен в ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години.
(3) В случаите по ал. 1 и 2 съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7.
(4) Деецът по ал. 1 и 2 не се наказва, ако при разкриване на истината би обвинил в престъпление себе си, съпруга си, низходящите, възходящите, братята или сестрите си.
Чл. 313б. (Нов, ДВ, бр. 41 от 2001 г.; отм., бр. 45 от 2002 г.).
Чл. 314. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който умишлено стане причина да се внесат неверни обстоятелства или изявления в официален документ, съставен съгласно установения ред въз основа на заявление на частно лице, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
Чл. 315. (1) Който състави документ, като попълни лист, носещ подписа на издателя, със съдържание, което не съответствува на волята на подписалия, се наказва съобразно с различията в чл. 308 и 309.
(2) Съобразно със същите различия се наказва и онзи, който чрез измама склони другиго да подпише документ със съдържание, което не съответствува на волята на подписалия.
Чл. 316. Наказанието, предвидено по предходните членове на настоящата глава, се налага и на онзи, който съзнателно се ползува от неистински или преправен документ, от документ с невярно съдържание или от такъв по предходния член, когато от него за самото съставяне не може да се търси наказателна отговорност.
Чл. 317. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който противозаконно се ползува от документ, като знае, че издателят го е подписал, без намерение да се задължи по него, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
Чл. 318. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който противозаконно си служи с официален документ, издаден за друго лице, с цел да заблуди орган на властта или

представител на обществеността, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, или с глоба до шест лева.
Чл. 319. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който унищожи, скрие или повреди чужд или не изключително нему принадлежащ документ с цел да причини другиму вреда или да набави за себе си или за другиго облага, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

Глава девета "а"
КОМПЮТЪРНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ
(Нова глава, ДВ, бр. 92 от 2002 г.)

Чл. 319а. (1) Който осъществи нерегламентиран достъп до ресурсите на компютър, копира или използва компютърни данни без разрешение, когато се изисква такова, се наказва с глоба до три хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително за извършване на такова деяние, наказанието е лишаване от свобода до една година или глоба до три хиляди лева.
(3) Ако деянието по ал. 1 е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба до пет хиляди лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Ако деянията по ал. 1 - 3 са извършени по отношение на информация, представляваща държавна тайна, наказанието е от една до три години лишаване от свобода, ако не подлежи на по-тежко наказание.
(5) Ако от деянието по ал. 4 са настъпили тежки последици, наказанието е от една до осем години.
Чл. 319б. (1) Който без разрешение на лицето, което администрира или ползва компютър, добави, промени, изтрие или унищожи компютърна програма или данни, в немаловажни случаи, се наказва с лишаване от свобода до една година или глоба до две хиляди лева.
(2) Ако с деянието по ал. 1 са причинени значителни вреди или са настъпили други тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до две години и глоба до три хиляди лева.
(3) Ако деянието по ал. 1 е извършено с цел имотна облага, наказанието е лишаване от свобода от една до три години и глоба до пет хиляди лева.
Чл. 319в. (1) Който извърши деяние по чл. 319б по отношение на данни, които се дават по силата на закон, по електронен път или на магнитен носител, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба до три хиляди лева.
(2) Ако деянието по ал. 1 е с цел да се осуети изпълнение на задължение, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.
Чл. 319г. (1) Който въведе компютърен вирус в компютър или информационна мрежа, се наказва с глоба до три хиляди лева.
(2) Ако от деянието по ал. 1 са настъпили значителни вреди или е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до хиляда лева.
Чл. 319д. (1) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който разпространи компютърни или системни пароли и от това последва разкриване на лични данни или информация, представляваща държавна тайна, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) За деяние по ал. 1, извършено с користна цел, или ако с него са причинени значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 319е. Който при доставяне на информационни услуги наруши разпоредбите на чл. 6, ал. 2, т. 5 от Закона за електронния документ и електронния подпис, се наказва с глоба до пет хиляди лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Глава десета
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕДА И ОБЩЕСТВЕНОТО СПОКОЙСТВИЕ

Чл. 320а. (Нов, ДВ, бр. 41 от 1985 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който се закани да извърши престъпление по чл. 108а, ал. 1, чл. 330, 333, 334, 340, 341а, 341б, 342, ал. 3, 344, 349, 350 или 352, ал. 1 и това заканване би могло да предизвика основателно опасение за осъществяването му, се наказва с лишаване от свобода до две години.
Чл. 321. (1) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който образува или ръководи организирана престъпна група, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който участвува в такава група, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм., бр. 21 от 2000 г., бр. 92 от 2002 г.) Когато групата е въоръжена или създадена с цел да върши престъпления по чл. 243, 244, 253, 280, 337, чл. 339, ал.1 - 4, чл. 354а, ал. 1 и 2, чл. 354б, ал. 1 - 4 и чл. 354в, ал. 1 или в нея участва длъжностно лице, наказанието е:

1. по ал. 1 - лишаване от свобода от пет до петнадесет години;
2. по ал. 2 - лишаване от свобода от три до десет години.
(4) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Не се наказва участник в групата, ако доброволно се предаде на органите на властта и разкрие всичко, което му е известно за групата, преди да е извършено от него или от нея престъпление.
(5) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Участник в групата, който доброволно се предаде на органите на властта, разкрие всичко, което му е известно за групата и по този начин съществено улесни разкриването и доказването на извършени от нея престъпления, се наказва при условията на чл. 55.
(6) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който се сговори с едно или повече лица да върши в страната или чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от три години и чрез които се цели да се набави имотна облага или да се упражни противозаконно влияние върху дейността на орган на властта или местното самоуправление, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
Чл. 321а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който участва в ръководството на организация или група, която чрез използване сила или внушаване на страх сключва сделки или извлича облаги, се наказва с лишаване от свобода от три до осем години.
(2) Който участва в такава организация или група, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(3) Придобитото от организацията, от групата или от участниците в тях имущество от тази дейност се отнема в полза на държавата, ако лицата, от които е придобито, или техните наследници са неизвестни.
(4) В случаите по предходните алинеи се прилага разпоредбата на чл. 321, ал. 4 и 5.
Чл. 322. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който не попречи на извършването на очевидно тежко престъпление, ако е могъл да стори това без значително затруднение и без опасност за себе си или за другиго, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
Чл. 323. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.; изм. и доп., бр. 62 от 1997 г.) Който самоволно, не по установения от закона ред, осъществи едно оспорвано от другиго свое или чуждо действително или предполагаемо право, се наказва в немаловажни случаи с лишаване от свобода до пет години или с глоба до хиляда лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.) Който самоволно заеме недвижим имот, от чието владение е отстранен по надлежен ред, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до петстотин лева.
(3) Деецът не се наказва, ако след предупреждение от съответния държавен орган незабавно възстанови първоначалното фактическо положение.
(4) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага, ако деецът след възстановяването извърши отново същото деяние.
(5) (Нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Когато деянието по ал. 1 е осъществено чрез сила или заплаха, наказанието е лишаване от свобода до 6 години.
Чл. 323а. (Нов, ДВ, бр. 27 от 1973 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Който построи сграда върху обработваема земя стопанисвана от социалистическа организация, без да има право за това, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от пет до десет лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) При повторно извършване на престъпление по предходната алинея, както и при продължаване на строежа, след като е бил спрян от надлежните органи, наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба от пет до петнадесет лева, както и обществено порицание.
Чл. 324. (1) (Изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 1 от 1991 г., бр. 10 от 1993 г.) Който упражнява професия или занаят, без да има съответна правоспособност, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до шест лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 83 от 1998 г.) Когато професията или занаятът са свързани със здравеопазването на населението, наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба от два до двадесет лева. Същото наказание се налага на лекар или стоматолог, които упражняват професията си в нарушение на установения за това ред.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 83 от 1998 г.; изм., бр. 76 от 2005 г. - в сила от 01.01.2007 г.) Когато професията или занаятът са свързани със здравеопазването на населението, наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба от два до двадесет лева. Същото наказание се налага на лекар или лекар по дентална медицина, които упражняват професията си в нарушение на установения за това ред.

(3) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба от пет до тридесет лева, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 325. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който извърши непристойни действия, грубо нарушаващи обществения ред и изразяващи явно неуважение към обществото, се наказва за хулиганство с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с обществено порицание.
(2) Когато деянието е съпроводено със съпротива срещу орган на властта или представител на обществеността, изпълняващ задължения по опазване на обществения ред, или когато то по своето съдържание се отличава с изключителен цинизъм или дързост, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Когато деянието по предходните алинеи е извършено повторно, наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода до три години; по ал. 2 - лишаване от свобода от една до пет години.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Когато деянието по ал. 1 и 2 представлява опасен рецидив, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.
Чл. 326. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който предава по радио, телефон или по друг начин неверни повиквания или заблуждаващи знаци за помощ, злополука или тревога, се наказва с лишаване от свобода до две години.
Чл. 327. (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.)
(1) Който без съответно разрешение устройва хазартна игра, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба от пет до сто лева.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който устройва хазартна игра със съответното разрешение, но не на определените за това места.
(3) Когато деянието по предходните алинеи е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до три години и глоба от десет до сто и петдесет лева, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от една до пет години и глоба от петдесет до петстотин лева.
(4) Който системно участва в хазартни игри, като знае, че са организирани без разрешение, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба от два до двадесет лева.
(5) Парите и вещите, предмет на хазартната игра, се отнемат в полза на държавата, а ако липсват, се присъжда тяхната равностойност.
Чл. 328. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 92 от 2002 г.) Който води живот в скитническа група, се наказва с пробация до две години или с глоба до три лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Който организира или ръководи такава група, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.
(3) (Изм., ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който води скитнически живот, като не се установява на постоянно място за живеене и не упражнява общественополезен труд, се наказва с пробация до две години.
Чл. 329. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 92 от 2002 г., бр. 103 от 2004 г.) Пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 92 от 2002 г.) Който системно се занимава с просия, се наказва с пробация за срок до две години.

Глава единадесета
ОБЩООПАСНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ
Р а з д е л I

Престъпления, извършени по общоопасен начин или с общоопасни средства

Чл. 330. (1) Който запали сграда, инвентар, стоки, земеделски или други произведения, гора, машини, рудник или друго имущество със значителна стойност, се наказва за **палеж** с лишаване от свобода от една до осем години.
(2) Наказанието е лишаване от свобода от три до десет години:
1. ако пожарът е представлявал опасност за живота на някого;
2. ако е имало опасност той да се разпростре и върху други имоти, като посочените по-горе;
3. ако запаленото имущество има историческа, научна или художествена стойност или ако в запаленото помещение се пазят предмети, които имат историческа, научна или художествена стойност;
4. (нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) ако палежът е извършен от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организация или група по чл. 321а или организирана престъпна група;

5. (нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) ако запалената гора или друго имущество със значителна стойност се намира в защитена територия.
(3) Ако в случаите по предходната алинея са последвали значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, а ако е последвала смърт за някого, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
Чл. 331. (1) Който по непредпазливост запали чужд имот по предходния член, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който запали стърнище, вследствие на което предизвика пожар в горския фонд, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от петстотин до пет хиляди лева.
(3) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Ако е последвала смърт или значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 332. За палеж деецът не се наказва, ако по собствена подбуда е загасил незабавно пожара, преди да са настъпили значителни вреди.
Чл. 333. Когато обектите по чл. 330 са повредени или унищожени чрез взрив, налагат се съответно предвидените в този член наказания.
Чл. 334. (1) Който причини наводнение и с това изложи на опасност живота или имота на другиго, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години.
(2) Ако в този случай са последвали значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а ако е последвала смърт за някого, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години.
Чл. 335. (1) Който причини наводнение по непредпазливост и с това изложи на опасност живота или имота на другиго, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Ако е последвала смърт или значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 336. (Отм., ДВ, бр. 41 от 1985 г.).
Чл. 337. (1) (Изм., ДВ, бр. 41 от 1985 г.; предишен текст на чл. 337, изм., бр. 50 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2002 г.) Който произвежда, преработва, поправя, разработва, съхранява, търгува, пренася, внася или изнася взривове, огнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия или боеприпаси, без да има право за това по закон или разрешение от надлежния орган на властта, или извърши това не съгласно с даденото му разрешение, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, ако деянието е извършено:
1. от длъжностно лице, което се е възползвало от служебното си положение;
2. повторно, в немаловажни случаи.
(3) (Нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Когато предметът на престъплението е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(4) (Нова, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(5) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) За приготовление към престъпление по ал. 1 - 4 наказанието е лишаване от свобода до две години.
Чл. 338. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Който, като държи, пренася, изпраща или работи с взривове, огнестрелни оръжия или боеприпаси, не взема необходимите мерки за сигурност и особено мерките, предвидени в надлежните правилници, наредби или инструкции, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до десет лева.
(2) Ако от това последва взрив и е причинена на едно или повече лица средна или тежка телесна повреда или смърт, или значителна повреда на имот, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, а в особено тежки случаи наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
Чл. 339. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 50 от 1995 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Който придобие по какъвто и да е начин, държи или предаде другиму взривове, огнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия или боеприпаси, без да има за това надлежно разрешение, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 41 от 1985 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Ако се касае до взривове, огнестрелни, химически, биологични или ядрени оръжия или боеприпаси в голямо количество, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 41 от 1985 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Който отчужди или предаде взривове или огнестрелно, химическо, биологично или ядрено оръжие на лице, което няма разрешение за придобиването им, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
(4) Наказанието по предходната алинея се налага и на онзи, който отчужди или предаде другиму боеприпаси, без последният да има позволително за носене на съответно оръжие.

(5) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което без съответно разрешение прибере намерени взрив, огнестрелно, химическо, биологично или ядрено оръжие или боеприпаси.

Чл. 339а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)

(1) Който без надлежно разрешение, което се изисква по закон, произвежда, използва, продава или държи специално техническо средство, предназначено за негласно събиране на информация, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Специалното техническо средство се отнема в полза на държавата.

(3) Ако деянието по предходната алинея е извършено от длъжностно лице във връзка със службата му, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

Чл. 339б. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който произвежда, пренася, държи, придобива или предава другиму стоки или технологии с възможна двойна употреба, определени със закон или с акт на Министерския съвет с цел да бъдат използвани за осъществяване на сделки в нарушение на забрани, ограничения или санкции, наложени от Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации, от Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа или от Европейския съюз, или произтичащи от международен договор, по който Република България е страна, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба до двеста хиляди лева.

Р а з д е л II
Престъпления по транспорта и съобщенията

Чл. 340. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който повреди подвижен железопътен състав или железен път, въздухоплавателно средство, автомобил, електротранспортно средство (тролейбус, трамвай и други такива, предназначени за масов превоз) или съоръжения, или принадлежности към тях, тунел, мост или подпорна стена по пътищата, или повреди или допусне да се повреди, заседне или потъне кораб и с това създаде опасност за живота на другиго или за значително повреждане на чужд имот, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който разруши въздухоплавателно средство, намиращо се в експлоатация, или му причини повреда, която го прави негодно за полет или е от естество да застарши сигурността му в полет, се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години.

(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Ако в случаите по предходните алинеи е последвала:

а) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от осем до петнадесет години;

б) (доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) смърт за едно или повече лица независимо от това, дали са настъпили последиците по буква "а", наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.

Чл. 341. (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Когато деянието по чл. 340, ал. 1 и 2 е извършено по непредпазливост и от него са настъпили:

а) значителни имуществени вреди;

б) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица независимо от това, дали са настъпили последици по предходната буква;

в) смърт на едно или повече лица независимо от това, дали са настъпили последици по букви “а” и “б”,

наказанието е: по буква “а” - лишаване от свобода до три години; по буква “б” – лишаване от свобода до шест години; по буква “в” – лишаване от свобода от една до десет години.

Чл. 341а. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.)

(1) Който постави във въздухоплавателно средство устройство или вещество, което може да го разруши или да му причини повреда, която го прави негодно за полет или създава опасност за сигурността му в полет, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Който застраши сигурността на въздухоплавателно средство в полет, като:

а) разруши или повреди инсталация или съоръжение за ръководство на въздухоплаването;

б) съобщи информация или даде сигнал, за които знае, че са лъжливи, постави лъжлив знак или премахне или премести знак, предназначен за обезпечаване сигурността на движението,

се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години.

(3) Който извърши насилие спрямо лице, намиращо се на борда на въздухоплавателно средство в полет, ако деянието е от естество да засраши сигурността на това въздухоплавателно средства и не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от пет до десет години.

(4) Когато в случаите по предходните алинеи е последвала средна или тежка телесна повреда или смърт на едно или повече лица, налагат се съответно предвидените в чл. 340, ал. 3 наказания.
(5) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост и са настъпили последици по чл. 341, налагат се съответно предвидените в този член наказания.
Чл. 341б. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.)
(1) Който незаконно завладее въздухоплавателно средство, намиращо се на земята или в полет, или установи контрол върху такова средство, се наказва с лишаване от свобода до десет години.
(2) Ако деянието по предходната алинея е извършено със сила или заплашване, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.
(3) Ако от деянието по предходните алинеи е последвала:
а) значителна повреда на въздухоплавателно средство;
б) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица независимо от това, дали са настъпили последиците по предходната буква;
в) смърт на едно или повече лица независимо от това, дали са настъпили последиците по букви "а" и "б",
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) наказанието е: по букви "а" и "б" - лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а по буква "в" - лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор без замяна, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, точки 6 - 10.
Чл. 341в. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; отм., бр. 41 от 1985 г.).
Чл. 342. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 103 от 2004 г.) Който при управляване на подвижен железопътен състав, въздухоплавателно средство, моторно превозно средство, плавателен съд, бойна или специална машина наруши правилата за движение, като допуска причиняването на телесна повреда или смърт на другиго, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Същото наказание се налага и на работник или служител по транспорта, който наруши правилата за експлоатация или изискванията за добро качество на ремонта на подвижния състав, на пътищата или на съоръженията, като допуска причиняването на телесна повреда или смърт на другиго.
(3) (Предишна ал. 2, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако с деяния по предходните алинеи умишлено са причинени смърт, телесна повреда или значителни имуществени вреди на другиго, наказанието е:
а) при причиняване на значителни имуществени вреди - лишаване от свобода от една до десет години;
б) при причиняване на средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица със или без имуществени вреди - от три до дванадесет години;
в) (изм., ДВ, бр. 85 от 1998 г.) при причиняване на смърт на едно или повече лица със или без последиците по букви "а" и "б" - лишаване от свобода от десет до двадесет години, а в особено тежки случаи - от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.
(4) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.) В случаите по алинея 3, букви "а" и "б" съдът лишава виновния от правата по чл. 37, точки 6 и 7. В случаите по буква "в" лишаването от тези права е завинаги.
Чл. 343. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Когато с деяния по предходния член по непредпазливост са причинени:
а) (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация;
б) (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) тежка или средна телесна повреда, независимо дали са настъпили последиците по буква "а", наказанието е лишаване от свобода до четири години за тежка телесна повреда и до три години или пробация за средна телесна повреда;
в) смърт, независимо дали са настъпили последиците по буква "а", наказанието е лишаване от свобода до шест години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпления по ал. 1, букви “а” и “б” деецът не се наказва, ако пострадалият поиска това.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) За престъпления по ал. 1, букви “а” и “б” наказателното производство се прекратява, ако пострадалият поиска това.
(3) (Доп., ДВ, бр. 21 от 2000 г.; предишна ал. 2, бр. 92 от 2002 г.) Ако деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества и/или техни аналози или от него е настъпила телесна повреда или смърт на повече от едно лице, или деецът е избягал от местопроизшествието, наказанието е:
а) при тежка или средна телесна повреда - лишаване от свобода до пет години, а в особено тежки случаи - до осем години;

б) при смърт - лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(4) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Наказанието по буква "б" на предходната алинея се налага и когато е настъпила смърт на едно или повече лица и телесна повреда на едно или повече лица.
Чл. 343а. (1) (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишен тескт на чл. 343а, бр. 92 от 2002 г.) Ако деецът след деянието по предходния член е направил всичко, зависещо от него за оказване помощ на пострадалия или на пострадалите, наказанието е:
а) (изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) по ал. 1, буква "б" - лишаване от свобода до три години при тежка телесна повреда и лишаване от свобода до две години или пробация при средна телесна повреда;
б) по ал. 1, буква "в" - лишаване от свобода до четири години;
в) по ал. 2, буква "а", когато е причинена средна или тежка телесна повреда на повече от едно лице - лишаване от свобода до четири години, а в особено тежки случаи - до шест години;
г) по ал. 2, буква "б", когато е настъпила смърт на повече от едно лице - лишаване от свобода от две до десет години, а в особено тежки случаи - от три до дванадесет години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) За престъпление по ал. 1, буква “а” деецът не се наказва, ако пострадалият поиска това.
(2) (Нова, ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) За престъпление по ал. 1, буква “а” наказателното производство се прекратява, ако пострадалият поиска това.
Чл. 343б. (Изм., ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) Който управлява моторно превозно средство с концентрация на алкохол в кръвта си над 1,2 на хиляда, установено по надлежния ред, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) Който управлява моторно превозно средство с концентрация на алкохол в кръвта си над 0,5 на хиляда, установено по надлежния ред, след като е осъден с влязла в сила присъда за деянието по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба от пет до тридесет лева.
(3) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който управлява моторно превозно средство след употреба на наркотични вещества или техни аналози, се наказва с лишаване от свобода до две години.
Чл. 343в. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.)
(1) Който управлява моторно превозно средство в срока на изтърпяване на наказанието лишаване от право да управлява моторно превозно средство, след като е наказан за същото деяние по административен ред, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) Същото наказание се налага и на този, който в едногодишен срок от наказването му по административен ред за управление на моторно превозно средство без съответно свидетелство за управление извърши такова деяние.
Чл. 343г. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Във всички случаи на чл. 343, 343а, 343б и чл. 343в, ал. 1 съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, т. 7 и може да постанови лишаване от право по т. 6.
Чл. 344. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който премахне или премести знак или сигнал, предназначен за обезпечаване сигурността на движението на железопътния, и водния транспорт и електротранспорта, постави такъв лъжлив знак или даде лъжлив сигнал и с това изложи на опасност живота или имота на някого, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) За деянието по ал. 1, засягащо знаци на автомобилния транспорт, наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба до шест лева.
Чл. 345. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който си служи с контролни знаци, издадени за друго моторно превозно средство, или със знаци, неиздадени от съответните органи, се наказва с лишаване от свобода до една година или с глоба до три лева.
Чл. 345а. (Нов, ДВ, бр. 21 от 2000 г.)
(1) Който в нарушение на установения за това ред заличи или подправи идентификационен номер на моторно превозно средство, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години и с глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(2) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.
(3) Наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба до три хиляди лева, ако са заличени или подправени номера на части на моторно превозно средство.
Чл. 346. (1) (Изм., ДВ, бр. 107 от 1996 г., бр. 62 от 1997 г.) Който противозаконно отнеме чуждо моторно превозно средство от владението на другиго без негово съгласие с намерение да го ползува, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 от 1997 г.) Наказанието е лишаване от свобода от една до десет години, ако:

1. е последвала повреда на превозното средство или то е изоставено без надзор, или
2. деянието е извършено в пияно състояние или повече от два пъти, или повторно, или
3. отнемането е извършено при условията на чл. 195, ал. 1, точки 1 – 6;
4. (нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) отнемането е извършено с цел имотна облага от връщането на моторното превозно средство.
(3) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Наказанието по ал. 2 се налага и на лице, което предлага съдействие за връщане на отнетото превозно средство срещу получаването на имотна облага.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 3, бр. 26 от 2004 г.) В случаите на предходните алинеи съдът постановява лишаване от право да се управлява моторно превозно средство.
(5) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 4, бр. 26 от 2004 г.) Ако за отнемането на превозното средство или за запазване на владението върху него е употребена сила или заплашване, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и лишаване от право да се управлява моторно превозно средство, като съдът постановява и конфискация на не по-малко от 1/2 от имуществото на дееца.
(6) (Нова, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 5, бр. 26 от 2004 г.) Наказанието по предходната алинея се налага и когато деянието е извършено от лице, посочено в чл. 142, ал. 2, точки 6 и 8, или по поръчение на организация или група, или когато е направен опит моторното превозно средство да бъде изнесено през границата на страната или когато са изменени серийните и регистрационните му номера.
Чл. 346а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд отнетото моторно превозно средство бъде върнато, наказанието е:
1. в случаите по чл. 346, ал. 1 - лишаване от свобода до пет години;
2. в случаите по чл. 346, ал. 2, т. 4, ако връщането е извършено преди получаването на имотната облага - лишаване от свобода до осем години.
Чл. 346б. (Нов, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; предишен чл. 346а, бр. 26 от 2004 г.) Който противозаконно проникне в чуждо моторно превозно средство без съгласието на собственика, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба до три хиляди лева.
Чл. 347. (1) Който повреди телеграфна, телефонна или телеписна уредба или линия, телевизионна или радиоуредба или електрификационна уредба или линия и с това прекъсне или попречи на съобщенията, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба до три лева.
Чл. 348. Който:
а) построи, държи или ползува радиосредство, което излъчва в етера, без да има писмено разрешение за това;
б) използува радиосредство, което излъчва в етера, без предварително да го е регистрирал с пълни установъчни данни или го използува за цели, непозволени по даденото му разрешение;
в) без предварително писмено разрешение самоволно измени регистрираните данни на радиосредството, което излъчва в етера;
г) пречи или смущава действието на радиосъобщителна, радиоразпръсквателна, телевизионна или радиорелейна станция или радиотранслационна централа,
(изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба до четири лева, като радиосредството се отнема в полза на държавата.
Чл. 348а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който чрез измама или по друг незаконен начин използва далекосъобщителна мрежа, съоръжение или услуга, за да генерира или пренасочи в свой или чужд интерес насочен пренос на сигнали, писмен текст, изображения, звук, данни или съобщения от всякакъв вид чрез проводник, радиовълни, оптична или друга преносна среда, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба до десет хиляди лева.
(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:
1. от две или повече лица, сговорили се предварително за неговото осъществяване, когато не представлява маловажен случай;
2. чрез използване на нерегистрирано далекосъобщително средство;
3. повторно,
наказанието е лишаване от свобода до осем години и глоба от хиляда до пет хиляди лева.
(3) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
Чл. 348б. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишен чл. 348а, бр. 26 от 2004 г.) Когато имуществените вреди и телесната повреда по чл. 343 са причинени на съпруг, възходящ, низходящ, брат или сестра, наказателното преследване се възбужда по тъжба на пострадалия. В тези случаи деецът

може да бъде лишен по административен ред от право да управлява моторно превозно средство и когато не е подадена тъжба или подадената тъжба е оттеглена.

Р а з д е л III
Престъпления против народното здраве и против околната среда
(Доп. на загл., ДВ, бр. 26 от 2004 г.)

Чл. 349. (1) Който умишлено тури или примеси опасен за живота или здравето предмет в кладенец, извор, водопровод или в друго приспособление, предназначено за общо ползуване, откъдето или с което се черпи вода за пиене, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.
(2) (Доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) Ако от деянието е последвала тежка телесна повреда, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, а ако е последвала смърт, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
(3) (Изм., ДВ, бр. 41 от 1985 г.) Съобразно различията по предходните алинеи се наказва и онзи, който с цел да зарази хора разпространи причинители на епидемично заболяване.
Чл. 349а. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.)
(1) Който наруши правила, установени за вземане и предоставяне на човешки органи или тъкани за трансплантация, се наказва с лишаване от свобода от една до три години.
(2) Наказанието е лишаване от свобода от три до пет години, ако деянието е извършено с користна цел.
Чл. 350. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
(1) Който изготви храни или питиета, предназначени за общо ползване, по такъв начин, че в тях се създават или попадат опасни за здравето вещества, както и онзи, който продава, предлага за продан или по друг начин тури в обръщение такива храни или питиета, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) Който наруши правила, уреждащи добива, производството, преработката, съхранението или търговията с животни, суровини, храни или питиета, предназначени за общо ползване, и с това изложи на опасност здравето или живота на другиго, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(3) Ако от деянието по ал. 1 и 2 е последвала средна телесна повреда за другиго - наказанието е лишаване от свобода до шест години, ако е последвала тежка телесна повреда за другиго - лишаване от свобода от една до осем години, а ако е последвала смърт - лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 350а. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който в нарушение на закон произвежда или предлага на пазара храни, храни за животни или ветеринарномедицински продукти, или питиета, и с това изложи на опасност живота или здравето на другиго, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 351. (1) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) За деяния по чл. 349 и 350, извършени по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.
(2) Ако в този случай е последвала смърт за някого, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 352. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 86 от 1991 г., бр. 26 от 2004 г.) Който замърсява или допуска да се замърсят водни течения, басейни, подземни води териториалните и вътрешните морски води, почвата и въздуха и с това ги направи опасни за хората, животните и растенията или негодни за използуването им за културно-битови, здравни, земеделски и други народностопански цели, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба от сто до пет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Същото наказание се налага и на длъжностно лице, което е допуснало при проектиране, строителство или експлоатация на отводнителни и напоителни системи да не се вземат необходими мерки, за да се предотврати опасно замърсяване на вододайните зони за питейно водоснабдяване или покачването нивото на подземните води в населените и курортните места.
(3) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по непредпазливост, наказанието е пробация или глоба до десет лева.
(4) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) В маловажни случаи по ал. 1 и 2 наказанието е глоба пет до двадесет лева, а по ал. 3 – от три до десет лева, налагана по административен ред.
Чл. 352а. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 86 от 1991 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 85 от 1997 г.) Който замърси или допусне да се замърсят с петролни продукти или деривати териториални или вътрешни морски води или морски води в зони, определени с международно съглашение, в което участвува Република

България, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и глоба до двадесет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до петстотин лева.
(3) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) В маловажни случаи по предходните алинеи наказанието е глоба от пет до сто лева, налагана по административен ред.
(4) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Капитан на кораб или друго плавателно средство, който не съобщи незабавно в най-близкото пристанище за изхвърлянето във води, посочени в ал. 1, на петролни продукти или деривати, или на други вещества, опасни за хората, животните или растенията, се наказва с глоба до петстотин лева.
(5) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) Капитан или друго лице от командния състав на кораб, който не изпълни задължение за вписване в корабните документи на операция с вещества, опасни за хората, животните или растенията, или внесе в тях неверни сведения за такива операции, или откаже да представи тези документи на съответните длъжностни лица, се наказва с глоба до десет лева, налагана по административен ред.
Чл. 353. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 86 от 1991 г.) Длъжностно лице, което пусне или нареди да бъде пуснато в експлоатация предприятие или топлоелектрическа централа, преди да бъдат поставени в действие необходимите пречиствателни съоръжения, се наказва с лишаване от свобода до три години и глоба от пет до петдесет лева.
(2) Същото наказание се налага и на длъжностно лице, което не изпълни задълженията си за изграждане на пречиствателни съоръжения, както и за осигуряване изправността и непрекъснатото правилно действие на такива съоръжения, поради което те не са могли да влязат в действие напълно или частично или са прекратили действието си.
(3) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено по непредпазливост, наказанието е пробация или глоба до десет лева.
(4) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм. и доп., бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) В маловажни случаи наказанието е: по ал. 1 и 2 - глоба от два до десет лева, а по ал. 3 - глоба от три до десет лева, налагана по административен ред.
Чл. 353а. (Нов, ДВ, бр. 86 от 1991 г.) Длъжностно лице, което в кръга на служебните си задължения укрие или разгласи невярна информация за състоянието на околната среда и нейните компоненти - въздух, вода, почва, морски пространства - и от това последват немаловажни вреди за околната среда, живота и човешкото здраве, се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба от сто до хиляда лева.
Чл. 353б. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.; доп., бр. 92 от 2002 г.) Който в нарушение на международни договори, по които Република България е страна, пренася през границата на страната опасни отпадъци, токсични химически вещества, биологически агенти, токсини и радиоактивни вещества, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и глоба от хиляда до три хиляди лева.
Чл. 353в. (Нов, ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Длъжностно лице, което наруши или не изпълни задълженията си по събирането, съхраняването, транспортирането и обезвреждането на опасни отпадъци, се наказва с лишаване от свобода до една година.
Чл. 353г. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който в нарушение на закон изгради водовземно съоръжение или съоръжение за използване на повърхностни или подземни води, се наказва с лишаване от свобода до две години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.
Чл. 353д. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който в нарушение на закон използва минерална вода за стопанска дейност, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба до пет хиляди лева.
Чл. 354. (1) (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който без надлежно разрешение придобие, държи, отчужди или предаде другиму силно действуващо или отровно вещество, което не е наркотично вещество поставено под разрешителен режим, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до шест лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Ако престъплението по ал. 1 се извършва систематически, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до десет лева.
(3) (Отм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.).
(4) (Нова, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който наруши правила, установени за производство, придобиване, пазене, отчитане, отпускане, превозване или пренасяне на вещества по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация или с глоба до пет лева.
Чл. 354а. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г.) Който без надлежно разрешително произведе, преработи, придобие, разпространява, съхранява, държи, превозва или пренася наркотични вещества или техни аналози, се наказва за високорискови наркотични вещества с лишаване от свобода от десет до петнадесет години и глоба от сто хиляди до двеста

хиляди лева, и за рискови наркотични вещества - с лишаване от свобода от три до петнадесет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева. Когато предмет на престъплението са прекурсори или съоръжения и материали за производството на наркотични вещества, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години и глоба от петдесет хиляди до сто и петдесет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Ако деянието по предходната алинея:
1. има за предмет вещества в големи размери;
2. е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително;
3. се отнася за вещества, които се разпространяват сред повече от две лица или на публично място, или в района на учебно заведение, общежитие или казарма на разстояние до 250 м от прилежащите им терени;
4. е извършено от лекар, фармацевт, възпитател, преподавател, ръководител на учебно заведение или длъжностно лице в местата за лишаване от свобода;
5. е извършено повторно,
наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години и глоба от двеста хиляди до триста хиляди лева за високорискови наркотични вещества, и лишаване от свобода от десет до двадесет години и глоба от петдесет хиляди до сто и петдесет хиляди лева - за рискови наркотични вещества.
(3) (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.; отм., бр. 26 от 2004 г.).
(4) (Отм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.).
(5) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г.) Който наруши правила, установени за производство, придобиване, пазене, отчитане, отпускане, превозване или пренасяне на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба от хиляда до пет хиляди лева, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
(6) (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.) В случаите по ал. 1 до 3 предметът на престъплението се отнема в полза на държавата.
Чл. 354б. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 62 от 1997 г., бр. 21 от 2000 г.) Който склонява или подпомага другиго към употреба на наркотични вещества и/или техни аналози, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Когато деянието по ал. 1 е извършено:
1. по отношение на малолетен, непълнолетен или невменяем;
2. по отношение на повече от две лица;
3. от лекар, фармацевт, възпитател, преподавател, ръководител на учебно заведение или длъжностно лице в местата за лишаване от свобода;
4. от собственик или наемател на хотел, ресторант, дискотека или на друго обществено заведение;
5. чрез средствата за масово осведомяване или по друг начин на обществено място;
6. повторно,
наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от петдесет хиляди до сто хиляди лева, като съдът в случаите на точки 3 и 4 постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
(3) (Нова, ДВ, бр. 21 от 2000 г.) Който даде другиму наркотично вещество и/или негов аналог в количества, които могат да предизвикат смърт и последва такава, се наказва с лишаване от свобода от десет до тридесет години и глоба от триста хиляди до петстотин хиляди лева.
(4) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 3, бр. 21 от 2000 г.) Който системно предоставя помещение на различни лица за употреба на наркотични вещества или организира употреба на такива вещества, се наказва с лишаване от свобода от пет до дванадесет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева.
(5) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 62 от 1997 г.; предишна ал. 4, бр. 21 от 2000 г.) Лекар, който, без да е необходимо, съзнателно предписва другиму наркотични вещества или лекарства, съдържащи такива вещества, се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба до три хиляди лева, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, точки 6 и 7.
(6) (Предишна ал. 5, ДВ, бр. 21 от 2000 г.; изм., бр. 26 от 2004 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, глоба до пет хиляди лева и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, точки 6 и 7.
Чл. 354в. (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.)
(1) Който засява или отглежда растения от опиев мак и кокаинов храст или растения от рода на конопа в нарушение на установените в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите правила, се наказва с лишаване от свобода от три до пет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(2) Който организира, ръководи и/или финансира престъпна група за отглеждане на растения по предходната алинея, или за добиване, производство, приготвяне, изработване или преработване

на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода от двадесет до тридесет години или с доживотен затвор и глоба от триста хиляди до петстотин хиляди лева.
(3) Който участва в престъпна група по предходната алинея, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.
(4) Не се наказва участник в престъпна група, който доброволно е съобщил на властта всички известни му факти и обстоятелства за дейността на престъпната група.
(5) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година и глоба до хиляда лева.
Чл. 355. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който наруши наредба, издадена против разпространяването или появяването на заразителна болест по хората, се наказва с пробация или с глоба до три лева.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието е извършено по време на епидемия, свързана със смъртни случаи, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.
(3) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Който наруши наредба, издадена за предотвратяване на хранителни отравяния, се наказва с пробация или с глоба до три лева.
Чл. 356. (1) Който наруши установените строителни, санитарни или противопожарни правила при проектиране, ръководене или изпълнение на строежи и с това изложи на опасност живота на другиго, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Ако нарушението на правилата по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

Р а з д е л IV
Други общоопасни престъпления
(Нов Р а з д е л , ДВ, бр. 41 от 1985 г.)

Чл. 356а. (Изм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.; доп., бр. 26 от 2004 г.) За приготовление към престъпление по чл. 330, 333, 334, 340, 341а, 341б, чл. 342, ал. 3, чл. 344, 349, 350, чл. 352, ал. 1, чл. 353г, 353д, чл. 354, 354а и 354в, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.
Чл. 356б. (1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) Чужд гражданин, който на територията на републиката се подготвя да извърши в чужбина деяние по чл. 242, ал. 2 и 3 или някое от деянията, посочени в чл. 356а, се наказва с лишаване от свобода до пет години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.
(2) Ако със същата цел е създадена организация или група, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, а за организаторите и ръководителите - лишаване от свобода от три до осем години, но не повече от наказанието, предвидено за съответното престъпление.
Чл. 356в. (Отм., ДВ, бр. 21 от 2000 г.).

Р а з д е л V
Престъпления при използуване на атомната енергия за мирни цели
(Нов Р а з д е л , ДВ, бр. 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.)

Чл. 356г. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.)
(1) (Изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, което нареди или допусне да се започне или извърши дейност, без да бъде издадено или преди да бъде издадено предвидено в Закона за използуване на атомната енергия за мирни цели разрешение или в отклонение от разрешението, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация или с глоба до двадесет лева.
(2) Ако деянието по предходната алинея е извършено повторно или е създадена непосредствена опасност за живота или здравето на другиго, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 356д. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, което назначи или допусне да работи с ядрен материал, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения лице без необходимата правоспособност, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация или с глоба до десет лева.
Чл. 356е. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.)
(1) Който повреди ядрен материал, ядрено съоръжение или друг източник на йонизиращи лъчения и с това причини значителна имуществена вреда или вреда на природната среда или създаде опасност за живота или здравето на другиго, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) Ако в случаите по предходната алинея е последвала:

а) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от осем до петнадесет години;
б) (доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) смърт на едно или повече лица със или без последиците по буква "а" наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна.
Чл. 356ж. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.) Когато с деянието по предходния член по непредпазливост са причинени:
а) значителни имуществени вреди;
б) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица със или без последиците по буква "а";
в) смърт на едно или повече лица със или без последиците по букви "а" и "б",
наказанието е: по буква "а" - лишаване от свобода до пет години; по буква "б" - лишаване от свобода до осем години; по буква "в" - лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 356з. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.)
(1) Който наруши правилата за ядрената или радиационната безопасност, като допуска, че може да последва телесна повреда или смърт на другиго, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Който наруши правилата за ядрената или радиационната безопасност и умишлено причини значителни имуществени вреди, телесна повреда или смърт на другиго, се наказва:
а) при причиняване на значителни имуществени вреди - с лишаване от свобода от пет до петнадесет години;
б) при причиняване на средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица със или без последиците по буква "а" - с лишаване от свобода от пет до двадесет години;
в) (доп., ДВ, бр. 50 от 1995 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) при причиняване на смърт на едно или повече лица със или без последиците по букви "а" и "б" - с лишаване от свобода от десет до двадесет години, доживотен затвор или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 356и. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.) Когато с деяние по предходния член по непредпазливост са причинени:
а) значителни имуществени вреди;
б) средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица със или без последиците по буква "а";
в) смърт на едно или повече лица със или без последиците по букви "а" и "б",
наказанието е: по буква "а" - лишаване от свобода до пет години; по буква "б" - лишаване от свобода до осем години; по буква "в" - лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 356й. (Попр., ДВ, бр. 80 от 1985 г.) В случаите по чл. 356е, ал. 2, чл. 356ж, букви "б" и "в", чл. 356з, ал. 2 и чл. 356и, букви "б" и "в" съдът лишава виновния от права по чл. 37, точки 6 и 7.
Чл. 356к. (Нов, ДВ, бр. 26 от 2004)
(1) Който без надлежно разрешение придобие, държи, превозва или пренася ядрен материал, източници на йонизиращи лъчения или компоненти за тях, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.
(2) Ако в случаите по ал. 1 е последвала:
1. опасност за живота или здравето на другиго, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години;
2. средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от пет до десет години;
3. смърт на едно или повече лица, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от осем до петнадесет години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева.

Глава дванадесета
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОТБРАНИТЕЛНАТА СПОСОБНОСТ НА РЕПУБЛИКАТА, ПРОТИВ ИНФОРМАЦИЯТА, ПРЕДСТАВЛЯВАЩА ДЪРЖАВНА ТАЙНА, И ПРОТИВ ЧУЖДЕСТРАННАТА КЛАСИФИЦИРАНА ИНФОРМАЦИЯ
(Изм. на загл., ДВ, бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г.)
Р а з д е л I
Престъпления против информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация

(Изм. на загл., ДВ, бр. 26 от 2004 г.)
Чл. 357. (1) (Зал., ДВ, бр. 95 от 1975 г.).
(1) (Предишна ал. 2, ДВ, бр. 95 от 1975 г.; изм., бр. 10 от 1993 г., бр. 26 от 2004 г.) Който разгласи информация, представляваща държавна тайна, която му е била поверена или станала известна по служба или работа, както и този, който разгласи такава информация, като съзнава, че от това

може да последват вреди за интересите на Република България, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) (Предишна ал. 3, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Ако от деянието са настъпили или могат да настъпят особено тежки последици за сигурността на държавата, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 26 от 2004 г.) С наказанието по ал. 1 и 2 се наказва и този, който разгласи чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна.
Чл. 357а. (Нов, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; отм., бр. 26 от 2004 г.).
Чл. 357б. (Нов, ДВ, бр. 41 от 2001 г.; отм., бр. 26 от 2004 г.).
Чл. 358. (1) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г., бр. 103 от 2004 г.) Който загуби документи, издания или материали, съдържащи информация, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) Ако от деянието са настъпили или могат да настъпят особено тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 359. (1) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г., бр. 103 от 2004 г.) Който стане причина да бъде разкрита информация, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна по непредпазливост, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
(2) (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Ако това е станало поради неспазване на нормативно установените изисквания за защита на класифицирана информация, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 360. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Който разгласи сведения от военно, стопанско или друго естество, които не са държавна тайна, но чието разгласяване е забранено със закон, заповед или друго административно разпореждане, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Р а з д е л II
Престъпления против носене на военната служба

Чл. 361. (1) Български гражданин, който се отклони от военна служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Запасен, който не се яви в срок на учебен, проверочен или практически сбор, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.
Чл. 362. Който чрез осакатяване или по друг начин умишлено направи себе си или другиго неспособен да изпълнява военна служба, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
Чл. 363. Който употреби хитрост или измама с цел да освободи или укрие себе си или другиго от военна служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 364. (1) Който при мобилизация се отклони от военна служба, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.
(2) Ако това е извършено с намерение деецът да се отклони изобщо от изпълнение на задължението си по военната служба, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
(3) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Ако деянието по ал. 2 е извършено във военно време, наказанието е лишаване от свобода от пет до двадесет години или доживотен затвор без замяна.
Чл. 365. (Изм., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Длъжностно лице, което даде неверни сведения за семейното положение или здравословното състояние на младеж, подлежащ на военна служба, или състави непълни или неправилни списъци, или допусне да се замени младеж, подлежащ на военна служба, с другиго, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.
Чл. 366. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г.) Който наруши задълженията си по военния отчет на хората, животните, превозните средства или други снаряжения извън случаите, предвидени в специалните закони по военния отчет, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба до шест лева, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, а във военно време - с лишаване от свобода от три до десет години и с глоба до десет лева.
Чл. 367. (1) Който не изпълнява разпорежданията, свързани с подготовката и провеждането на мобилизация, или пречи на нейното нормално провеждане, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 103 от 2004 г.) Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е пробация или глоба до три лева.

Чл. 368. Който съзнателно наруши задълженията си при медицинско освидетелстване на военнослужещи, запасни или наборници, при преглед на технически и превозни средства или на животни и снаряжения във връзка с военния отчет, се наказва с лишаване от свобода до осем години, а във военно време - с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Р а з д е л IIа
Престъпления против изпълнението на мирновременната алтернативна служба
(Нов Р а з д е л , ДВ, бр. 132 от 1998 г.)

Чл. 368а. Български гражданин, който се отклони от изпълнение на мирновременна алтернативна служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 368б. Който чрез осакатяване или по друг начин умишлено направи себе си или другиго неспособен да изпълнява мирновременна алтернативна служба, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
Чл. 368в. Който употреби хитрост или измама с цел да освободи или укрие себе си или другиго от изпълнение на мирновременна алтернативна служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 368г. Който без разрешение напусне мястото на изпълнение на мирновременната алтернативна служба или не се яви на мястото на службата при назначение, командировка или от отпуск за срок повече от три денонощия, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 368д. Който се отклони с намерение да избегне завинаги изпълнението на задължението си по мирновременната алтернативна служба, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
Чл. 368е. Който се отклони от изпълнение на задължение по мирновременната алтернативна служба чрез симулиране на болест, подправка на документ или по друг измамлив начин, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.
Чл. 368ж. Който откаже да изпълнява задължения по мирновременната алтернативна служба или системно се отклонява от изпълнението им, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

Р а з д е л III
Други престъпления

Чл. 369. (1) Който през време на война не изпълнява задълженията си във връзка с противовъздушната, противоатомната и противохимическата защита, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) Ако от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до осем години.
Чл. 370. Който през време на война като трудовомобилизиран се отклони или не изпълнява задълженията си във връзка с възложената му работа, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

Глава тринадесета
ВОЕННИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Чл. 371. За престъпления по тази глава носят отговорност:
а) военнослужещите;
б) (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) лицата от редовия, сержантския и офицерския състав от поделенията на Министерството на вътрешните работи;
в) (зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.);
в) (предишна буква “г”, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) запасните по време на учебен, проверочен или практически сбор;
г) (предишна буква “д”, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) неупоменатите в този член лица за съучастие във военни престъпления.

Р а з д е л I
Престъпления против подчинеността и военната чест

Чл. 372. (1) Който не изпълни или откаже да изпълни заповед на началника си, се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Ако това е извършено от група лица или пред строя, или по демонстративен начин, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.
(3) За престъпления по предходните алинеи в особено тежки случаи наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 373. С наказанието по съответните алинеи на предходния член се наказва и неизпълнението или отказът да се изпълни законно искане на военно длъжностно лице, изпълняващо задължение по военната служба.
Чл. 374. Който явно изрази недоволство против разпореждане или заповед на началника си, се наказва с лишаване от свобода до една година.
Чл. 375. Който заплаши началника си или военно длъжностно лице, изпълняващо задълженията по военната служба, с телесна повреда или с убийство, се наказва с лишаване от свобода до три години.
Чл. 376. (1) Който се съпротивлява на началника си или на военно длъжностно лице, изпълняващо задължения по военната служба, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който принуждава такова лице към нарушение на неговите задължения.
(3) Ако деянието по предходните алинеи е извършено с оръжие или от група лица, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 377. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който извърши насилствено действие по отношение на началника си, както и по отношение на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военната служба, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години.
(2) Ако от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 378. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Който обиди или наклевети лице, посочено в чл. 371, букви "а", "б" и "в" се наказва с лишаване от свобода до една година и обществено порицание.
(2) Когато деянието по предходната алинея е извършено от подчинен срещу началник, от началник срещу подчинен, както и от военно длъжностно лице или на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военната служба, наказанието е лишаване от свобода до три години и обществено порицание.
(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на този, който в отсъствие на началника си каже или извърши нещо от естество да накърни честта или достойнството му.
Чл. 379. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Който причини лека телесна повреда на лице, посочено в чл. 371, букви "а", "б" и "в", ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) За причиняване на лека телесна повреда от началник на подчинен, от военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военната служба или на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 379а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който извърши насилствено или непристойно действие, грубо нарушаващо войсковия ред и изразяващо явно неуважение към войнската чест и достойнство на военнослужещ, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

Р а з д е л II
Отклонение от военна служба

Чл. 380. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Който без разрешение напусне частта или мястото на службата си или не се яви на служба при назначение, превод, командировка, от отпуск, лечебно или поправително място за срок от едно до три денонощия, се наказва за отклонение от военната служба с лишаване от свобода до две години.
(2) С наказанието по предходната алинея се наказва и този, който се отклони за по-малко от едно денонощие, ако деянието е извършвано системно, групово или ако лицето е осъждано за отклонение от военна служба.
Чл. 381. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който се отклони от военна служба за повече от три денонощия или ако деянието по ал. 1 на предходния член е извършвано системно, повторно или групово, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
Чл. 382. Който се отклони с намерение да избегне завинаги изпълнението на задължението си по военната служба, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.

Чл. 383. (1) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който се отклони от задължение по военната служба чрез симулиране на болест, подправка на документ или по друг измамлив начин, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.
(2) Който се отклони от задължение по военната служба чрез причиняване разстройство на здравето, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
(3) Ако деянието по предходните алинеи представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 384. (Зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.).
Чл. 385. Който откаже да изпълнява задължения по военната служба или систематически се отклонява от изпълнението им, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
Чл. 386. (1) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Който се отклони от военна служба с намерение да напусне пределите на страната без разрешение на надлежните органи, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
(2) (Предишна ал. 1, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Който се отклони от военна служба, като без разрешение на надлежните органи напусне пределите на страната или не се завърне в нея в определения срок, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(3) (Доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 2, изм., бр. 89 от 1986 г.) За приготовление по предходните алинеи наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Р а з д е л III
Длъжностни престъпления

Чл. 387. (1) Който злоупотреби с властта или със служебното си положение, не изпълни задълженията си по служба или превиши властта си и от това произлязат вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако от деянието са настъпили тежки последици или то се извършва системно от началник към подчинен, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.
(3) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.) Ако деянието по предходните алинеи е извършено с цел деецът да набави за себе си или за другиго имотна облага или да причини другиму вреда, наказанието е: лишаване от свобода от една до пет години по ал. 1, от три до осем години по ал. 2, а в особено тежки случаи - от три до десет години, като съдът постановява и лишаване от право по чл. 37, точка 6.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; предишна ал. 3, бр. 89 от 1986 г.) Когато вредните последици са причинени по непредпазливост, наказанието е: по ал. 1 - лишаване от свобода до две години, по ал. 2 - лишаване от свобода до пет години.
Чл. 388. (1) (Предишен текст на чл. 388, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Който по непредпазливост наруши или не изпълни служебните си задължения и от това произлязат вредни последици, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години.
(2) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Ако от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Р а з д е л IV
Престъпления против караулната, постовата, патрулната, вътрешната и граничната служба

Чл. 389. (1) Който умишлено или по непредпазливост наруши уставните правила на караулната, постовата или патрулната служба или издадените въз основа на тези правила разпореждания, се наказва с лишаване от свобода до една година.
(2) Ако престъплението е извършено при обект от особено важно държавно или военно значение наказанието е лишаване от свобода до три години.
(3) Ако престъплението е съпроводено с настъпване на вредни последици, за предотвратяването на които е установен караулът, постът или патрулът, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.
(4) Ако деянието по ал. 2 и 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 390. С наказанието по съответните алинеи на предходния член се наказва и нарядно лице, което наруши установените правила по наблюдението или оповестяването във връзка с осигуряване на противовъздушната, противоатомната, противохимическата или санитарната отбрана, както и отбраната на водното пространство.

Чл. 391. (1) Лице от денонощния наряд, което умишлено или по непредпазливост наруши уставните правила на вътрешната служба, се наказва в немаловажни случаи с лишаване от свобода до шест месеца.
(2) Ако престъплението е съпроводено с настъпване на вредни последици, за предотвратяването на които е установен нарядът, наказанието е лишаване от свобода до две години.
(3) Ако деянието представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до три години.
Чл. 392. (1) Лице от състава на граничния наряд, което умишлено или по непредпазливост наруши правилата по охраната на държавната граница, се наказва с лишаване от свобода до три години.
(2) Ако деянието се е изразило в самоволно изоставяне или незаемане на охранявания обект или участък от държавната граница, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години.
(3) За престъпленията по предходните алинеи в особено тежки случаи наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.

Р а з д е л V
Други военни престъпления

Чл. 393. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Който разгласява по какъвто и да е начин информация с военен характер, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, по който Република България е страна, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 394. (Зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.).
Чл. 395. Който изостави или загуби вещи, дадени му за лична употреба по служба, се наказва в немаловажни случаи с лишаване от свобода до една година.

Р а з д е л VI
Военни престъпления, извършени във военно време или в бойна обстановка

Чл. 396. За военни престъпления, извършени във военно време или в бойна обстановка, наказанието е:
1. (изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) по чл. 387, ал. 3, предложение първо, 388, ал. 1 и 391 - лишаване от свобода до пет години;
2. (изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) по чл. 372, ал. 1, 373 във връзка с чл. 372, ал. 1, 374, 375, 380, 387, ал. 3, предложение второ и 388, ал. 2 - лишаване от свобода до осем години;
3. (изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) по чл. 381, 385, 386, ал. 2, 387, ал. 1 - лишаване от свобода от три до десет години;
4. (доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) по чл. 373, във връзка с чл. 372, ал. 2 и 3, 387, ал. 2, 389, ал. 2 и 3, и 390 - лишаване от свобода от три до петнадесет години.
Чл. 397. (1) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) За престъпленията по чл. 372, ал. 2 и 3, 376, 377, ал. 2, 382, 383, ал. 3, извършени във военно време или в бойна обстановка, наказанието е лишаване от свобода от пет до двадесет години или доживотен затвор без замяна.
(2) (Изм. и доп., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.) За престъплението по 101, ал. 2 и чл. 386, ал. 1, извършено във военно време или в бойна обстановка, наказанието е лишаване от свобода двадесет години или доживотен затвор без замяна.
Чл. 397а. (Нов, ДВ, бр. 28 от 1982 г.)
(1) Който във военно време или в бойна обстановка самоволно напусне мястото на службата си или не се яви на служба за не повече от едно денонощие, се наказва с лишаване от свобода до пет години.
(2) Който във военно време или в бойна обстановка по непредпазливост не се яви на служба за повече от едно денонощие, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

Р а з д е л VII
Престъпления във връзка с военни действия

Чл. 398. (1) Началник, който:
а) не унищожи или не приведе в негодност поверени му средства за водене на война или не вземе надлежните мерки за тяхното унищожаване или привеждане в негодност, когато ги грози непосредствена опасност от завземане от неприятеля, или
б) макар и да не получи заповед за военни действия, но като е било необходимо да се действува, своевременно не предизвиква издаването на такава заповед или при неотложни обстоятелства не действува по собствен почин, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години, доколкото извършеното не съставлява по-тежко престъпление.

(2) Ако деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до пет години.
Чл. 399. (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Командир на погиващ военен кораб, който, без да е изпълнил докрай служебния си дълг, изостави кораба, както и лице от корабния екипаж, което изостави кораба без разпореждане на командира си, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 400. (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г., бр. 153 от 1998 г.) Който самоволно напусне полесражението във време на бой или се предаде в плен поради страх или малодушие, или откаже във време на бой да действува с оръжие, се наказва със лишаване от свобода двадесет години или доживотен затвор без замяна.
Чл. 401. Който, намирайки се в плен, доброволно участвува в работа, която има непосредствено военно значение, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.
Чл. 402. Който, намирайки се в плен, като старши се отнася жестоко с друг военнопленник, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.
Чл. 403. Който, намирайки се в плен, за да си набави облага или да си осигури снизходително отношение от страна на противника, извърши действия във вреда на друг военнопленник, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.
Чл. 404. Който ограби, открадне, присвои, повреди, унищожи или противозаконно отнеме имущество на население, намиращо се в района на военните действия, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода от десет до петнадесет години.
Чл. 405. Който на полесражението отнеме вещи от ранен, пленник или убит с намерение противозаконно да ги присвои, ако извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва за мародерство с лишаване от свобода от три до петнадесет години, а в особено тежки случаи - с лишаване от свобода от десет до петнадесет години.

Допълнителна разпоредба

Чл. 406. (1) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) За престъпленията по тази глава, за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от десет години или доживотен затвор без замяна, съдът постановява и лишаване от права по чл. 37, точки 6, 7, 9 и 10.
(2) За престъпленията по чл. 386 и 393 съдът може да постанови лишаване от права по чл. 37, точки 9 и 10.
(3) (Зал., ДВ, бр. 28 от 1982 г.).
(3) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) За деянията по чл. 372, ал. 1, 373 във връзка с чл. 372, ал. 1, 374, 375, 378, 379, 380, 387, ал. 1 и 3, предложение първо, 388, ал. 1, 389, ал. 1 и 2, 390 във връзка с чл. 389, ал. 1 и 2, 391, ал. 1 и 2, 392, ал. 1 и 395, ако извършеното не засяга съществено военната дисциплина, органът по чл. 399, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс, прокурорът или съдът могат да освободят дееца от наказателна отговорност. В тези случаи на дееца се налага дисциплинарно наказание или деянието му да се разглежда от съответния съд на честта или от другарски съд на срочнослужещите. Ако на освободения от наказателна отговорност срочнослужещ се наложи наказание арест, той може да бъде до тридесет денонощия.
(3) (Предишна ал. 3, изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.).
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Дисциплинарното наказание по предходната алинея и предаването на другарски съд се прилага и по отношение на срочнослужещите при освобождаване от наказателна отговорност по чл. 78а.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.).

Глава четиринадесета
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА И ЧОВЕЧЕСТВОТО
Р а з д е л I
Престъпления против мира

Чл. 407. Който върши по какъвто и да е начин пропаганда за война, се наказва с лишаване от свобода до осем години.
Чл. 408. Който пряко или косвено, чрез печат, слово, радио или по друг начин се стреми да предизвика въоръжено нападение от една държава върху друга, се наказва за **подстрекателство към война** с лишаване от свобода от три до десет години.
Чл. 409. (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Който планира, подготвя или води агресивна война, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.

Р а з д е л II
Престъпления против законите и обичаите за водене на война

Чл. 410. Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война:
а) извърши или заповяда да се извършат спрямо ранени, болни, корабокрушенци или санитарен персонал убийство, изтезания или нечовешко третиране, включително биологически експерименти, причини или заповяда да се причинят на такива лица тежки страдания, осакатявания или друго увреждане на здравето;
б) извърши или заповяда да се извършат значителни разрушения или присвоявания на санитарни материали или инсталации,
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 411. Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война:
а) извърши или заповяда да се извършат спрямо военнопленници убийство, изтезания или нечовешко третиране, включително биологически експерименти, причини или заповяда да се причинят на такива лица тежки страдания, осакатявания или друго увреждане на здравето;
б) принуди пленник да служи във въоръжените сили на неприятелската държава или
в) лиши пленник от правото му да бъде съден от редовен съд и по редовна процедура,
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 412. Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война:
а) извърши или заповяда да се извършат спрямо гражданското население убийства, изтезания, нечовешко третиране, включително биологически експерименти, причини или заповяда да се причинят тежки страдания, осакатявания или други сериозни увреждания на здравето;
б) вземе или заповяда да се вземат заложници;
в) извърши или заповяда да се извършат незаконни депортирания, преследвания или задържания;
г) принуди гражданско лице да служи във въоръжените сили на неприятелска държава;
д) лиши гражданско лице от правото му да бъде съдено от редовен съд и по редовна процедура;
е) незаконно или произволно извърши или заповяда да се извършат разрушения или присвоявания на имущества в големи размери,
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.
Чл. 413. Който, без да има право, носи знака на Червения кръст или Червения полумесец или който злоупотреби с флаг или знак на Червения кръст или Червения полумесец, или с цвета, определен за транспортните средства за санитарна евакуация, се наказва с лишаване от свобода до две години.
Чл. 414. (1) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война унищожи, повреди или направи негодни културни или исторически паметници и предмети, произведения на изкуството, сгради и съоръжения с културно, научно или друго хуманитарно предназначение, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години.
(2) Същото наказание се налага и на онзи, който открадне, противозаконно присвои или укрие предмети, посочени в предходната алинея, или наложи по отношение на такива предмети контрибуция или конфискация.
Чл. 415. (1) (Доп., ДВ, бр. 62 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2002 г.) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война използува или заповяда да бъдат използувани ядрено, химическо, бактериологическо, биологично или токсично оръжие или непозволени средства или начини за водене на война, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.
(2) (Изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Ако от това са настъпили особено тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор без замяна.
Чл. 415а. (Нов, ДВ, бр. 92 от 2002 г.) Който предприема военни приготовления за използване на ядрено, химическо, бактериологическо, биологично или токсично оръжие като метод за водене на война, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

Р а з д е л III
Унищожаване на групи от населението (геноцид) и апартейд
(Доп. на загл., ДВ, бр. 95 от 1975 г.)

Чл. 416. (1) (Предишен текст на чл. 416, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който с цел да унищожи изцяло или отчасти определена национална, етническа, расова или религиозна група:

а) причини смърт, тежка телесна повреда или постоянно разстройство на съзнанието на лице, принадлежащо към такава група;
б) постави групата в такива условия на живот, които водят към нейното пълно или частично физическо унищожение;
в) предприема мерки, насочени към възпрепятстваване раждаемостта сред такава група;
г) насилствено предава деца от една група в друга,
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) се наказва за геноцид с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.
(2) (Предишен текст на чл. 417, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който извърши приготовление към **геноцид**, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.
(3) (Предишен текст на чл. 418, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който явно и пряко подбужда към геноцид, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.
Чл. 417. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който с цел да бъде установено или поддържано господство или систематическо подтисничество на една расова група хора над друга расова група хора:
а) причини смърт или тежка телесна повреда на едно или повече лица от тази група хора или
б) налага условия на живот от естество да причинят пълно или частично физическо унищожаване на расова група хора,
(изм., ДВ, бр. 153 от 1998 г.) се наказва за апартейд с лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор без замяна.
Чл. 418. (Нов, ДВ, бр. 95 от 1975 г.) Който с целта по предходния член:
а) незаконно лиши от свобода членове на расова група хора или ги подлага на принудителен труд;
б) поставя в действие мерки за възпрепятстваване участието на расова група хора в политическия, социалния, икономическия и културния живот на страната и за преднамерено създаване на условия, които препятстват пълното развитие на такава група хора, в частност, като лишава нейните членове от основните свободи и права на гражданите;
в) постави в действие мерки за разделяне населението по расов признак чрез създаване на резервати и гета, чрез забрана на смесени бракове между членове на различни расови групи или чрез експроприация на принадлежаща им поземлена собственост;
г) отнема основни права и свободи на организации или лица, понеже те се противопоставят на апартейда,
се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

Чл. 419. Съобразно с различията по предходните членове се наказва и онзи, който съзнателно допусне негов подчинен да извърши предвидено в тази глава престъпление.

ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 420. Този кодекс влиза в сила от 1 май 1968 г. и отменя:
1. Наказателния кодекс от 1951 г.;
2. Закона за защита на мира от 1951 г.;
3. Указа за засилване на борбата против лицата, отклоняващи се от общественополезен труд и водещи противообществен, паразитен начин на живот.
Чл. 421. Лицата, осъдени на лишаване от право да бъдат избиратели или избираеми или от правото да получават определена пенсия (чл. 28, точки 1 и 4 от Наказателния кодекс от 1951 г.), се освобождават от това наказание от деня на влизане на този кодекс в сила.
Чл. 422. Смъртното наказание на лица, осъдени за престъпления, за които такова наказание не се предвижда по този кодекс, се заменя с лишаване от свобода за срок двадесет години. Тази разпоредба влиза в сила от деня на обнародването на този кодекс.
Чл. 423. Мерките, наложени до влизане на този кодекс в сила, по Указа за засилване на борбата против лицата, отклоняващи се от общественополезен труд и водещи противообществен, паразитен начин на живот, се изпълняват по установения от него ред, като максималният срок на тези мерки по чл. 1, ал. 1, буква "б" се намалява на три години.
Чл. 424. (Изм., ДВ, бр. 95 от 1975 г.)
(1) (Доп., ДВ, бр. 89 от 1979 г.; изм., бр. 28 от 1982 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 62 от 1997 г., бр. 51 от 2000 г.) За деянията по чл. 135, ал. 5, чл. 218б, чл. 225б, ал. 3, чл. 228, ал. 3, чл. 231, ал. 2, чл. 232, ал. 3, чл. 242, ал. 6, чл. 254а, ал. 3, чл. 257, ал. 2, чл. 277, ал. 2, чл. 278в, ал. 2, чл. 352, ал. 4, 352а, ал. 3 и 5 и чл. 353, ал. 4 се прилагат разпоредбите на Закона за административните нарушения и наказания.
(2) (Изм., ДВ, бр. 28 от 1982 г.) Наказателните постановления се издават:
а) (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) по ал. 135, ал. 5 – от министъра на здравеопазването;

б) (изм., ДВ, бр. 89 от 1989 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 62 от 1997 г.) по чл. 225б, ал. 3 и по чл. 257, ал. 2 - от министъра на търговията или от министъра на финансите; по чл. 228, ал. 3 и чл. 231, ал. 2 - от министъра на търговията или от председателя на Комитета по стандартизация и метрология;
в) (изм., ДВ, бр. 89 от 1989 г., бр. 10 от 1993 г.) по чл. 232, ал. 3 – от министъра на търговията, от министъра на финансите или от председателя на Комитета по стандартизация и метрология;
г) (изм., ДВ, бр. 89 от 1989 г., бр. 10 от 1993 г.; доп., бр. 51 от 2000 г.) по чл. 242, ал. 6 и по чл. 254а, ал. 3 – от министъра на финансите;
д) (изм., ДВ, бр. 10 от 1993 г.) по чл. 278в, ал. 2, чл. 352, ал. 4, 352а, ал. 3 и 5 и 353, ал. 4 - от министъра на околната среда, а когато нарушението е във връзка със замърсяване на морските води - от министъра на околната среда или от министъра на транспорта.
е) (изм., ДВ, бр. 89 от 1989 г.; зал., бр. 10 от 1993 г.);
ж) (нова, ДВ, бр. 89 от 1989 г.; отм., бр. 1 от 1991 г.).
(3) (Изм., ДВ, бр. 89 от 1986 г.) В случаите по предходната алинея наказателните постановления могат да се издават и от определени от ръководителите на съответните ведомства длъжностни лица.
(4) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.) Административното наказание глоба по чл. 277, ал. 2 се налага еднолично от районния съдия, без да е необходимо издаването на акт по чл. 36 от Закона за административните нарушения и наказания. Решението на съдията не подлежи на обжалване, а само на преглед по реда на надзора при условията на чл. 65 - 69 от Закона за административните нарушения и наказания.
(5) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 10 от 1993 г.) Административното наказание глоба по чл. 218б се налага с наказателно постановление от кмета, въз основа на материали, изпратени му от прокурора, или на акт от администрацията на предприятието, на учреждението или от контролните органи. Когато нарушението е констатирано от органите на Министерството на вътрешните работи, наказателното постановление се издава от министъра на вътрешните работи или от упълномощено от него лице.
(6) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) По отношение на офицерите и свръхсрочнослужещите старшини и сержанти, както и на лица от офицерския, сержантския и редовия състав на Министерството на вътрешните работи административните наказания, предвидени в този кодекс, се налагат от началника по чл. 399, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс. В този случай жалбите срещу наказателните постановления се разглеждат от военния съд.
(6) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; изм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) По отношение на военнослужещите, както и офицерите и сержантите и редовия състав от други ведомства административните наказания, предвидени в този кодекс, се налагат от съответните командири и началници, имащи право да им налагат дисциплинарни наказания. В този случай жалбите срещу наказателните постановления се разглеждат от военен съд.
(7) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.) По отношение на военнослужещи, намиращи се на срочна служба, предвидените в тоси кодекс административни наказания се заменят с наказания, налагани по дисциплинарен ред от началника по чл. 399, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс.
(7) (Нова, ДВ, бр. 28 от 1982 г.; отм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.).
(8) (Нова, ДВ, бр. 89 от 1986 г.; изм., бр. 10 от 1993 г.) В маловажни случаи на нарушения по чл. 225б, ал. 3, установени при извършването им, овластените контролни органи могат да налагат на място глоба от петдесет до двеста лева по реда на чл. 39, ал. 2 от Закона за административните нарушения и наказания.
Чл. 425. (Нов, ДВ, бр. 10 от 1993 г.; отм., бр. 51 от 1999 г.).
Чл. 426. (Нов, ДВ, бр. 50 от 1995 г.) Лицата, които на основание на досегашния чл. 343б, изречение второ, са лишени от правото да управляват моторно превозно средство завинаги, могат да възстановят правото си не по-рано от три години от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и след като положат изпит за придобиване на право за управление на моторно превозно средство.

ИЗМЕНЕНИЯ В ДРУГИ ЗАКОНИ

§ 1. В Закона за българското гражданство:
В чл. 26 думите "а в особено важни случаи - с лишаване от свобода" се заличават.
§ 2. В Закона за горите:
1. В чл. 42, ал. 1 след думите "отсечени или паднали" се прибавят думите "когато размерът на вредата е под сто лева".
Алинея 2 на същия член се отменя.
2. В чл. 43 думите "алинея 1" и думите накрая "а в случаите по ал. 2 на същия член - с лишаване от свобода до три години или с поправителен труд" се заличават.

3. В чл. 45, ал. 1 след думите "горски разсадник" се прибавят думите "когато размерът на вредата е под сто лева".
Алинея 2 на същия член се отменя.
4. В чл. 52, ал. 2 думите "с лишаване от свобода до три години или с поправителен труд" се заменят с думите "с глоба до петстотин лева".
§ 3. В Закона за защита на растенията от болести и неприятели:
В чл. 10, ал. 1 след думите "карантина на растенията" се прибавят думите "доколкото извършеното не представлява престъпление", а думите "с лишаване от свобода до пет години, а в маловажни случаи" се заличават.
§ 4. В Закона за митниците:
1. В чл. 51, ал. 1 след думите "по установения ред" се прибавят думите "доколкото извършеното не представлява престъпление".
2. Алинея 2 на чл. 51 се изменя така:
"Стоките, обект на контрабанда, както и превозните и преносни средства, послужили предимно за превозването или пренасянето им през границата, независимо от това, чия собственост са, се отнемат в полза на държавата, а ако липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната равностойност по съответни държавни цени на дребно."
3. В членове 52, 53, 54 и 59 думите "се конфискуват" се заменят с думите "се отнемат в полза на държавата", а в чл. 61 думите "на конфискация" се заменят с думите "на отнемане в полза на държавата".
4. Членове 55 и 57 се отменят.
§ 5. В Закона за сделките с валутни ценности и валутния контрол:
1. В чл. 37 и 38, ал. 2 думите "по чл. 240" се заменят с думите "по чл. 250".
2. Чл. 39 се изменя така:
"За деянията по чл. 250, ал. 3 от Наказателния кодекс се прилагат разпоредбите на глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс.
Наказателните постановления се издават от министъра на финансите или от определени от него длъжностни лица.
Ако стойността на предмета на деянието е до двадесет лева, налага се глоба в двоен размер от органа, установил нарушението, или от друго надлежно овластено лице. Налагането на глобата подлежи на обжалване пред Министерството на финансите."
§ 6. В Закона за наемите:
В чл. 37 думите "с лишаване от свобода до една година или" се заличават.
§ 7. В Закона за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване:
Членове 18 и 19 се отменят.
§ 8. В Закона за планово изграждане на населените места:
В чл. 67, ал. 1 думите "с тъмничен затвор до една година" се заменят с думите "с глоба до хиляда лева".
§ 9. В Закона за лова:
Член 21 се изменя така:
"Който убие или улови без надлежно разрешение едър дивеч, като елен, кошута, дива коза, елен лопатар, сърна, мечка, дива свиня, се наказва по чл. 237, ал. 1 от Наказателния кодекс.
Който, без да притежава ловен билет, убие или улови заек, златка, белка, глухар, фазан, яребица или кеклик, както и онзи, който макар и да притежава ловен билет, убие или улови такъв дивеч в забранено време, в забранено място или със забранени средства, се наказва по чл. 237, ал. 2 от Наказателния кодекс.
Който, без да притежава ловен билет, убие или улови дива гъска, дива патица, дропла, лещарка, катерица, гълъб, гургулица, пъдпъдък и всички останали видове полезен дивеч, предмет на лов, се наказва с глоба до петдесет лева.
С наказанието по предходната алинея се наказва и онзи, който, макар и да притежава ловен билет, убие или улови такъв дивеч в забранено време, в забранено място или със забранени средства.
Убитият или уловен дивеч се отнема в полза на държавата, а ако липсва или е отчужден, се заплаща неговата равностойност".
§ 10. В Закона за рибарството:
1. Алинея 2 на чл. 23 се отменя.
2. Членове 24 и 35 се отменят.
§ 11. В Закона за контрол над взривните вещества, оръжията и боеприпасите:
В чл. 14 думите "лишаване от свобода" се заличават.
Изпълнението на настоящия кодекс се възлага на министъра на правосъдието.
Издаден в София на 16 март 1968 г. и подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 95 от 12.12.1975 г.)

. . . . . .
. . . . . .

Заключителни разпоредби

Параграф единствен. В Закона за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване (ДВ, бр. 84 от 1963 г.; изм., бр. 29 от 1969 г.) се внасят следните изменения:

1. Алинеи 2, 3, 4 и 5 на чл. 20 се заличават.

2. Създава се нов член 20а със следното съдържание:

“Чл. 20а. Административните нарушения по предходния член, както и по чл. 352, ал. 4, 352а, ал. 3 и 5, и 353, ал. 4 от Наказателния кодекс се установяват с актове, съставени от органите на Министерството на горите, Министерството на земеделието и хранителната промишленост или на окръжните народни съвети, а когато нарушението е във връзка със замърсяване на морските води – от същите органи или от органите на Министерството на транспорта.

Наказателните постановления се издават от министъра на горите и опазване на природната среда, а когато нарушението е във връзка със замърсяване на морските води – от министъра на горите и опазване на природната среда или от министъра на транспорта или от определяни от тях длъжностни лица.

Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда, определен от Закона за административните нарушения и наказания.”

3. Член 21 се изменя както следва:

“Чл. 21. В случаите по чл. 352, 352а, и 353 от Наказателния кодекс министърът на народното здраве, както и министърът на горите и опазване на природната среда могат да спират временно работата на предприятия, топлоелектрически централи или съоръжения, докато се вземат необходимите мерки за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване.”

Законът е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 28 от 09.04.1982 г.)

. . . . . .
. . . . . .

Преходна разпоредба

§ 151. За престъпленията, които съгласно този закон се преследват по тъжба на пострадалия, сроковете по чл. 84, ал. 1 и 2 започват да текат от влизане на закона в сила. Висящите пред съда производства се завършват по досегашния ред.

Заключителни разпоредби

§ 152. В Закона за задълженията и договорите (обн., ДВ, бр. 275 от 1950 г.; изм., бр. 2 от 1950 г., бр. 69 от 1951 г.; Изв., бр. 92 от 1952 г.; ДВ, бр. 65 от 1963 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 16 от 1977 г.) чл. 436 се заличава.

§ 153. В Закона за защита на природата (обн., ДВ, бр. 47 от 1967 г.; изм. и доп., бр. 3 от 1977 г., бр. 39 от 1978 г.) чл. 35 и 36 се заличават.

§ 154. В Закона за изобретенията и рационализациите (обн., ДВ, бр. 81 от 1968 г.; изм., бр. 92 от 1969 г.) чл. 93 се заличава.

§ 155. В Закона за опазване на селскостопанското имущество (обн., ДВ, бр. 54 от 1974 г.; изм. и доп., бр. 22 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 41, ал. 1 се изменя, както следва:

"(1) Който открадне или присвои намиращи се на полето селскостопански култури, трайни насаждения, селскостопански животни или птици, селскостопанска продукция, торове, амбалажи или дребен селскостопански инвентар, ако стойността на откраднатото или присвоеното имущество не надвишава петдесет лева по цени на дребно, се наказва по административен ред с глоба от петдесет до триста лева, но не по-малко от тройния размер на стойността на предмета."

2. В чл. 45, ал. 1 думата "двадесет" се заменя с думата "тридесет".

§ 156. В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 88 от 1973 г., бр. 39 от 1978 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 63, ал. 1 след думите "районния съд" се добавя "в състав само от съдия".

2. В чл. 70 се създава нова буква "г":

"г) ако с влязла в сила присъда се установи, че деянието, за което е наложено административно наказание, съставлява престъпление."

3. В чл. 82 се създава нова ал. 4:

"(4) Разпоредбата на предходната алинея не се прилага по отношение на глобата, когато за събирането ѝ в срока по ал. 1 е образувано изпълнително производство. Това се отнася и за висящите дела, давността по които не е изтекла до влизането на тази алинея в сила."
§ 157. В Закона за движението по пътищата (обн., ДВ, бр. 53 от 1973 г.; изм. и доп., бр. 22 от 1976 г., бр. 54 от 1978 г.; попр., бр. 98 от 1978 г.) чл. 13, ал. 3 се изменя, както следва:
"(3) Не се издава свидетелство за управление на моторно превозно средство на лице, което е:
а) осъдено за престъпление, за което се предвижда лишаване от право за управление на моторно превозно средство завинаги;
б) осъдено за престъпление, за което се предвижда лишаване от право за управление на моторно превозно средство за определен срок - когато е наложено такова наказание, до изтичане срока на наказанието, а когато такова наказание не е наложено - до изтичане на предвидения в Наказателния кодекс максимален срок на това наказание;
в) наказвано по административен ред за управление на моторно превозно средство след употреба на алкохол или осъждано за престъпление по транспорта, извършено в пияно състояние, общо три пъти в продължение на пет години."
§ 158. В Указа за уреждане на вътрешната търговия (обн., Изв., бр. 16 от 1952 г.; изм. и доп., бр. 13 от 1953 г., бр. 53 от 1954 г., бр. 12 от 1956 г., бр. 91 от 1958 г.; ДВ, бр. 99 от 1963 г., бр. 48 от 1964 г.) чл. 11 се изменя, както следва:
"Чл. 11. За деянията по чл. 10 се прилагат разпоредбите на Закона за административните нарушения и наказания."
§ 159. Този закон влиза в сила от 1 юли 1982 г.
Законът е приет от Осмо Народно събрание на петата му сесия, трето заседание, състояло се на 31 март 1982 г., и е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 89 от 18.11.1986 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Заключителни разпоредби
§ 50. В Закона за мерките и измерителните уреди (обн., ДВ, бр. 289 от 1948 г.; попр., бр. 308 от 1948 г., бр. 17 от 1949 г.; изм. и доп., Изв., бр. 13 и 104 от 1951 г., бр. 14 от 1952 г., ДВ, бр. 102 от 1977 г.; изм., бр. 36 от 1979 г. и бр. 102 от 1981 г.) се правят следните изменения:
1. Членове 41 и 44 се заличават.
2. В чл. 43 думите “лишаване от свобода до 3 години” се заличават.
§ 51. В Закона за изпълнение на наказанията (обн., ДВ, бр. 30 от 1969 г.; изм. и допо, бр. 34 от 1974 г., бр. 84 от 1977 г., бр. 36 от 1979 г. и бр. 28 от 1982 г.) се правят следните изменения:
1. В чл. 46 се правят следните изменения:
а) буква “а” се изменя така:
“а) за престъпления, извършени по непредпазливост, освен ако съгласно чл. 45, буква “а” следва да се определи лек режим;”
б) в буква “б” думите “извън случаите по чл. 45, буква “б” се заменят с “освен ако съгласно чл. 45, буква “б” следва да се определи лек режим”.
2. В чл. 158 се правят следните изменения:
1. алинея 1 се изменя така:
“Чл. 158 (1) Рецидивисти по смисъла на този закон са:
а) осъжданите два или повече пъти на лишаване от свобода за умишлени престъпления, за които не следва да се определя общо наказание съгласно чл. 23-25 от Наказателния кодекс, ако са изтърпявали наказание лишаване от свобода;
б) осъдените за престъпление, представляващо опасен рецидив.”
б) алинея 4 се изменя така:
“(4) При условно осъждане и при условно предсрочно освобождаване сроковете по чл. 2 започват да текят от деня, в който е изтекъл изпитателния срок.”
§ 52. В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 88 от 1973 г., бр. 54 от 1978 г. и бр. 28 от 1982 г.) в чл. 34, ал. 1 накрая се добавя “а за митнически и валутни нарушения – две години”.
§ 53. В Указа за наказания във връзка с нарушения на статистическата отчетност (обн., Изв., бр. 21 от 1953 г.; изм., бр. 47 от 1962 г.)се правят следните изменения:
1. Член 1 се изменя така:
“Чл. 1. (1) Който откаже да даде сведения по редовно организирана статистическа отчетност или друго статистическо наблюдение, се наказва с глоба до триста лева.

(2) Който съзнателно дава или разпореди да се дадат неверни сведения по редовно организирана статистическа отчетност или друго статистическо наблюдение, се наказва с глоба от сто до триста лева, ако не подлежи на по-тежко наказание по друг закон.”
2. В чл. 2 след думите “поради незнание” се добавя “даде или допусне да се дадат”, а числото “80” се заменя с “двеста”.
3. В чл. 3 числото “80” се заменя с “двеста”.
4. В чл. 4 числото “50” се заменя с “триста”.
5. В чл. 6, ал. 2 числото “50” се заменя с “двадесет”.
Законът е приет от Девето Народно събрание на втората му сесия, второ заседани, състояло се на 31 октомври 1986 г., и е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 10 от 05.02.1993 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Заключителна разпоредба
§ 44. В Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол (обн., ДВ, бр. 51 от 1966 г.; изм. и доп., бр. 26 от 1968 г., бр. 92 от 1969 г., бр. 53 и 99 от 1989 г., бр. 25 от 1991 г.) се правят следните изменения:
1. Член 37 се изменя така:
"37. Който наруши установения с този закон и с издадените от Министерския съвет актове по прилагането му режим на:
1. сделките с валутни ценности; 2. вноса и износа на валутни ценности; 3. добиването и преработването на злато, сребро, платина и скъпоценни камъни в какъвто и да било вид, се наказва с глоба до петстотин хиляди лева."
2. В чл. 38 се правят следните изменения:
а) в ал. 1 накрая се добавя "а останалите нарушения се констатират с акт, съставен от органи, на които това е възложено от министъра на финансите, или от органите на полицията."
б) алинея 2 се отменя.
3. Член 39 се изменя така:
"39. Съставянето на актовете, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания. Наказателните постановления се издават от министъра на финансите или от определени от него длъжностни лица."
4. В чл. 40, ал. 1 думите "Министерство на външноикономическите връзки" се заменят със съюза "и", а думите "и Българска външнотърговска банка" се заличават.
5. В чл. 43, ал. 3 думите "министъра на външноикономическите връзки" и "председателят на Българската външнотърговска банка" се заличават.
Законът е приет от 36-о Народно събрание на 21 януари 1993 г. и е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 107 от 17.12.1996 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Заключителна разпоредба
§ 7. В чл. 28, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 89 от 1974 г.; попр., бр. 99 от 1974 г., бр. 10 от 1975 г.; изм., бр. 84 от 1977 г., бр. 52 от 1980 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 38 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 31 от 1990 г.; попр., бр. 32 и 35 от 1990 г.; изм., бр. 39, 109 и 110 от 1993 г., бр. 84 от 1994 г. и бр. 50 от 1995 г.) след числото “224” се добавя “чл. 227б – 227е”.
§ 8. В чл. 17а, ал. 1 от Закона за акцизите (обн., ДВ, бр. 19 от 1994 г.; изм. и доп., бр. 58 и 70 от 1995 г., бр. 21 и 56 от 1996 г.) в края на изречението се добавят думите “ако извършеното не съставлява престъпление”.
Законът е приет от 37-о Народно събрание на 4 декември 1996 г. и е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 62 от 05.08.1997 г.)

. . . . . .
. . . . . .

Преходни и заключителни разпоредби
§ 75. Разпоредбите на чл. 255 и 257 влизат в сила три месеца след обнародването на този закон в "Държавен вестник". Ако в този срок необявените и неплатените данъчни задължения, заедно с дължимите лихви се внесат в бюджета, предварително производство не се образува.
§ 76. В чл. 16, ал. 1 от Закона за контрол над взривните вещества, оръжията и боеприпасите (обн., ДВ, бр. 128 от 1950 г.; попр., бр. 137 от 1950 г.; изм. и доп., бр. 51 от 1965 г. и бр. 26 от 1968 г.) се изменя така: “(1) Който намери взрив, огнестрелно оръжие или боеприпаси и не съобщи незабавно на органите на Министерството на вътрешните работи или на друга власт, се наказва с глоба до двеста хиляди лева.”
Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 25 юли 1997 г. и е подпечатан с държавния печат.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 153 от 23.12.1998 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Допълнителна разпоредба
§ 41. В Закона за изпълнение на наказанията (обн., ДВ, бр. 30 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 34 от 1974 г., бр. 84 от 1977 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 27 и 89 от 1986 г., бр. 26 от 1988 г., бр. 21 от 1990 г., бр. 109 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г., бр. 12 и 13 от 1997 г. и бр. 73 от 1998 г.) глава дванадесета “Изпълнение на смъртното наказание” се отменя.
Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 10 декември 1998 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 21 от 17.03.2000 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Преходна разпоредба
§ 26. Висящите производства към деня на влизане на закона в сила за престъпления по чл. 146 - 148а се довършват по досегашния ред, ако в тримесечен срок от влизане на закона в сила пострадалият поиска това.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 92 от 27.09.2002 г.; изм., бр. 26 от 2004 г. – в сила от 01.01.2004 г., бр. 103 от 23.11.2004 г., бр. 86 от 28.10.2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.)

. . . . . .
. . . . . .
Допълнителни разпоредби
§ 87. Навсякъде в Особената част наказанието глоба до сто лева се заменя с “глоба от сто до триста лева”.
§ 88. Навсякъде в Общата част думите “задължително заселване”, “задължителното заселване”, “лишаване от право на местоживеене в определено населено място” и “лишаване от правото на местоживеене в определено населено място” се заличават, а в Особената част думите “задължително заселване” и “задължителното заселване” се заменят съответно с “пробация” и “пробацията”.

Преходни разпоредби

§ 89. (Изм., ДВ, бр. 26 от 2004 г.) Параграфи 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12 - по отношение на наказанието пробация, § 13 - 17, § 18, т. 2 - 5, § 19, 20, 21, § 42, т. 4, § 43 и 88 влизат в сила от 1 януари 2005 г.
§ 90. (Доп., ДВ, бр. 103 от 2004 г.) Рецидивистите, осъдени с влезли в сила присъди при условията на действащия до влизането на този закон в сила чл. 26 (в сила от 8 август 1997 г.), изтърпяват наказание за всяко осъждане, но не повече от предвидения от закона максимален размер за най-тежкото от престъпленията, за които са осъдени. Наказанието се определя по реда на чл. 304 от Наказателно-процесуалния кодекс.
§ 90. (Доп., ДВ, бр. 103 от 2004 г.; изм., бр. 86 от 2005 г. - в сила от 29.04.2006 г.) Рецидивистите, осъдени с влезли в сила присъди при условията на действащия до влизането на този закон в сила чл. 26 (в сила от 8 август 1997 г.), изтърпяват наказание за

всяко осъждане, но не повече от предвидения от закона максимален размер за най-тежкото от престъпленията, за които са осъдени. Наказанието се определя по реда на чл. 306 от Наказателно-процесуалния кодекс.

§ 91. Висящите производства към деня на влизане в сила на закона за престъпления по чл. 172, ал. 2, чл. 182, ал. 2 и чл. 183 се довършват по досегашния ред, ако в тримесечен срок от влизане в сила на закона пострадалият поиска това.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 13 септември 2002 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2004 г.)

. . . . . .

. . . . . .

Преходни и заключителни разпоредби

§ 62. В Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 89 от 1974 г.; попр., бр. 99 от 1974 г., бр. 10 от 1975 г.; изм., бр. 84 от 1977 г., бр. 52 от 1980 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 38 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 31 от 1990 г.; попр., бр. 32 и 35 от 1990 г.; изм., бр. 39, 109 и 110 от 1993 г., бр. 84 от 1994 г., бр. 50 от 1995 г., бр. 107 и 110 от 1996 г., бр. 64 от 1997 г.; попр., бр. 65 от 1997 г.; изм., бр. 95 от 1997 г., бр. 21 от 1998 г., бр. 45 от 1998 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1998 г., изм., бр. 70 от 1999 г., бр. 88 от 1999 г. - Решение № 14 на Конституционния съд от 1999 г., бр. 42 от 2001 г., бр. 74 от 2002 г., бр. 50 и 57 от 2003 г.) в чл. 111, ал. 2, в думите “глава пета, раздели I - VI” числото “VI” се заменя със “VII”, думите “глава шеста, раздели III и IV” се заменят с “глава шеста, раздели II - IV”, а след думите “по глава девета “а” се добавя “и по чл. 219, ал. 4, предложение второ, чл. 220, ал. 2, чл. 253, чл. 308, ал. 2, 3 и 5, изречение второ, чл. 321, 321а, 356к и 393”.

§ 63. Параграф 61 влиза в сила от 1 януари 2004 г.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 16 март 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Наказателния кодекс
(Обн., ДВ, бр. 103 от 23.11.2004 г.)

. . . . . .

. . . . . .

Заключителни разпоредби

§ 45. В Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 89 от 1974 г.; попр., бр. 99 от 1974 г., бр. 10 от 1975 г.; изм., бр. 84 от 1977 г., бр. 52 от 1980 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 38 от 1982 г.; изм., бр. 89 от 1986 г., бр. 31 от 1990 г.; попр., бр. 32 и 35 от 1990 г.; изм., бр. 39, 109 и 110 от 1993 г., бр. 84 от 1994 г., бр. 50 от 1995 г., бр. 107 и 110 от 1996 г., бр. 64 от 1997 г.; попр., бр. 65 от 1997 г.; изм., бр. 95 от 1997 г., бр. 21 от 1998 г., бр. 45 от 1998 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 70 от 1999 г., бр. 88 от 1999 г. - Решение № 14 на Конституционния съд от 1999 г., бр. 42 от 2001 г., бр. 74 от 2002 г., бр. 50 и 57 от 2003 г., бр. 26, 38 и 89 от 2004 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 373, ал. 1 т. 2 се изменя така:

“2. замяната на пробацията с лишаване от свобода и отменяването на прилагането на чл. 66 от Наказателния кодекс;”.

2. В чл. 374 в текста преди т. 1 думите “поправителен труд без лишаване от свобода, задължително заселване или лишаване от право на местоживеене в определено населено място” се заменят с “или пробация”.

3. В чл. 415, ал. 3 думите “ал. 3” се заличават.

§ 46. Този закон влиза в сила от 1 януари 2005 г., а § 44 влиза в сила от деня на обнародването на закона в “Държавен вестник”.

Законът е приет от XXXIX Народно събрание на 9 ноември 2004 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

-o0o-